Primirea de către președintele Consiliului de Stat al României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a ministrului afacerilor externe al Israelului, Abba Eban

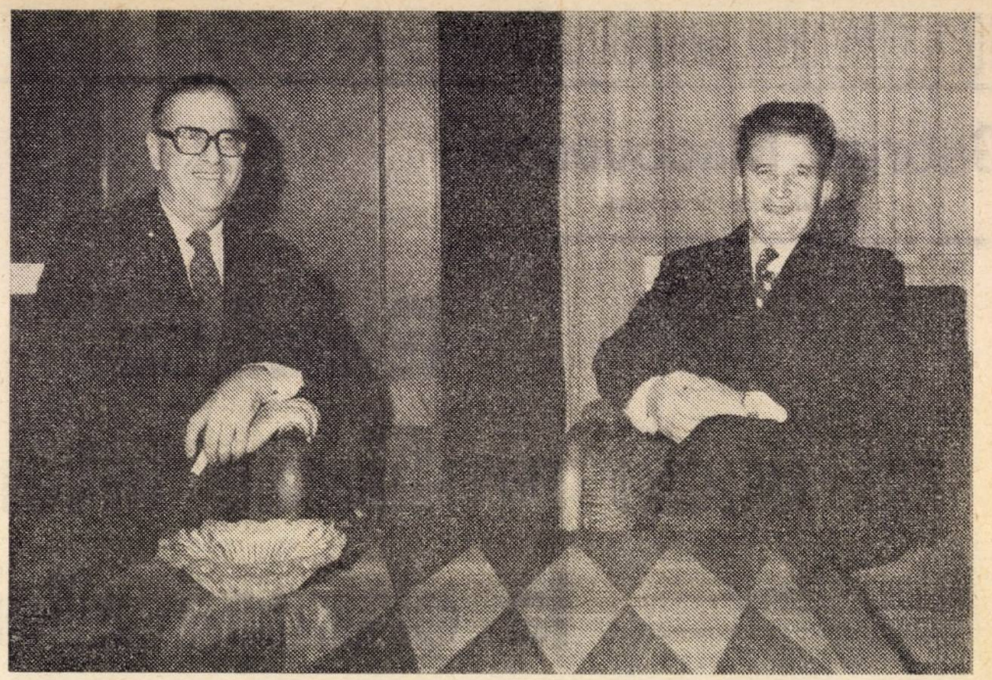

Vizita la București a ministrului de externe al Israelului

La invitația ministrului afacerilor externe al României, George Macovescu, între 4—7 noiembrie s-a aflat în țara noastră, în vizită oficială, Abba Eban, ministrul afacerilor externe al Israelului, împreună cu soția. Consemnăm astfel un nou moment în agenda relațiilor româno-israeliene, fundamentate principial pe necesitatea dezvoltării și diversificării raporturilor interstatale în lume, care se înscriu în sfera amplă a eforturilor de natură să contribuie la depășirea unor crize și, implicit, la însănătoșirea climatului politic internațional.

În timpul vizitei sale în țara noastră, ministrul israelian de externe a fost primit de președintele Consiliului de Stat al României, Nicolae Ceaușescu. Președintele Nicolae Ceaușescu și ministrul Abba Eban au avut, cu acest prilej, un schimb de vederi în probleme internaționale de interes comun, în mod deosebit cu privire la cele referitoare la situația din Orientul Apropiat.

De asemenea, Abba Eban a fost primit de președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, și a avut convorbiri oficiale cu ministrul de externe român.

Convorbirile purtate la București de ministrul de externe al Israelului au prilejuit o analiză a stadiului relațiilor dintre România și Israel, precum și un schimb de vederi în probleme internaționale de interes comun. În legătură cu problemele abordate, sînt semnificative cuvîntările rostite de miniștrii de externe ai celor două țări cu prilejul dineului oficial oferit de George Macovescu în onoarea lui Abba Eban. Astfel, ministrul român a spus: „Am convingerea că vizita pe care o faceți în România se va înscrie ca o importantă contribuție la întărirea eforturilor în direcția soluționării juste și echitabile, pe cale politică, a crizei din Orientul Apropiat, la promovarea relațiilor româno-israeliene".

În lumea de astăzi — arăta ministrul de externe român — se ridică uriașe forțe sociale care acționează pentru imprimarea unui curs nou în viața internațională îndreptat spre dezvoltarea colaborării și înțelegerii între popoare, spre destindere și pace. Se impun tot mai mult în practica internațională spiritul tratativelor, hotărîrea popoarelor de a asigura soluționarea pe cale politică, pașnică, a problemelor litigioase. Considerăm că o condiție fundamentală pentru dezvoltarea acestui curs pozitiv este participarea activă, nemijlocită, a tuturor țărilor în viața internațională. Fiecare țară — fie ea mare, mijlocie sau mică — indiferent de orînduirea ei socială și de continentul pe care se află, poate — și are datoria — să contribuie la soluționarea în spirit constructiv a problemelor cu care este confruntată omenirea contemporană, la consolidarea păcii și colaborării în lume.

După ce a exprimat îngrijorarea guvernului și a poporului român față de perpetuarea conflictului din Orientul Apropiat, față de evoluția lui din ultimul timp, care a dus la numeroase pierderi de vieți omenești și la mari distrugeri materiale, ministrul George Macovescu a spus: „Credem că a sosit timpul să se pună capăt acestui conflict, să i se găsească o soluționare justă și echitabilă, corespunzătoare intereselor popoarelor din această zonă, cauzei păcii în lume. România s-a pronunțat și se pronunță consecvent pentru soluționarea conflictului prin mijloace pașnice, în spiritul și pe baza rezoluției Consiliului de Securitate din noiembrie 1967, reglementare care să ducă la retragerea trupelor israeliene de pe teritoriile arabe ocupate, la respectarea dreptului la existență și dezvoltarea independentă al fiecărui stat din această regiune, inclusiv al statului Israel, la rezolvarea problemei populației palestiniene în conformitate cu interesele ei legitime".

La rîndul său, ministrul Abba Eban a apreciat că vizita sa la București se înscrie în politica internațională a Republicii Socialiste România de a cultiva cu constanță și perseverență raporturi cu toate statele, oricare ar fi regimul lor social. „Astfel — declara Abba Eban — se conturează politica românească independentă și specifică, care a contribuit în mod impresionant la destindere, ale cărei prime rezultate s-au dezvăluit în Asia; de asemenea, în cadrul Conferinței pentru securitate în Europa, unde rolul României este bine cunoscut. Nu trebuie, deci, să ne mire de a vedea România desfășurînd față de statele din Orientul Mijlociu această politică de pace, care poate servi de exemplu altor țări din lume.

Aici, în România, spunea în continuare ministrul israelian, am simțit vibrația unui mare elan social, care este pe cale să asigure poporului dumneavoastră un viitor constructiv și fructuos."

În încheierea toastului său, ministrul de externe israelian și-a exprimat speranța că consensul internațional exprimat acum cîteva zile în Consiliul de Securitate, în rezoluția 338, va ajuta guvernele țărilor din Orientul Mijlociu să abordeze o negociere liberă, suverană, sinceră, cu supletea și realismul care sînt indispensabile pentru ca soluții și compromisuri valabile să poată fi obținute. „Eu nu cred că destinul umanității trebuie în mod inexorabil să fie modelat în mod exclusiv de către marile puteri. Fiecare națiune, indiferent care ar fi dimensiunea sa, particularitățile istoriei și culturii sale, are dreptul și chiar datoria să se afirme în contextul universal al coexistenței umane" — declara în încheiere Abba Eban.

Vizita la București a ministrului de externe israelian Abba Eban se înscrie în cadrul firesc al contactelor internaționale multiple pe care România le întreține și înțelege să le cultive în dorința de a-și aduce contribuția la reglementarea pe cale politică a unor stări conflictuale, ca cea existentă în Orientul Apropiat și, de asemenea, o dovadă a aportului țării noastre la dezvoltarea raporturilor și colaborării interstatale, la instaurarea și consolidarea păcii și înțelegerii între țările și popoarele lumii.

Dumitru Constantin

George Macovescu
ministrul afacerilor externe

România și unele probleme internaționale la ordinea zilei

— V-ați întors recent de la dezbaterile generale ale sesiunii Adunării Generale a O.N.U. Vă rugăm să ne vorbiți despre problemele principale care confruntă a XXVIII-a sesiune a Organizației Națiunilor Unite.

— Privită la fața locului, în procesul desfășurării ei la New York și apoi de la distanță, de aici de la București, a XXVIII-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U. prezintă, în comparație cu trecutele sesiuni, unele elemente caracteristice.

Am în vedere, înainte de toate, contextul politic general în care se desfășoară această sesiune și care, fără îndoială, își lasă vizibil amprenta asupra lucrărilor sale. Mă refer, pe de o parte, la noile progrese înregistrate în acest an în procesul de destindere, colaborare și apropiere dintre popoare și, pe de altă parte, la faptul că lumea se află în fața a numeroase probleme dificile, de mare complexitate, care se cer a fi neîntîrziat soluționate, evidențiind faptul că actualul curs nou din viața internațională nu se afirmă de la sine, ci presupune stăruitoare eforturi conjugate din partea tuturor forțelor progresiste contemporane.

Reflectînd aceste realități ale actualului moment, ordinea de zi a sesiunii cuprinde peste 100 de puncte, care se referă la un evantai larg de chestiuni de ordin politic, economic, social-umanitar, juridic și de altă natură.

Dacă ar fi să numesc cîteva dintre principalele probleme ale celei de a XXVIII-a sesiuni a Adunării Generale, aș dori să menționez, firește, în primul rînd punctul inițiat de România vizînd rolul de astăzi și de mîine al Națiunilor Unite în viața internațională, identificarea căilor și mijloacelor de natură să asigure creșterea contribuției Organizației la soluționarea marilor probleme ale lumii contemporane.

Prin implicațiile profunde și de stringentă actualitate, se impun, de asemenea, atenției problemele menținerii și întăririi păcii și securității internaționale. Aș sublinia în context situația din Orientul Apropiat, care a concentrat și concentrează o bună parte din eforturile O.N.U.

Ca de obicei, dar cu un plus de acuitate, pe ordinea de zi a sesiunii O.N.U. se află problemele dezarmării, dezvoltării și decolonizării, Adunarea Generală fiind chemată să-și aducă o contribuție practică la implinirea acestor aspirații majore ale popoarelor, de a trăi libere și independente, în pace, securitate și bunăstare, de a fi făuritorul și stăpînul propriilor destine.

Aș menționa, de asemenea, problemele privind crearea condițiilor pentru reunificarea pașnică și independentă a Coreei și restabilirea drepturilor legitime ale Guvernului Regal de Uniune Națională al Cambodgiei în O.N.U., puncte la care țara noastră este, după cum se știe, coautoare.

— În acest context, o temă de extremă actualitate o reprezintă necesitatea creșterii rolului și eficacității O.N.U. în soluționarea problemelor majore ale contemporaneității. V-am ruga să vă referiți la ecoul măsurilor propuse de țara noastră în această direcție.

— Propunerea României de a se aduce în dezbaterea Adunării Generale chestiunea sporirii rolului O.N.U. în menținerea și întărirea păcii și securității internaționale, în dezvoltarea colaborării dintre toate națiunile, în promovarea normelor dreptului internațional în relațiile dintre state a fost apreciată ca răspunzînd unei necesități resimțite de comunitatea internațională.

Inițiativa își are originea în analiza profundă făcută de partidul nostru situației și tendințelor care se manifestă în lumea de azi ; primirea ce i s-a făcut la O.N.U. îi confirmă importanța și actualitatea. Valoarea și oportunitatea ei au fost subliniate de conferința de la Alger, la nivel înalt, a statelor nealiniate, de secretarul general al O.N.U. în raportul său asupra activității Organizației, de majoritatea covîrșitoare a oratorilor în dezbaterile de politică generală de la actuala sesiune.

Viața internațională, evenimentele cele mai recente dovedesc că toate țările mari, mijlocii și mici au deopotrivă nevoie de Organizație și sînt datoare să contribuie la întărirea ei, spre a-i face mai eficientă acțiunea în serviciul păcii și colaborării. Înțelegerea acestei necesități se exprimă prin eforturile susținute ale st.telor mici și mijlocii de a participa efectiv la întreaga activitate a Organizației, pentru a aduce marile probleme ale contemporaneității în dezbaterea O.N.U., iar soluțiile să reprezinte contribuția fiecăruia și să exprime voința și interesele tuturor.

În esență, se tinde la întărirea obiectivelor și principiilor Cartei prin folosirea optimă a resurselor acesteia, pentru ca O.N.U. să-și îndeplinească, în condițiile prezente, misiunea ce i-a fost încredințată de popoare.

Această problemă va trebui să se afle în permanență în atenția Adunării Generale, căreia trebuie să i se asigure un rol corespunzător caracterului ei reprezentativ — să constituie o preocupare majoră a sa și a celorlalte organe și organisme ale O.N.U., în cadrul cărora statele membre să acționeze cu perseverență pentru convenirea căilor și mijloacelor practice, corespunzătoare sferei de activitate a fiecăruia dintre forurile respective, menite să ducă la sporirea eficienței și prestigiului O.N.U., să asigure transpunerea în viață a rezoluțiilor ce le adoptă.

Locul și rolul O.N.U. în viața internațională depind de voința și acțiunea statelor membre. În ce o privește, țara noastră se prezintă ca un participant activ la eforturile vizînd întărirea păcii și securității în lume, dezvoltarea pe multiple planuri a colaborării internaționale prin Organizația Națiunilor Unite. În acest spirit, au fost prezentate ca documente oficiale ale Organizației actele solemne comune semnate de tovarășul Nicolae Ceaușescu cu ocazia vizitelor la nivel înalt în țări de pe toate continentele, declarații ale guvernului român asupra unor probleme importante care preocupă popoarele, cum ar fi, de exemplu, Declarația cu privire la situația din Orientul Mijlociu. Edificator asupra atitudinii României este, de asemenea, faptul că pe ordinea de zi a actualei sesiuni nu mai puțin de cinci puncte cu o tematică variată, dar de mare importanță, au la bază o inițiativă română : creșterea rolului O.N.U., consecințele cursei înarmărilor, rolul științei și tehnologiei moderne, folosirea tehnicilor de calcul la dezvoltare, problematica tineretului.

Grăitoare este și poziția fermă exprimată de delegația română cu privire la întărirea securității internaționale, chestiunea coreeană, cea cambodgiană, lichidarea vestigiilor colonialismului și politicilor de discriminare rasială și apartheid, pentru recunoașterea internațională a mișcărilor de eliberare națională din colonii, lichidarea decalajelor și promovarea dezvoltării economice etc.

Acționînd în continuare conform voinței și aspirațiilor poporului român, România va contribui și în viitor la sporirea capacității Organizației de a îndeplini scopurile înscrise în Cartă. Avem convingerea că, procedînd astfel, poporul român își aduce o contribuție de seamă la întărirea păcii și securității internaționale.

— La recenta sesiune a Adunării Generale a O.N.U., delegația română desfășoară o bogată activitate. Vă rugăm să ne relevați cîteva elemente definitorii ale intrevederilor pe care le-ați avut la Națiunile Unite.

— Potrivit Cartei, unul din țelurile fundamentale ale Națiunilor Unite este acela de a reprezenta un centru de armonizare a efor-

Delegația română la O.N.U.; de la dreapta: ministrul de externe George Macovescu, ambasadorii Ion Datcu și Constantin Ene

turilor națiunilor pentru menținerea păcii și securității internaționale, dezvoltarea unor relații prietenești între popoare și realizarea cooperării internaționale în rezolvarea problemelor internaționale pe tărîm economic, social, cultural, umanitar și în alte domenii.

Prin caracterul lor reprezentativ, sesiunile Adunării Generale a O.N.U. oferă cele mai bune premise pentru statornicirea unui dialog viu, direct între reprezentanții celor 135 de state membre, precum și cu secretarul general al Organizației.

În acest spirit, îndeplinind mandatul încredințat de conducerea de partid și de stat, folosind prezența la lucrările sesiunii, am avut întîlniri cu secretarul general al O.N.U., cu președintele actualei sesiuni a Adunării Generale, cu miniștrii de externe și alți șefi de delegații din diferite țări.

În cadrul convorbirilor a fost abordată o gamă largă de probleme, de la aspecte ale dezvoltării relațiilor bilaterale, la principalele probleme internaționale de interes comun care confruntă Națiunile Unite.

Doresc să subliniez că vizitele întreprinse de președintele Consiliului de Stat al României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în numeroase țări ale lumii și de conducătorii unor țări la București, convorbirile la nivel de șefi de stat, declarațiile solemne, comunicatele comune, acordurile și înțelegerile realizate cu aceste ocazii au format cadrul discuțiilor pe care le-am avut la Națiunile Unite.

Astfel, în contactele cu șefii delegațiilor unor țări latino-americane, interlocutorii au subliniat încă o dată importanța vizitelor efectuate recent de tovarășul Nicolae Ceaușescu în mai multe state latino-americane, au exprimat satisfacția guvernelor acestor țări pentru rezultatele vizitelor, pentru efectele pozitive ale acestora asupra dezvoltării relațiilor dintre România și statele latino-americane, legate prin afinități de limbă, cultură și origine latină. Importanța deosebită a întrevederilor la cel mai înalt nivel asupra dezvoltării raporturilor de colaborare dintre state a fost subliniată și în cadrul întîlnirii pe care am avut-o cu ministrul afacerilor externe al Indiei.

Din turul de orizont efectuat asupra problemelor actuale internaționale nu a lipsit, desigur, examinarea situației din Orientul Apropiat. În contactele avute cu miniștrii afacerilor externe ai R. A. Egipt și Israelului, cu adjunctul ministrului afacerilor externe al Siriei și cu reprezentanții altor state, am prezentat convingerea țării noastre potrivit căreia în împrejurările actuale toate eforturile trebuie îndreptate spre respectarea hotărîrii de încetare a focului, asigurîndu-se condiții ca sistarea ostilităților să nu aibă un caracter provizoriu, ci să fie urmată de realizarea unui acord prevăzînd retragerea trupelor israeliene din teritoriile ocupate, instaurarea unei păci trainice, juste, care să garanteze suveranitatea și integritatea teritorială a tuturor statelor din zonă, inclusiv a Israelului, rezolvarea problemei populației palestiniene în conformitate cu aspirațiile sale legitime.

Obiectivele principale care animă acțiunile diplomatice ale delegației române la sesiunea Adunării Generale se referă, desigur, la promovarea, în cadrul O.N.U., cu mijloacele specifice diplomației multilaterale, a poziției țării noastre în principalele probleme internaționale. Eforturile pe care le depune delegația română urmăresc creșterea rolului O.N.U., întărirea obiectivelor și principiilor Cartei, folosirea mai bună a resurselor acesteia, cu scopul de a aduce Organizația la ora comandamentelor zilei, de a o înscrie în procesul de destindere, cooperare și democratizare a vieții internaționale.

– Evident, evoluția gravă a evenimentelor din Orientul Apropiat a concentrat, în ultimele săptămîni, atenția întregii comunități internaționale, ceea ce s-a reflectat nemijlocit asupra lucrărilor O.N.U. Am dori comentariul dumneavoastră în legătură cu inițiativele pe care țara noastră le-a întreprins în favoarea unei soluționări politice, juste și de durată a conflictului din Orientul Apropiat.

– Evenimentele din Orientul Mijlociu au produs, prin gravitatea lor, o legitimă îngrijorare, dată fiind natura deosebit de periculoasă a acestora nu numai pentru situația din zona respectivă, ci și pentru pacea și securitatea generală. Ostilitățile militare din zonă au demonstrat încă o dată, în mod pregnant, că reglementarea conflictelor nu e posibilă decît prin mijloace pașnice, iar securitatea statelor nu se poate întemeia pe anexiuni teritoriale, ci pe raporturi constructive, de bună vecinătate. Țara noastră a subliniat, în repetate rînduri, că menținerea, după războiul din 1967, a ocupației Israelului asupra unor teritorii arabe constituie o perpetuă sursă de încordare și confruntări militare. Faptele, recentele operațiuni militare, sîngeroase și distrugătoare, au reconfirmat cu prisosință acest adevăr.

Fidelă principiilor sale, România a militat fără întrerupere pentru reglementarea politică, justă și, deci, durabilă, a crizei, reglementare care să se bazeze pe prevederile rezoluției Consiliului de Securitate nr. 242 din 22 noiembrie 1967.

În timpul ostilităților, la 19 octombrie a.c., președintele Consiliului de Stat, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a adresat șefilor de state și guverne străine un mesaj privind inițierea de acțiuni pentru a se pune capăt războiului și a se trece la soluționarea politică a conflictului. De asemenea, vă este cunoscută Declarația guvernului român, difuzată la 24 octombrie a.c., care, reafirmînd poziția de principiu, conține propuneri concrete pentru statornicirea încetării focului și modalitățile de reglementare echitabilă și durabilă a crizei.

Aceste acțiuni ale conducerii partidului și statului nostru au reprezentat, în sinteză, liniile directoare ale discuțiilor ce le-am purtat pe problemele Orientului Mijlociu, la sediul O.N.U. și apoi aici, cu diverși reprezentanți străini, în special ai țărilor direct implicate în conflict, cu toți cei interesați. Pot să vă spun că ideile lansate de conducerea noastră, de tovarășul secretar general Nicolae Ceaușescu, s-au bucurat de atenție și considerație, degajîndu-se ca reacție generală aprecierea principialității a tot ce România a afirmat și a făcut.

Este necesar să se rețină faptul că, în toate etapele conflictului, încă de la apariția sa cu ani în urmă, poziția României a vizat nu o soluționare provizorie sau conjuncturală, ci una definitivă, solidă, care să permită popoarelor din zonă să-și dedice, prin conviețuire pașnică, forțele și resursele propriei lor dezvoltări materiale și culturale. Totodată, este demn de remarcat că poziția țării noastre a avut și are un caracter activ, militant, în sensul contribuției practice pe care România înțelege să o aducă la rezolvarea concretă a problemelor.

– Sînt cunoscute eforturile consecvente pe care țara noastră le-a întreprins și le întreprinde pentru înfăptuirea securității europene. Am dori să apreciați desfășurarea celei de-a doua faze a Conferinței general-europene. Care sînt, în opinia dumneavoastră, obiectivele centrale ale discuțiilor de la Geneva? Care ar trebui să fie calitățile primordiale ale documentului pe care conferința, în actuala ei fază, este chemată să-l elaboreze?

– Sarcina principală a acestei faze este aceea de a elabora documente menite să așeze pe baze noi relațiile dintre statele continentului nostru, să deschidă calea unei colaborări largi, fructuoase între statele europene, să garanteze fiecărei națiuni posibilitatea de a-și concentra eforturile în vederea dezvoltării economico-sociale.

Elaborarea acestor documente reprezintă o operă complexă, deoarece, în final ele vor trebui să reflecte, potrivit principiului consensului, interesele tuturor statelor participante.

Ceea ce caracterizează prima lună și jumătate a lucrărilor fazei a doua este, în primul rînd, seriozitatea cu care delegațiile participante abordează problemele în discuție.

În al doilea rînd, impresionează numărul mare al documentelor de lucru, propunerilor și sugestiilor avansate de numeroase delegații, practic, asupra tuturor aspectelor în discuție.

În al treilea rînd, expunerile menite să explice documentele prezentate și pozițiile delegațiilor scot la iveală, așa cum este normal într-un proces de creație, noi și noi aspecte importante ce se cer examinate, clarificate și soluționate în procesul de edificare a securității europene.

Ne găsim, prin urmare, încă în faza de prezentare și concretizare a pozițiilor statelor față de problemele de pe ordinea de zi.

Cum este și firesc, un loc proeminent îl ocupă probelemele politice, juridice și militare ale securității fără ca prin aceasta să se di-

minueze importanța cooperării economice sau contactelor umane.

O sarcină importantă a fazei a doua a conferinței este definirea cît mai exactă a conținutului și principiilor enumerate în recomandările finale de la Helsinki.

Pînă în prezent, au fost luate în discuție primele trei principii : egalitatea suverană nefolosirea forței și amenințării cu forța, inviolabilitatea frontierelor.

Tendința generală care predomină este aceea a elaborării unor definiții cît mai precise și detaliate a fiecărui principiu.

În Organul special de lucru, creat în cadrul Comisiei intîi cu scopul de a defini măsurile practice de aplicare a principiilor, locul central l-au ocupat măsurile menite să elimine folosirea forței și amenințării cu forța în relațiile internaționale. Au prezentat propuneri concrete în această problemă România, U.R.S.S. și Elveția.

Documentul românesc „Măsuri destinate să facă efectivă nerecurgerea la forță și la amenințarea cu forța în relațiile dintre statele participante" este un document complex, menit nu să repete, pur și simplu, principiul nerecurgerii la forță, care se discută în subcomisia pentru principii, ci să completeze acest principiu, să asigure aplicarea lui efectivă, printr-un complex de măsuri de ordin politic, juridic, militar, economic și cultural.

Discuțiile de pînă acum au reliefat interesul major al statelor participante pentru găsirea metodelor practice prin care forța să fie eliminată pentru totdeauna din relațiile între state.

Există o altă subcomisie care se ocupă de examinarea aspectelor militare ale securității. Și aici România, precum și alte state au prezentat propuneri concrete menite să completeze aspectele politico-juridice ale securității, cu măsuri de dezangajare militară și dezarmare în Europa.

Este de remarcat tendiața care își face loc tot mai mult, indiferent de propunerile concrete avansate, de a recunoaște legătura intrinsecă dintre aspectele politice și cele militare ale securității.

Continuă dezbaterile de ordin general în ceea ce privește aspectele cooperării economice și tehnico-științifice, precum și în domeniul cooperării culturale, schimburilor de persoane, idei și informații.

Ne aflăm, deci, în faza a doua a conferinței în stadiul de prezentare și clarificare a propunerilor statelor. După parcurgerea acestei faze, cu caracter oarecum general, se va trece la elaborarea detaliată a documentelor conferinței, care ar urma să fie adoptate în faza a treia a acesteia.

În legătură cu calitățile documentelor pe care conferința este chemată să le elaboreze în actuala ei fază, România și-a spus cu claritate punctul de vedere încă din faza pregătitoare a conferinței, anume elaborarea unui sistem bine definit de angajamente precise din partea tuturor statelor și măsuri efective, menite să dea fiecărei națiuni garanția că se va putea consacra în mod liber, nestingherit, la adăpost de orice act de forță și amenințare cu forța, de imixtiune, agresiune sau dictat, muncii pașnice de dezvoltare și înflorire a sa, cauzei progresului general.

— În curînd, se va aborda la O.N.U. ca în fiecare sesiune, problematica complexă a dezarmării generale și totale. La Viena s-au reluat negocierile în privința reducerii trupelor și armamentelor în Europa centrală. Pe marginea acestor discuții, v-am ruga să vă referiți la poziția țării noastre în ce privește raportul dintre dezangajarea militară și securitatea europeană și deopotrivă la căile de realizare a obiectivelor majore ale dezarmării generale și totale.

— Este bine cunoscută poziția guvernului român conform căreia nu se poate examina și rezolva în mod viabil chestiunea securității pe continentul european fără a se aborda în mod responsabil, cu bună credință, problemele dezangajării militare și dezarmării în Europa, ca părți componente ale securității pe continent și, în același timp, ale procesului mult mai larg și de perspectivă mai îndelungată al dezarmării generale. În concepția românească, tratarea acestor probleme trebuie să pornească de la o idee unitară, de la necesitatea elaborării unui program complex și cuprinzător de măsuri de dezangajare militară și dezarmare, care să fie înfăptuit treptat și să vizeze atît întregul continent, cît și diferite zone ale sale. Acest program ar putea cuprinde măsuri ca reducerea și, în cele din urmă, retragerea trupelor străine de pe teritoriile altor state ; lichidarea bazelor militare străine, renunțarea la manevre militare, la demonstrații de forță și la concentrarea de trupe la frontierele altor țări ; reducerea bugetelor militare, în primul rînd a bugetelor țărilor mari, puternic înarmate, și încetarea cursei înarmărilor ; reducerea trupelor și armamentelor aflate în dotarea armatelor naționale ; crearea de zone denuclearizate în diferite părți ale Europei și asumarea de către puterile posesoare de arme nucleare a obligației de a nu le folosi împotriva statelor ce nu le dețin și nu le produc ; pregătirea condițiilor pentru lichidarea blocurilor militare.

Se afirmă uneori că planul cuprins în documentul român prezentat la Geneva este mult prea ambițios, greu de realizat în condițiile actuale. Observația nu este întemeiată. Propunerile României sînt realiste. Ele au în vedere că transpunerea în viață a acestui program trebuie să aibă loc ca un proces care se va realiza pe etape, pas cu pas, pe măsură ce se vor crea condiții propice pentru înfăptuirea uneia sau alteia din componentele sale. Prin urmare, nu pornim de la ideea, totul sau nimic, dar nici nu dorim ca din cauza copacilor (în cazul nostru greutățile de realizare a unei măsuri sau alteia) să nu se vadă pădurea (necesitatea completării destinderii politice cu o destindere militară). Guvernul român susține ca aceste chestiuni să se dezbată într-un for general-european care în prezent este reprezentat tocmai de Conferința pentru securitate și cooperare, iar luările de poziție din conferință arată că România nu este singura care gîndește astfel.

La 30 octombrie, au început la Viena negocieri referitoare la reducerea reciprocă a trupelor și armamentelor și măsuri adiacente în Europa centrală, negocieri la care participă 19 state, între care și România. În baza concepției unitare și de ansamblu de care am amintit, guvernul român exprimă opinia că aceste tratative reprezintă doar o verigă dintr-un lanț de măsuri menite să ducă la realizarea scopului final — o Europă cîrmuită pe baza relațiilor de conviețuire pașnică, de strînsă înțelegere și cooperare între state independente și suverane, ferite de orice pericol de folosire a forței sau de amenințarea cu forța. Negocierile referitoare la reducerea reciprocă a trupelor și armamentelor vor putea avea efecte pozitive dacă se vor solda cu rezultate concrete în ceea ce privește reducerea încordării și a pericolului militar din zona Europei centrale.

În același timp, negocierile din acest for limitat de la Viena nu trebuie să împiedice organizarea unor tratative asupra aspectelor militare în întreaga Europă sau în alte zone ale sale deoarece, acoperind prin aria lor numai Europa centrală, iar la ele participînd numai 19 state, nu se poate pretinde să se substituie acelui for general-european menit să abordeze întreaga problematică a dezangajării militare și dezarmării în Europa. Prin rezultatele concrete ce se urmăresc a se obține, negocierile de la Viena pot și vor trebui să stimuleze și să accelereze înfăptuirea unor măsuri eficiente de dezangajare militară și dezarmare la scara întregului continent european. În toate negocierile asupra dezangajării militare și dezarmării în Europa, deci și în cele de la Viena, trebuie să se respecte principiul conform căruia nici o măsură nu trebuie să aducă atingere securității vreunui stat.

Paralel cu examinarea și adoptarea unor măsuri de dezangajare militară și dezarmare, este imperios necesară trecerea la elaborarea acordurilor de interzicere a armelor nucleare și a tuturor celorlalte arme de distrugere în masă, la încetarea producției, reducerea stocurilor existente și eliminarea întregului arsenal de mijloace de nimicire în masă : nucleare, chimice, bacteriologice și de alt tip, la înfăptuirea obiectivului final al dezarmării generale. Susținînd elaborarea și punerea în aplicare a unor măsuri de dezangajare militară, a unor măsuri parțiale, tranzitorii sau de dezarmare, România nu pierde niciodată din vedere că scopul esențial, final al tuturor acestor preocupări și eforturi este, trebuie să fie, dezarmarea generală și, în primul rînd, dezarmarea nucleară. Guvernul român privește toate aceste măsuri concrete ca pași în direcția dezarmării generale și, de aceea, acordă o importanță majoră discutării strategiei mondiale a dezarmării, care va veni, de altfel, în curînd în dezbaterea actualei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. Cauza dezarmării este o cauză a tuturor popoarelor, a tuturor națiunilor. Lupta pentru dezarmare este deosebit de grea, obstacolele sînt foarte mari, însă, cel puțin în principiu, nimeni nu mai neagă faptul că drumul cel mai sigur spre o lume a securității, în care fiecare popor să fie liber să-și decidă soarta sa, trece în mod obligatoriu și prin dezarmare.

V-am expus cîteva din aspectele principale ale politicii externe a partidului și statului nostru, ale acelei politici care stîrnește astăzi admirație și interes pretutindeni în lume. Liniile ei generale, principalele inițiative diplomatice concrete sînt elaborate de către conducerea de partid și de stat, de secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Forța acestei politici o constituie, pe lîngă valoarea ei intrinsecă, sprijinul maselor, al întregului popor român, faptul că ea corespunde intereselor supreme ale națiunii noastre, ale cauzei păcii și socialismului în lume. Vedem în aceasta garanția succesului ei.

GENEVA

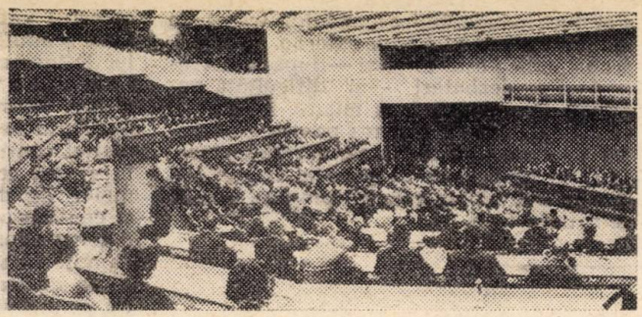

Se pregătesc intens documente cuprinzătoare

Corespondență de la N. Răzvan

Una din problemele fundamentale, care s-a pus încă din primele zile ale celei de-a doua faze a Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa, a fost aceea a obiectivului concret pe care îl urmăresc dezbaterile în această fază, respectiv, care va trebui să fie rezultatul final ce va fi supus aprobării în faza a treia — de încheiere — la nivelul șefilor de state sau guverne. Pozițiile au fost diverse și, în esență, ele s-au grupat în jurul a două întrebări pe care fiecare și le-a ridicat: dacă aceste rezultate trebuie să se limiteze la parafrazarea, sub formă de proiecte finale, a recomandărilor de la Helsinki, sau, pornindu-se de la aceste recomandări și pe baza lor, să se elaboreze documente corespunzătoare, clare și precise, menite să pună bazele unor relații noi între state în Europa.

După lungi negocieri, argumentări și contraargumentări, s-a conturat, săptămîna trecută, un acord, o tendință comună asupra caracterului viitoarelor documente.

Astfel, delegația română s-a pronunțat consecvent pentru elaborarea unor documente care să formeze premisa unui sistem trainic de securitate europeană, prin convenirea unor angajamente liber consimțite, clare și precise, din partea tuturor statelor, însoțite de măsuri concrete, de natură să ofere tuturor țărilor garanții depline că se află la adăpost de orice act de agresiune, că se pot dezvolta liber, în concordanță cu interesele și voința lor, colaborînd între ele pe temeiul principiilor fundamentale ale dreptului internațional. De semnificație deosebită, în acest sens, au fost cuvintele rostite recent de șeful statului român — tovarășul Nicolae Ceaușescu — că documentele care se pregătesc în această fază trebuie **„să deschidă calea unei colaborări largi între țările europene, să garanteze fiecărei națiuni de pe continent posibilitatea de a-și concentra eforturile în vederea dezvoltării economico-sociale, precum și o strînsă conlucrare între toate statele europene".**

Pronunțîndu-se pentru ca raporturile dintre state în Europa să fie așezate pe principiile noi ale egalității în drepturi, independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, excluderii folosirii forței sau amenințării cu forța, și avantajului reciproc, pentru ca aceste principii să facă obiectul — sub formă de declarații solemne, acorduri, tratate — al unor angajamente din partea tuturor statelor participante, prin care să se statueze și să se garanteze aplicarea lor, delegația română a supus, în mod argumentat, atenției conferinței propuneri concrete care să facă efectivă nerecurgerea la forță și la amenințarea cu forța, măsuri vizînd realizarea unui progres pe calea dezangajării militare și dezarmării pe continent, precum și o serie de sugestii privind dezvoltarea cooperării economice și culturale. Alte delegații au venit cu documente de lucru și poziții proprii atît pe aceste teme, cît și în alte chestiuni care fac obiectul negocierilor la conferință.

Delegația română s-a pronunțat pentru luarea în considerare și examinarea cu atenție a tuturor acestor propuneri în vederea armonizării pozițiilor și elaborării de formulări acceptabile tuturor, pornind de la poziția de principiu că, la dezbateri și luarea hotărîrilor, trebuie să se asigure condițiile ca toate statele să participe nestingherit, pe baza egalității depline în drepturi, să se țină seama de interesele legitime ale tuturor popoarelor, să se manifeste respectul și înțelegerea cuvenite față de voința și aspirațiile fiecărui stat.

Se poate spune că această poziție a găsit un ecou tot mai larg, impunîndu-se ca o coordonată de bază a discuțiilor. Astfel, după un schimb general de vederi asupra principiilor care trebuie să guverneze relațiile dintre statele participante, delegațiile au examinat cu atenție textele formulate și pozițiile exprimate de diverse state cu privire la principiile egalității suverane a statelor și drepturile inerente suveranității, renunțarea la folosirea forței și amenințării cu forța și inviolabilitatea frontierelor. În continuare, urmează să fie abordate principiile integrității teritoriale a statelor, reglementarea pe cale pașnică a disputelor, neamestecul în treburile interne, respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, egalitatea în drepturi și autodeterminarea popoarelor, cooperarea între state și îndeplinirea cu bună-credință a obligațiilor ce decurg din dreptul internațional. Discuțiile se poartă pe baza documentelor de lucru prezentate de U.R.S.S., Iugoslavia și Franța, precum și a unor propuneri formulate de alte state, toate textele fiind considerate de valoare egală în ceea ce privește luarea lor în considerare.

În organul special de lucru, dezbaterile s-au purtat alternativ asupra celor două chestiuni esențiale care stau în atenția acestui organ: măsuri care să facă efectivă nerecurgerea la forță și amenințarea cu forța, pe baza documentului românesc de lucru, la care se adaugă unele propuneri ale U.R.S.S. privind dezvoltarea contactelor dintre state și elaborarea unei metode de reglementare pe cale pașnică a diferendelor, pe baza unui document de lucru elvețian. În această săptămînă, propunerile românești — după discuții ample asupra caracterului și oportunității adoptării unui asemenea document de către conferință — au fost omologate nu numai ca oportune, dar și necesare pentru asigurarea condițiilor de respectare a principiilor. Începînd de acum, nu se mai pune problema adoptării sau neadoptării prevederilor cuprinse în document, ci redactarea formulărilor care trebuie să fie date fiecăreia dintre cele zece măsuri de ordin politic, juridic, militar, economic și cultural, precum și părții introductive din preambul.

Progrese asemănătoare s-au obținut și în subcomisia care se ocupă de aspectele militare ale securității. Astfel, după realizarea mai multor runde de discuții asupra sarcinilor care revin subcomisiei și tematicii pe care trebuie să o abordeze, în această săptămînă s-a realizat un consens care prevede examinarea tuturor propunerilor prezentate și nu numai a cîtorva măsuri de asigurare a „încrederii", cum se manifestaseră unele tendințe. La ședința de joi, 1 noiembrie a.c., participanții au convenit ca următoarele zece ședințe să fie dedicate acestor probleme luîndu-se în considerare toate documentele de lucru prezentate de delegații. Subcomisia a mai adoptat și o altă măsură importantă, și anume ca, indiferent de problema care se află în discuție, delegațiile să se poată referi la oricare din propunerile aflate pe masa de lucru — așa-numitul principiu al flexibilității în abordarea problemelor.

Dezbaterile asupra tematicii economice, pe baza textelor prezentate de diverse state, au înregistrat un element nou, care reflectă caracterul deschis al conferinței și legătura existentă între problematica acestei reuniuni și alte activități privind cooperarea general-europeană, cum sînt acelea desfășurate de Comisia Economică a O.N.U. pentru Europa (C.E.E./O.N.U.). Pe baza unei hotărîri a Comitetului de coordonare al conferinței — care prevede că organele de lucru ce se ocupă de problemele cooperării în domeniile economic, tehnico-științific și al mediului înconjurător pot consulta Comisia Economică a O.N.U. pentru Europa în problemele înscrise pe ordinea de zi a acestor organe — secretarul executiv al C.E.E./O.N.U., J. Stanovnik, a prezentat, în Comisia a II-a pentru probleme economice, un document privind activitatea comisiei în perioada 1947—1973.

În adevăr, comisia — așa cum, de altfel, a subliniat delegația română în comitetul de coordonare — a dezbătut și adoptat recomandări de o deosebită utilitate pentru dezvoltarea cooperării general-europene în domeniile comerțului, industriei, tehnicii, științei, energiei, transporturilor, agriculturii și statisticii, dovedindu-se un organism valoros pentru mobilizarea eforturilor în vederea depășirii piedicilor puse artificial în calea schimburilor dintre toate statele de pe continent.

Această săptămînă a marcat un progres în abordarea concretă a problemelor și examinarea textelor supuse dezbaterii de către participanți și în ceea ce privește cooperarea culturală și în domeniul educației, al contactelor umane și informației. Paralel cu aceasta, au apărut însă și unele tendințe de escamotare a regulilor de procedură care prevăd, în mod expres, participarea tuturor statelor la negocieri și la conducerea lucrărilor după principiul democratic al rotației. În acest sens, în subcomisia pentru contacte umane s-a sugerat ca unele ședințe să aibă loc în afara acestor reguli, cu participarea „delegațiilor mai bine echipate" (care au mai mulți membri), în numai una-două limbi de lu-

cru și cu președinte ad-hoc. Motivul că „punerea de acord a pozițiilor nu se poate face la dezbateri plenare" a fost respins, ca și propunerea în sine, de majoritatea delegațiilor, lucrările continuîndu-și cursul lor normal în organele de lucru create în acest scop.

În esență s-a dovedit că a doua fază a conferinței, în toate compartimentele care o compun, are premise favorabile pentru a-și duce la îndeplinire mandatul trasat de reuniunea miniștrilor de externe. Desigur, problematica este largă și — după cum a reieșit din dezbateri — și dificultăți nedorite. Prevalează însă munca intensă și voința politică de progres pentru elaborarea unor documente finale corespunzătoare și la timp, care să permită întrunirea, fără întîrzire și în condiții propice, a celei de-a treia faze.

Discuțiile din subcomisia pentru problemele militare

Corespondență de la Dumitru Tinu

Dezbaterile cu privire la aspectele militare ale securității — se apreciază în rîndul participanților la conferința europeană — au ajuns într-un stadiu în care s-au conturat unele puncte de acord. Ultima ședință a subcomisiei militare a fost axată, în special, pe evidențierea elementelor comune în pozițiile statelor participante. În intervențiile lor, numeroși delegați au apreciat, ca un rezultat pozitiv, faptul că există un consens asupra necesității de a se adopta o serie de măsuri pentru întărirea încrederii și creșterea stabilității pe continent. Este vorba, în primul rînd, de notificarea marilor manevre militare și schimbul de observatori la ele. Pe de altă parte, există un acord general privind examinarea corespunzătoare a includerii între aceste măsuri și a notificării mișcărilor militare. S-a făcut, de asemenea, un schimb preliminar de păreri cu privire la alte măsuri de ordin militar, avîndu-se în vedere slăbirea cursei înarmărilor. Între aceste măsuri, se numără propunerea României ca statele participante să se abțină de la amplasarea de arme nucleare pe teritoriile altor state, precum și propunerile Iugoslaviei, Spaniei, Suediei și altor țări pe linia pregătirii condițiilor pentru trecerea la măsuri efective de dezarmare. În același timp, se conturează un acord asupra normelor care trebuie să stea la baza negocierilor de dezarmare ce ar urma să aibă loc atît pe plan european, cît și în unele zone ale Europei.

Discuțiile preliminare care au avut loc pînă în prezent evidențiază atît puncte de vedere comune, cît și diferențe de poziții. Astfel, în cursul dezbaterilor s-a manifestat din partea unor delegații tendința de a ignora importanța unor eforturi pe plan european cu participarea tuturor statelor pe linia dezangajării militare și dezarmării, sub pretextul că problemele dezarmării nu ar putea fi abordate decît pe plan global, iar propunerile de a examina, în cadrul conferinței, un plan detaliat de măsuri militare ar fi nerealiste. O asemenea concepție a fost respinsă de numeroși delegați. De altfel, în însești recomandările de la Helsinki se prevede expres sarcina examinării la conferință a problemelor legate de dezarmare, „avînd în vedere faptul că eforturile îndreptate spre dezarmare completează destinderea politică și constituie elemente esențiale ale procesului în care toate statele participante au un interes vital".

În acest sens, delegația României sublinia, în cursul ultimei ședințe, că problemele dezarmării pot și trebuie să fie examinate atît pe plan mondial (cele de natură „globală"), cît și pe plan regional sau subregional. Se știe că o serie de aspecte ale dezarmării generale sînt dezbătute la O.N.U. sau la Conferința Comitetului pentru dezarmare de la Geneva. Probleme cu caracter regional privind dezarmarea nucleară și cele privind armele clasice fac obiectul unor negocieri pe plan regional. Este semnificativă, astfel, hotărîrea statelor latino-americane de a transforma continentul lor într-o zonă liberă de arme nucleare. Măsuri corespunzătoare situației existente în Europa pot fi examinate pe planul continentului nostru. Tocmai avînd în vedere acumularea fără precedent a armelor de distrugere în masă în Europa și continuarea acestei curse a înarmărilor, delegația română a propus ca statele participante să se abțină de la amplasarea de arme nucleare pe teritoriul altor state și ca, pe primul plan al eforturilor îndreptate spre dezarmare pe continent, să se situeze interzicerea armelor nucleare și a tuturor celorlalte arme de distrugere în masă, reducerea și apoi eliminarea lor totală din arsenalele militare. În acest scop, apare nu numai realistă, ci și absolut necesară elaborarea unui program complex și cuprinzător de măsuri de dezangajare militară și dezarmare atît pe continent, cît și în diferite zone ale sale. Toate aceste probleme care privesc continentul nostru trebuie examinate într-un for general-european, cu participarea tuturor statelor continentului. În condițiile în care Conferința pentru securitate și cooperare în Europa este singurul for la care participă toate statele europene — a subliniat reprezentantul român — ea reprezintă un cadru propice pentru o asemenea dezbatere, statelor participante revenindu-le obligația de a întreprinde măsuri efective care să ducă la transformarea continentului nostru într-o zonă a păcii și securității depline pentru toate națiunile.

VIENA

Idei similare în 19 intervenții

Corespondență de la Corneliu Vlad

În ultimele două zile ale lunii octombrie, la Kongresshaus s-a consumat o primă etapă a negocierilor referitoare la reducerea trupelor și armamentelor și măsuri adiacente în Europa centrală. A fost o etapă caracterizată prin pronunțarea de către șefii delegațiilor celor 19 state participante, în ședințe plenare, a intervențiilor generale introductive, cuprinzînd poziția de principiu a guvernelor lor față de problematica reuniunii.

Grație celor 19 discursuri, cadrul general în care se desfășoară reuniunea a căpătat reliefuri mai precise, îndeosebi în ce privește punctele de vedere ale participanților asupra scopului și conținutului negocierilor, asupra modalităților de abordare a fondului acestora, asupra urmărilor pe care preconizatele acorduri de reducere a trupelor și armamentelor în Europa centrală le pot avea asupra situației general-europene.

Mulți vorbitori au evocat progresele încurajatoare pe calea întăririi securității și extinderii cooperării pe continent înregistrate de Conferința general-europeană, subliniind ponderea specifică a componentei militare a conceptului de securitate europeană în cadrul eforturilor vizînd extinderea și sporirea încrederii în Europa. „Opinia publică din țările noastre — declara reprezentantul *Luxemburgului* — cere ca destinderea politică să se soldeze cu repercusiuni asupra situației militare existente în inima continentului nostru, acum, un sfert de secol de cînd încrederea n-a guvernat întotdeauna în raporturile dintre țările care iau parte la negocieri."

Dinamica raporturilor destindere politică-dezangajare militară — raporturi înțelese, în accepțiunea generală, ca laturi ale aceluiași proces, indisolubil, de statornicire a unor noi relații de pace, încredere, securitate și cooperare între toate națiunile continentului — a fost abordată cu referire specială la problematica specifică a reuniunii : reducerea trupelor și armamentelor și măsuri adiacente în Europa centrală.

Unii vorbitori au ținut să releve, asemenea reprezentantului *Belgiei*, că „nivelurile actuale ale forțelor din Europa centrală ne apar disproporționate față de condițiile de încredere și stabilitate pe care am dori să le vedem întronate în această regiune". Iar aceasta pentru că — așa cum s-a observat în mai multe intervenții — în această zonă se află concentrate cele mai puternice forțe militare, terestre și aeriene și este amplasată o mare can-

titate de arme convenționale și nucleare, precum și de tehnică de luptă ; este vorba de o concentrare de forțe și mijloace fără precedent ca amploare în timp de pace în vreuna din regiunile globului.

Această situație de fapt formează obiectul negocierilor de la Viena, la care, așa cum arăta reprezentantul *U.R.S.S.*, „este pentru prima oară cînd reprezentanții unui grup mare de state se așează la masa tratativelor cu scopul de a elabora împreună măsuri constructive, vizînd reducerea reciprocă a forțelor armate și a armamentelor lor în Europa centrală".

În discursurile inaugurale, o serie de delegații au început să enunțe considerațiile guvernelor lor asupra problemelor de fond ale negocierilor. Astfel, delegația U.R.S.S. a reafirmat că este necesar „să se ajungă la o înțelegere asupra reducerii, într-o regiune deja stabilită a Europei centrale, a forțelor militare terestre și aeriene, atît străine cît și naționale, ale statelor participante la tratative", reducere la care trebuie supuse și unitățile înzestrate cu arma nucleară. Reprezentantul sovietic a reamintit că U.R.S.S. ar fi gata să adopte măsuri reale pe acest plan încă din anul 1975, în viitorul apropiat putînd fi încheiat un acord concret în materie.

Pentru delegația *Statelor Unite*, principalul subiect al negocierilor ar trebui să-l constituie „mărimea, caracterul și activitățile forțelor armate în Europa centrală". Negocierile ar urma să dureze mai mult decît o fază. Prima dintre ele ar urma să se concentreze asupra reducerii forțelor armate ale S.U.A. și U.R.S.S. în conformitate cu principiul nediminuării securității. Delegația americană, ca și alte delegații occidentale, a enunțat „măsurile adiacente" care ar urma, în concepția ei, să însoțească măsurile de reducere a trupelor și armamentelor (între ele, „măsuri stabilizatoare ale situației militare și de creștere a încrederii, măsuri referitoare la activitățile forțelor armate, măsuri care să evite posibilitatea unor calcule și interpretări greșite sau a unor neînțelegeri").

În opinia multor delegații — între care cele ale *Olandei, Norvegiei, Luxemburgului* — adoptarea măsurilor relative la zona Europei centrale trebuie privită ca un proces menit a se înfăptui pas cu pas, prin adoptarea de măsuri succesive, prin realizarea de consensuri asupra unor măsuri succesive. De altfel, însuși procesul dezangajării militare și al dezarmării în Europa centrală este încadrat, de către participanții la reuniune, în contextul general al eforturilor depuse, în plan continental, pentru înfăptuirea unei securități reale, din punct de vedere militar și politic, pentru fiecare din statele europene.

Definind rolul specific al negocierilor de la Viena — care și-au fixat ca obiect numai o anumită zonă a Europei — numeroși delegați au ținut să releve interesul pe care problematica dezbătută în cadrul reuniunii îl prezintă și pentru alte țări decît cele aflate în rîndurile virtualilor semnatari ai acordurilor privind această zonă. Menționînd că țările lor nu se află situate în zona care face obiectul negocierilor, reprezentanții unor state — printre care *Turcia, Norvegia, Italia, Danemarca* — au subliniat importanța pe care o prezintă pentru țările lor problemele aflate în negociere la Viena, prin influența pe care acestea o pot exercita asupra situației din alte zone ale Europei și asupra ansamblului situației de pe continent.

Pornind de la necesitatea salvgardării intereselor legitime ale tuturor statelor europene care năzuiesc, în egală măsură, la crearea unui continent al păcii, securității și colaborării, delegațiile mai multor state, între care *Cehoslovacia, R.D.G., Ungaria, Polonia, U.R.S.S.*, s-au pronunțat pentru asigurarea dreptului de participare la activitățile reuniunii de la Viena și a altor state europene care manifestă interes.

Securitatea este indivizibilă — au subliniat, în intervențiile lor, reprezentanții a numeroase delegații care au chemat, în consecință, ca, în decursul dezbaterilor și luarea deciziilor, să se țină seama de interesele tuturor statelor participante, ale tuturor statelor europene. Să citām, spre exemplificare, cîteva opinii : reprezentantul *Italiei :* „Reducerea forțelor în Europa nu trebuie să aibă ca rezultat transferarea acestor forțe în alte zone, ceea ce ar avea drept consecință sporirea tensiunii în flancuri. Este necesar să realizăm acorduri care să micșoreze confruntarea în zona centrală, fără a periclita situația în alte zone ale continentului". Reprezentantul *R.F.G. :* „Reducerea forțelor nu trebuie să ducă, în nici un fel de împrejurare și în nici un moment, la creșterea instabilității în Europa centrală sau în alte zone ale continentului".

Este demn de remarcat că această preocupare și-a găsit, într-o modalitate sau alta, reflexul în toate luările de cuvînt, numeroși vorbitori invocînd, în acest sens, principiul nediminuării securității niciunuia din cele 19 state participante în acest moment la negocieri, nici a securității celorlalte state europene.

Perspectiva negocierilor inițiate săptămîna trecută, la Viena a fost, de asemenea, un subiect predilect al intervențiilor introductive generale. S-a subliniat, pe bună dreptate, că problematica aflată în atenția participanților este complexă, că realizarea de acorduri asupra unor măsuri concrete necesită o activitate susținută, în care contribuția fiecăruia din statele prezente la negocieri este utilă și binevenită. Mai presus însă de orice — s-a relevat în discursurile pronunțate — încununarea, prin rezultate pozitive, conform așteptărilor popoarelor europene, a negocierilor de la Viena depinde de voința politică a statelor participante de a ajunge la acorduri care să țină seama de năzuințele și interesele fundamentale ale tuturor popoarelor Europei, de comandamentele păcii și securității generale.

Participarea *României socialiste* la negocierile de la Viena s-a distins, din capul locului, prin caracterul său activ și constructiv. Cuvîntarea rostită de șeful delegației țării noastre, ambasadorul *Dumitru Aninoiu*, a reafirmat poziția cunoscută a României, și anume că — fără a-și propune participarea la adoptarea hotărîrilor de fond (care se referă numai la Europa centrală) sau semnarea documentelor ce urmează a fi încheiate — țara noastră înțelege să-și aducă, în conlucrare cu celelalte state participante, întreaga sa contribuție la bunul mers al negocierilor, la succesul lor. Intervenția reprezentantului României, consacrată îndeosebi expunerii concepției țării noastre privind dezangajarea militară și dezarmarea în Europa, cu referire specială la problema reducerii trupelor și armamentelor în Europa centrală, a fost întîmpinată și urmărită cu interes de delegați și de ziariștii acreditați pe lîngă reuniune. La Centrul de presă de la Hofburg, textul intervenției românești a fost cerut de un număr foarte mare de corespondenți de presă, iar membrii delegației țării noastre au fost solicitați, de asemenea, de reprezentanții presei austriece și străine să expună pe larg punctul de vedere al țării noastre asupra diferitelor aspecte legate de desfășurarea negocierilor.

Lucrările reuniunii de la Viena cunosc, începînd din această săptămînă, o nouă cadență de lucru : s-a convenit, pentru perioada imediat următoare, ca activitățile să se desfășoare în cadrul a două ședințe pe săptămînă — marțea și joia.

Pekin. Președintele Mao Tzedun îl primește pe premierul australian Edward Gough Whitlam

PEKIN

Contacte rodnice chino-australiene

Corespondență de la Ilie Tecuță

Desfășurată timp de patru zile — de la 31 octombrie la 4 noiembrie a.c. — vizita în R.P. Chineză, a lui Edward Gough Whitlam, prim-ministru al Australiei, după recentele sale convorbiri în Japonia, reține atenția prin bogăția de semnificații care se degajă din această primă călătorie a unui șef de guvern australian în China, întrucît marchează o nouă și importantă etapă în procesul aprofundării cunoașterii reciproce, al intensificării și consolidării legăturilor de prietenie care se dezvoltă progresiv între cele două popoare.

În cursul convorbirilor dintre premierii celor două guverne și al cordialei întrevederi pe care E.G.Whitlam a avut-o, la 2 noiembrie, cu președintele Mao Tzedun, a fost abordată o vastă gamă de probleme internaționale de interes comun și bilate-

rale, prilej care a permis reliefarea înaltului grad al comunității de interese și obiective existente între cele două țări. Cele două părți au avut astfel posibilitatea de a constata că, deși sistemele lor social-politice sînt diferite și în pofida deosebirilor punctelor de vedere asupra unui anumit număr de probleme, China și Australia pot și trebuie să-și dezvolte relațiile, în interesul ambelor popoare. În momentul în care în structura și modelul relațiilor internaționale intervin profunde schimbări, convorbirile chino-australiene au scos pregnant în evidență importanța deosebită a înțelegerii, recunoașterii și aprecierii rolului tuturor țărilor în rezolvarea problemelor lumii contemporane. În acest sens, comunicatul comun dat publicității la încheierea vizitei premierului australian în China afirmă cu hotărîre că toate țările lumii, indiferent de mărimea geografică și potențialul lor economic, trebuie să fie deplin egale și că orice națiune are dreptul de a-și salva independența, suveranitatea și integritatea teritorială în fața agresiunii, amestecului, controlului și subversiunii din afară.

China și Australia, țări situate în zona Asiei și Pacificului, sînt, firește, profund interesate în evoluția situației din această regiune. Evocînd principiile enunțate în comunicatul comun chino-american, din februarie 1972, precum și în declarația comună chino-japoneză din același an, potrivit cărora nici una din părțile semnatare ale acestor documente nu trebuie să încerce a-și impune hegemonia în regiunea Asiei și Pacificului și se opun încercărilor oricărui stat de a-și asigura o astfel de hegemonie, convorbirile chino-australiene au reliefat, în această direcție, opoziția categorică a celor două țări față de o eventuală tentativă a oricărui stat sau grup de state de a-și impune hegemonia în această regiune. Ele au subliniat, în această ordine de idei, că tendința spre destindere în această parte a lumii trebuie să fie activ favorizată și promovată prin eforturile neobosite ale țărilor și popoarelor din zonă.

Vizita premierului australian în China a mai prilejuit descoperirea și valorificarea unor noi și importante posibilități de intensificare a multiplelor relații bilaterale.

Exprimîndu-și satisfacția față de încheierea, nu de mult, a acordului comercial dintre cele două țări, participanții la convorbiri au salutat realizarea, conform prevederilor acestui acord, a unei înțelegeri cu privire la achiziționarea de către China a unor mari cantități de grîu din Australia, în următorii trei ani, stabilindu-se ca ambele guverne să examineze în continuare posibilitățile practice de dezvoltare ulterioară a relațiilor lor economice, precum și perspectivele unor acorduri pe termen lung și în alte domenii.

Cele două părți au căzut de acord, de asemenea, să promoveze activ, în viitor, legăturile și schimburile de opinii permanente între China și Australia asupra problemelor de interes comun, hotărîndu-se, în această direcție, ca următorul schimb de vizite ale miniștrilor de externe din cele două țări să fie fixat în cursul anului viitor.

Referindu-se la rezultatele pozitive ale vizitei sale în R.P.Chineză și la perspectivele relațiilor chino-australiene, premierul E.G.Whitlam declara, în cursul conferinței sale de presă de la Pekin: „Ne putem aștepta ca între China și Australia să existe relații directe și substanțiale, așa cum ar trebui să fie între țările din această regiune și din întreaga lume... Relațiile rodnice dintre China și Australia vor contribui, pe de o parte la stabilirea unor relații fructuoase între China și multe alte țări din zonă și, pe de altă parte, între Australia și numeroase alte țări din această regiune".

ROMA

Discuție animată între președintele partidului socialist, Pietro Nenni, și secretarul general, Francesco de Martino (stînga)

Socialiștii și guvernul

Corespondență de la Radu Bogdan

Actualitatea politică italiană este concentrată, în aceste zile, spre ceea ce se numește aici trecerea de la prima la cea de a doua fază de guvernare a noii coaliții de centru-stînga. Primele o sută de zile de activitate ale cabinetului condus de Mariano Rumor formează, în prezent, obiectul a numeroase analize și declarații din partea principalelor forțe politice. Reinnodarea coaliției de centru-stînga, în luna iulie a acestui an, după aproape doi ani de experiență centristă, a fost posibilă, după cum se știe, în urma disponibilității reciproce manifestate de socialiști (la congresul de la Genova, din noiembrie 1972) și democrat-creștini (la congresul de la Roma). Pasul făcut de socialiști, care s-au arătat dispuși să intre în guvern în condițiile înfăptuirii unor modificări în orientarea sa politică și a unor măsuri eficace de redresare economică, precum și semnalul verde venit din partea democrat-creștinilor au fost elementele determinante ale revenirii la această formulă politică de guvernare, care în ciuda unor slăbiciuni și carențe, a rezistat probei timpului, adică aproape un deceniu.

Din acest punct de vedere, recenta reuniune a Comitetului Central al P.S. Italian — care a prilejuit cunoașterea opiniilor acestei importante formații politice în legătură cu primele luni de guvernare ale noii coaliții, judecățile și opțiunile sale viitoare — a fost așteptată cu deosebit interes de cercurile politice italiene. Se poate aprecia că dezbaterile intense din cadrul Comitetului Central al P.S.I. au pus în evidență diferite tendințe legate de participarea socialiștilor la guvern, de raporturile cu alte forțe politice și, în special, cu celelalte partide de stînga, de noua majoritate care se delimitează în sînul partidului. Primul act al Comitetului Central a fost acela de a alege noul președinte al P.S.I., în persoana veneratului lider, Pietro Nenni, alegere care a întrunit sufragiile unanime ale membrilor Comitetului Central.

Amplul raport prezentat de secretarul general al P.S.I., Francesco de Martino, discuțiile pe care acesta le-a suscitat, ca și documentul politic aprobat în încheierea lucrărilor au permis conturarea, în legătură cu principalele probleme abordate, a două tendințe majore, întrunind adeziunea unora sau altora dintre curentele ce coexistă în cadrul partidului: o primă tendință, grupată în jurul actualului secretar general, și o alta susținută de ex-secretarul partidului, Giacommo Mancini. Dar, spre deosebire de congresul de anul trecut, de la Genova, unde cele două tendințe aveau în jurul lor forțe sensibil egale, de această dată, linia noului secretar general, Francesco de Martino, a reușit să înregistreze o pondere mult mai mare.

Documentul politic final a aprobat linia urmată de P.S.I. prin participarea sa la guvernul de centru-stînga, ca și validitatea politicii de colaborare dintre socialiști și catolici și de autonomie a P.S.I. Atît în raportul prezentat de secretarul general cît și în acest document, rezultatele primelor o sută de zile de guvernare a noului cabinet au fost apreciate ca fiind, în general, satisfăcătoare chiar dacă nu pot fi considerate definitive. Au fost evidențiate, în special, schimbările intervenite în climatul politic din țară, frînarea creșterii prețurilor, întărirea poziției lirei pe piețele internaționale, noile raporturi dintre guvern și sindicate și, în acest context, încheierea cu succes a tratativelor pentru creșterea pensiilor și a veniturilor celor mai reduse.

Cu toate aceste rezultate pozitive, noua fază care începe este apreciată de socialiști ca o adevărată „probă de încercare" pentru politica de centru-stînga. Printre obiectivele cele mai urgente care trebuie să se afle, în viitor, în atenția noului guvern, socialiștii au indicat măsuri concrete pentru dezvoltarea sudului țării, a agriculturii, pentru înfăptuirea reformei sănitare și a celei universitare, a unei noi legi pentru construcțiile de locuințe, problemele presei și radioteleviziunii etc. Fără să prezinte o linie politică de alternativă la actualul curs urmat de partid, grupările minoritare au criticat prezența P.S.I. în cadrul coaliției, considerînd-o ca nefiind conformă cu politica generală și interesele partidului.

În numeroase comentarii, apărute, în aceste zile, în presă, se subliniază că dacă apelurile pentru unitate și pentru „depășirea divizărilor și contrapozițiilor" în sînul partidului n-au găsit, totuși, ecoul așteptat — această problemă urmînd a constitui un subiect principal de discuție la viitoarea conferință a P.S.I., programată a avea loc în luna februarie a anului viitor —, în schimb, participarea și acțiunea socialiștilor în guvernul de centru-stînga au întrunit o largă adeziune, fapt care nu va putea să nu influențeze, și de aici înainte, activitatea desfășurată de actuala coaliție de centru-stînga.

Opțiuni politico-diplomatice

Incontestabil, faza actuală a conflictului din Orientul Apropiat este marcată de un adevărat „carusel diplomatic": asistăm, începînd de săptămîna trecută, la extrem de numeroase contacte între oameni de stat și diplomați, în zonă și în afara ei, în încercarea de a găsi soluții — sau cel puțin compromisuri — atît unor probleme cu caracter imediat, cum ar fi cea a prizonierilor, soarta armatei a treia egiptene și retragerea trupelor israeliene pe liniile de încetare a focului din 22 octombrie, cît și unor probleme de perspectivă, în vederea unei reglementări de ansamblu a crizei.

Enumerarea deplasărilor diplomatice, desfășurate în ultimele zile și în cele ce vor urma, ne poate crea o imagine destul de cuprinzătoare a acestei „ofensive politice" declanșată în toate direcțiile : la Washington sosesc, la 29 octombrie, Ismail Fahmy, șeful diplomației egiptene, la 31 octombrie, primul ministru israelian Golda Meir, la 2 noiembrie, Mohamed Zakarya Ismail, adjunct al ministrului afacerilor externe al Siriei ; Vasili Kuznețov, prim-locțiitor al ministrului afacerilor externe al Uniunii Sovietice, după o vizită la Cairo, sosește la 3 noiembrie la Damasc ; pe aeroportul din Kuweit, în după-amiaza zilei de 1 noiembrie, are loc o reuniune la nivel înalt egipteano-siriano-kuweitiană ; președintele Algeriei, Houari Boumediene, face, între 2 și 4 noiembrie, vizite la Cairo, Damasc și Bagdad, iar șeful statului libian, colonelul Kadhafi, la 3 noiembrie, la Damasc și Bagdad ; Hassan El Zayyat, consilier special al președintelui Anwar Sadat, sosește la 3 noiembrie la Paris, după care pleacă la Londra. În sfîrșit, la 5 noiembrie, Henry Kissinger părăsește Washingtonul pentru „o vizită de informare și consultări" într-o serie de capitale arabe și islamice — Rabat, Tunis, Cairo, Amman, Riad, Teheran și Islamabad —, înainte de a-și continua drumul spre Pekin și Tokio. La începutul misiunii sale, el va fi însoțit de Joseph Sisco, secretar de stat adjunct pentru problemele Orientului Apropiat, care va vizita, separat, New Delhi, Kuweit, Beirut și Bruxelles.

„Credem că facem progrese în încercările de a realiza pacea în Orientul Apropiat. Primul lucru este stabilirea unei ferme încetări a focului ; al doilea — trecerea de la încetarea focului la o pace trainică și cred că sîntem în curs cu ambele eforturi. Încercăm să determinăm toate forțele implicate să acționeze într-o direcție constructivă". Astfel definea Henry Kissinger obiectivele succesivelor sale consultări din capitala americană. Arătînd că seria de convorbiri de la Washington, cu ministrul egiptean, cu ambasadorul sovietic în Statele Unite și cu premierul israelian ar putea „permite progresul acestui proces", McCloskey, purtătorul de cuvînt al Departamentului de Stat, sublinia, la rîndul său, că „S.U.A. vor face tot posibilul pentru găsirea mijloacelor care să permită atenuarea divergențelor de păreri între părțile interesate, fără a adopta o poziție care ar ignora interesele proprii ale părților". El făcea, astfel, aluzie îndeosebi la problema prizonierilor de război și la legătura pe care Egiptul dorește s-o stabilească între schimbul de prizonieri și retragerea trupelor israeliene pe pozițiile ocupate înainte de încălcarea încetării focului, la 22 octombrie. Convorbirile cu partea egipteană, apoi cu cea israeliană — declara, de asemenea, McCloskey — s-ar putea referi atît la pregătirea conferinței în vederea unei reglementări generale, cît și la problemele imediate legate de încetarea focului, cum ar fi cea a prizonierilor.

Dar, după cinci zile de întrevederi intense ale președintelui Nixon și ale lui Henry Kissinger cu reprezentanții Egiptului și Israelului, schimbarea de ton era evidentă : la Departamentul de Stat se refuza emiterea oricărei „indicații optimiste". Mai mult chiar, dacă ar fi să dăm crezare știrilor transmise din capitala americană de corespondentul agenției France Presse, „la Washington domnesc incertitudinea și neliniștea în ce privește rezultatele acestor eforturi". În orice caz, cert este că nimeni nu se hazardează să afirme că s-ar fi înregistrat vreo apropiere a punctelor de vedere privind „situația de pe teren". Preocupat, în momentul de față, de soarta celei de-a treia armate egiptene, izolată pe malul oriental al Canalului, Egiptul continuă să ceară cu fermitate revenirea israelienilor la liniile de încetare a focului din 22 octombrie, care să permită degajarea Suezului și restabilirea comunicațiilor cu armata a treia. Așa cum arăta președintele Sadat în recenta sa conferință de presă, (vezi textul conferinței la pag 26)) dacă se efectuează replierea trupelor israeliene. Egiptul este dispus să treacă deîndată la schimbul de prizonieri. Odată soarta acestei armate reglementată, a spus șeful statului egiptean, etapa următoare ar fi dezangajarea celor două armate. Și abia în aceste împrejurări ar putea începe o conferință de pace, al cărei scop evident — sublinia președintele — este aplicarea rezoluției Consiliului de Securitate din 22 noiembrie 1967.

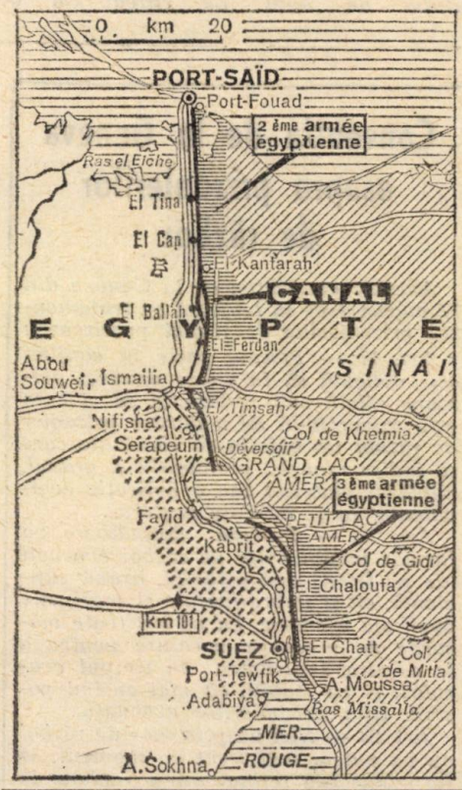

Pe șoseaua Cairo-Suez la kilometrul 101, pe malul vestic al Canalului Suez, la liziera zonei ocupate de forțele israeliene (hașur oblic întrerupt) unde au avut loc întîlnirile între ofițeri superiori egipteni și israelieni ; hașurile orizontale reprezintă regiunile de pe malul răsăritean al Canalului (în Sinai) deținute de armatele a II-a și a III-a egiptene. (Harta este reprodusă după „Le Monde")

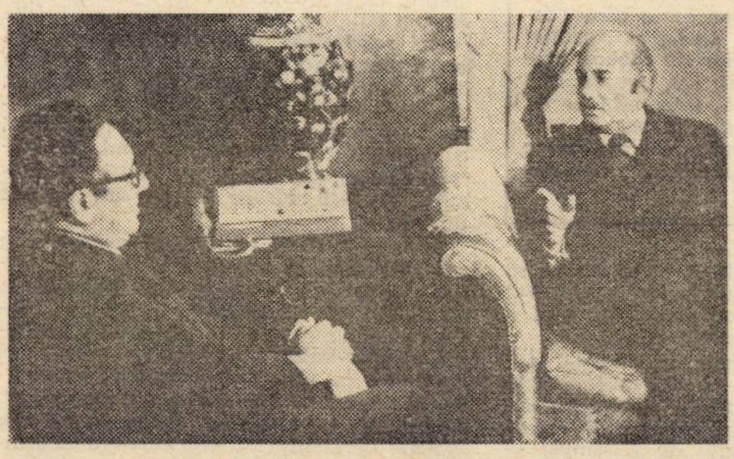

Washington. Secretarul de stat Henry Kissinger se întreține cu ministrul de externe egiptean, Ismail Fahmy

Întîlnire arabă la nivel înalt ; de la stînga la dreapta : șeicul Sabah El Salem al Sabah (Kuweit), președintele Hafez El Assad (Siria), președintele Anwar Sadat (Egipt)

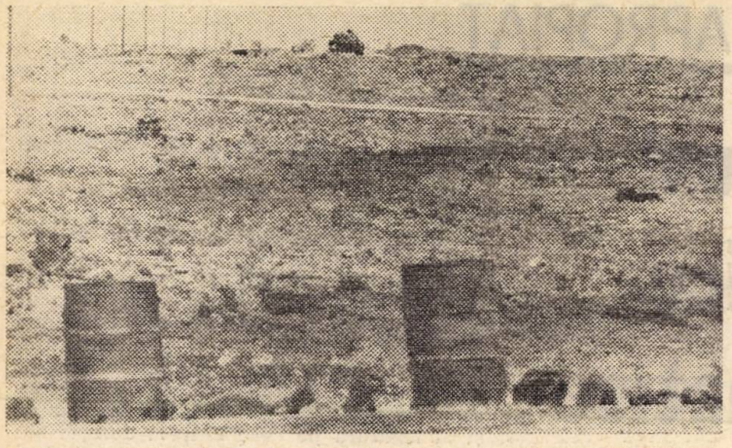

Pe linia de încetare a focului în zona frontului de nord (Golan)

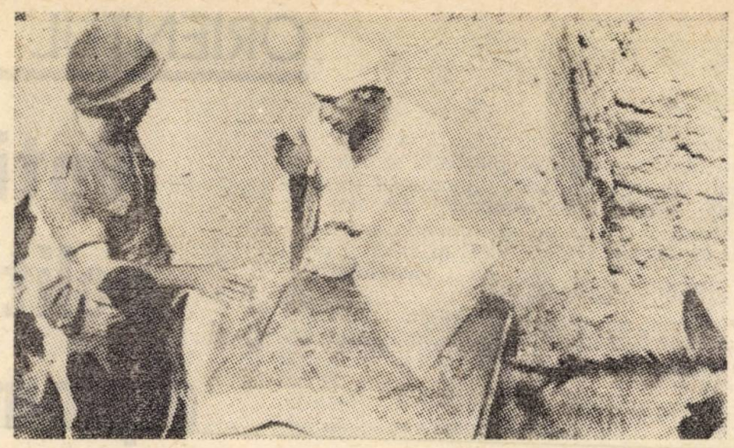

La cîțiva km de Suez: un civil arab percheziționat de un soldat israelian

Hotărîrea Egiptului de a lega schimbul de prizonieri de retragerea trupelor israeliene la liniile de încetare a focului din 22 octombrie nu este, însă, acceptată la Tel Aviv. Acesta a fost, de altfel, și unul din motivele deplasării precipitate a primului ministru Golda Meir la Washington. Potrivit declarațiilor premierului israelian și ale lui Henry Kissinger făcute presei, convorbirile americano-israeliene au fost „constructive și satisfăcătoare". În rîndul observatorilor politici domină, însă, părerea că au rămas încă în suspensie o serie de aspecte pendinte, că Israelul — arată „Le Monde" — „își menține poziția în ce privește fondul problemelor". După opinia lor, convorbirile de la Casa Albă s-au concentrat mai degrabă asupra menținerii încetării focului și a demarajului negocierilor, decît asupra termenilor unei soluții de pace juste și durabile. Golda Meir a definit ea însăși prioritățile în conferința de presă ținută la Washington. Întîi, reglementarea problemei prizonierilor de război pe baza Convenției de la Geneva, reamintind, în acest sens, că Israelul este gata să facă schimb de prizonieri pe bază de reciprocitate. A doua prioritate se referă la redefinirea liniei de încetare a focului din 22 octombrie, susținînd că „nimeni nu poate reconstitui exact liniile pe care le dețineau forțele arabe și israeliene după prima încetare a focului". Premierul israelian s-a împotrivit unei retrageri unilaterale a trupelor țării sale, dar a preconizat mișcări de trupe, care ar putea antrena forțe importante, de o parte și alta, permițînd, potrivit afirmațiilor sale, să se traseze „linii mai coerente". Răspunzînd unor întrebări ale ziariștilor, Golda Meir a confirmat poziția Israelului în ce privește statutul orașului Ierusalim, care „va trebui să rămînă unificat și considerat drept capitală a Israelului". În ce privește teritoriile Golan, Sinai și Suez, premierul israelian a explicat că, în atitudinea țării sale, ar putea interveni unele modificări. „În fapt — menționa agenția France Presse — aceste modificări nu ar consta decît în revenirea la o situație destul de apropiată de cea existentă înainte de izbucnirea ostilităților de la 6 octombrie, idee care nu pare să fi avut un ecou pozitiv la Washington, mai ales fiindcă ea nu are practic nici o șansă de a fi considerată drept o bază de discuție de către președintele Anwar Sadat, atunci cînd îl va primi pe Kissinger la Cairo".

Al treilea interlocutor la Washington al secretarului de stat american a fost Zakarya Ismail, adjunct al ministrului afacerilor externe al Siriei. Ralierea Damascului la consultările indirecte este apreciată în capitala Statelor Unite drept „un eveniment capital", fiind primul contact între guvernele american și sirian după ruperea relațiilor diplomatice dintre cele două țări în urma războiului din 1967.

Convenția de la Geneva asupra prizonierilor de război

Anexele convenției de la Geneva din 12 august 1949 în legătură cu tratamentul prizonierilor de război precizează:

Art. 17 — *Fiecare parte în conflict este obligată să furnizeze oricărei persoane aflată sub jurisdicția sa și care este susceptibilă de a deveni prizonier de război un buletin de identitate care să indice numele, prenumele și gradul, numărul matricol sau o indicație echivalentă, ca și data de naștere...*

Art. 20 — *Puterea deținătoare va furniza prizonierilor de război evacuați (de pe front) apă potabilă, hrană suficientă, cît și îmbrăcăminte și îngrijirile medicale necesare. Ea va lua toate măsurile de precauție necesare pentru a le asigura securitatea în timpul evacuării și va stabili, cît mai curînd posibil, lista prizonierilor evacuați...*

Art. 23 — *Nici un prizonier de război nu va putea, indiferent de moment, să fie trimis sau reținut într-o regiune în care ar putea fi expus focului din zonele de luptă, nici să fie folosit pentru a pune, prin prezența sa, unele puncte sau regiuni la adăpost de operațiile militare...*

Art. 70 — *Fiecărui prizonier de război i se va da posibilitatea, imediat ce a fost făcut prizonier sau, cel mai tîrziu, la o săptămînă după sosirea sa într-un lagăr, chiar dacă e vorba de un lagăr de tranzit, și de asemenea în caz de boală sau de transfer într-o infirmerie sau în alt lagăr, să adreseze direct familiei sale, pe de o parte, și Agenției centrale a prizonierilor de război, prevăzute prin articolul 123, pe de altă parte, o carte poștală, întocmită pe cît posibil după modelul anexat la prezenta convenție, în care să-i informeze de captivitatea sa, de adresă și de starea sănătății sale...*

Zakarya Ismail a calificat întrevederea sa cu Henry Kissinger utilă, iar purtătorul de cuvînt al Departamentului de Stat a declarat că ea a fost amicală.

Este evident că escala Cairo (6—7 noiembrie) din turneul secretarului de stat al S.U.A. apare în optica Washingtonului ca hotărîtoare. În afară de această escală esențială, itinerarul ales de Kissinger — subliniază observatorii politici — evidențiază dorința sa de a obține un „consens maximum" al statelor arabe în perspectiva unei viitoare conferințe de pace. La Rabat și Tunis — capitale adăugate la turneul său în ultimul moment — își va face o părere exactă asupra atitudinilor unor interlocutori tradiționali ai Statelor Unite. La Amman, evident, problema palestiniană va figura pe primul plan al întrevederilor cu regele Hussein. Iar la Riad, ca și la Teheran, nu va omite să discute în detaliu problemele petroliere, reducerile succesive ale exporturilor petroliere de către Arabia Saudită constituind, în optica americană, unul din aspectele cele mai importante ale crizei.

Reuniunea la nivel înalt egipteano-siriană-kuweitiană de la 1 noiembrie este apreciată de agenția M.E.N. ca foarte importantă, deoarece cu acest prilej au fost discutate „situația globală dinainte și după încetarea focului", ca și „măsurile ce urmează a fi luate în etapa viitoare, în lumina consultărilor ce se desfășoară la Washington". De altfel, această reuniune este viu comentată de întreaga presă arabă. Ziarul libanez „Al Hayat" menționează că „o identitate de vederi aproape totală s-a manifestat între liderii arabi, care sînt convinși de necesitatea menținerii politicii de solidaritate arabă și de continuarea mobilizării energiilor și potențialurilor pentru a determina Israelul să se retragă de pe teritoriile arabe ocupate". De ce a fost ales tocmai Kuweitul pentru întîlnirea dintre șefii celor două state arabe — Egiptul și Siria — principalele protagoniste ale ultimului război, se întreabă observatorii politici. Cotidianul „An Nahar" presupune că această alegere a fost determinată de discutarea „rolului petrolului în luptă și a susținerii financiare a țărilor combatante" (După cum se știe, țările arabe au furnizat pînă acum Egiptului 3 miliarde dolari). Unele surse afirmă că președintele Sadat a întreprins, înainte de a ajunge în Kuweit, o vizită în Arabia Saudită, unde a discutat cu regele Feisal rezultatele războiului și recurgerea la „arma petrolului" care, după părerea lui, a dat rezultate bune. Alte surse arată că, după întîlnirea din Kuweit, șeful statului egiptean a avut la Bagdad convorbiri cu conducătorii irakieni privind, în special, problemele legate de hotărîrea Irakului de a-și retrage forțele sale armate din Siria.

În esență, dacă am lua în considerație cele afirmate de ziarul libanez „An Nahar", reuniunea la nivel înalt din Kuweit ar fi abordat următoarele probleme: posibilitatea unui demers diplomatic conjugat saudito-kuweitian, înaintea vizitei lui Kissinger în Orientul Apropiat; posibilitatea recurgerii la „arma depunerilor" (retragerea capitalurilor țărilor arabe din băncile occidentale); pregătirea unei conferințe la nivel înalt a țărilor arabe.

În legătură cu consultările arabe din ultimele zile, purtătorul de cuvînt oficial al guvernului egiptean, Ahmed Anis, sub-

Evaluări

Pierderile în avioane și elicoptere în actualul conflict din Orientul Mijlociu se ridicau, după două săptămîni de la începerea războiului, la 262 avioane și 26 elicoptere de partea arabă și 120 avioane și 2 elicoptere de partea israeliană, apreciază revista americană de specialitate „Aviation Week".

Pe țări, pierderile se prezintă după cum urmează :

— Siria : 149 avioane de vînătoare și 6 elicoptere.

— Egipt : 120 avioane de vînătoare plus 20 elicoptere.

— Irak : 21 avioane de vînătoare.

— Israel : 105 avioane de vînătoare. Aceste pierderi trebuie majorate cu 10—15 la sută, ținînd seama de avioanele distruse în afara luptelor, ceea ce duce la cifra de 120, la care se adaugă două elicoptere.

Pentru prima oară din 1956, o întîlnire între ofițeri superiori egipteni și israelieni. La stînga maiorul israelian Moshe Arman, la dreapta, locotenent colonelul egiptean Abdel Latif

linia în cursul unei conferințe de presă „deplina coordonare între președinții Sadat și Assad", declarînd că șeful statului egiptean va prezenta lui Henry Kissinger punctul de vedere al întregii națiuni arabe. El sublinia că Egiptul consideră că, în cursul vizitei secretarului de stat american, vor fi examinate mijloacele prin care S.U.A. doresc să concretizeze atitudinea lor față de rezoluțiile 338 și 339 ale Consiliului de Securitate. Arătînd că retragerea Israelului pe liniile de încetare a focului din 22 octombrie trebuie să fie imediată, Ahmed Anis menționa că orice tergiversare din partea Israelului creează o „situație foarte serioasă", ale cărei consecințe ar putea fi „deosebit de grave pentru pace".

Vizitele întreprinse la Cairo de reprezentanții țărilor arabe nord-africane au un caracter diferit. Deși Algeria și Libia au trimis trupe pe frontul egiptean, ele sînt, totuși, mai puțin angajate în conflict și, de aceea, scopul principal a vizitelor colonelului Kadhafi și ministrului de externe Bouteflika a fost de a se informa asupra situației intervenite după încetarea focului. Preocupările președintelui Houari Boumediene îmbracă, fără îndoială, un aspect politic, în special dacă avem în vedere rolul său încă din timpul desfășurării ostilităților. Între altele, toate aceste țări consideră că, în ce privește problema palestiniană, este indispensabilă adoptarea unei atitudini comune pe plan interarab. De altfel, problema unei eventuale participări palestiniene la o conferință de pace este viu comentată. Discuțiile angajate de aproape două săptămîni în sînul diverselor organizații palestiniene continuă să se desfășoare la Beirut, fără a se fi luat pînă în prezent vreo hotărîre cu privire la atitudinea de principiu pe care o va adopta Organizația pentru Eliberarea Palestinei (O.E.P.) în perspectiva unor negocieri de pace. În legătură cu aceasta, două sînt formulele cel mai des citate : participarea oficială a O.E.P. sau participarea cu titlu personal a unor conducători de comandouri. „Pînă în prezent, nici o propunere concretă în vederea creării unui stat palestinian nu a fost prezentată rezistenței palestiniene", a declarat Yasser Arafat, președintele Organizației pentru Eliberarea Palestinei, în cursul unei întrevederi cu Charles Helou, fost președinte al Libanului. „Atunci cînd ne vor fi prezentate propuneri concrete și pozitive, vom fi în măsură să luăm o hotărîre și să ne dăm avizul" a spus Arafat.

Elementele, de ordin politic și diplomatic, survenite în ecuația din Orientul Apropiat, îndreptățesc din nou speranțele în posibilitatea găsirii unei formule acceptabile pentru țările regiunii. Esențialul în momentul de față — se recunoaște unanim — este de a face totul pentru a fructifica și profita de aceste elemente, de ocazia furnizată de actualele condiții, considerate favorabile. Aceasta, fără a omite, totuși, persistența unor dificultăți — generate, între altele, de diversitatea interpretărilor conținutului rezoluției Consiliului de Securitate din noiembrie 1967 — în depistarea acelei soluții raționale și acceptabile pentru toți. În contextul actual, cînd privirile se îndreaptă din nou spre perspectivele de pace, prima sarcină a oamenilor politici și diplomaților este de a căuta să anuleze efectele ultimelor ostilități. Dincolo de aceasta, încep să se precizeze unele idei în ce privește procedura negocierilor, prefigurîndu-se chiar și unele „planuri de pace", elaborate de diferite părți.

Retragerea forțelor israeliene va preceda sau urma deschiderea unei eventuale negocieri de pace ? Care sînt „auspiciile adecvate" sub care s-ar desfășura o asemenea negociere ? Ce loc va ocupa problema palestiniană în cadrul acestor negocieri ? Sînt doar cîteva din întrebările la care încă nu s-a dat un răspuns concret, aspectele lor practice scăpînd, deocamdată, definițiilor precise, deși, mai ales în vremea din urmă, s-au înregistrat unele „deplasări" și „nuanțe" în pozițiile părților direct interesate.

Evacuarea teritoriilor ocupate de Israel apare — a dovedit-o o dată în plus recentul război — inevitabilă. Căci, așa cum arăta în repetate rînduri țara noastră, ocuparea de teritorii străine nu se poate perpetua la nesfîrșit, nu poate asigura stabilitate și securitate, ci va constitui întotdeauna o sursă de încordare și animozitate, un focar de învrăjbire generator de explozii. „Dacă Israelul dorește să se ajungă la negocieri de pace — sublinia într-un comentariu publicația «Time» — are datoria să arate că preferă realmente pacea ocupării teritoriilor arabe. Ar fi, fără îndoială, o eroare pentru Israel să creadă că o reglementare pașnică, oricare ar fi ea, s-ar putea fonda pe ocuparea de către Israel a sectoare importante din teritoriile arabe. Dacă Israelul are forța politică necesară pentru a concepe clar aceasta, este probabil mai bine plasat acum decît oricînd pentru obținerea unei păci durabile cu vecinii săi".

Partea arabă apreciază că nu se va ajunge la deblocarea situației fără un angajament al Israelului de a se retrage din teritoriile ocupate ; procedura și limitele acestei retrageri au fost precizate în propunerile președintelui Sadat din 16 octombrie (vezi „Lumea" nr. 44). Partea israeliană afirmă că testul decisiv al realei dorințe de pace este acceptarea de tratative directe, definirea unor frontiere „sigure și recunoscute" urmînd a fi dezbătută în jurul mesei negocierilor. Succesivele „planuri de pace" avansate variază, evident, după sursele de proveniență. În legătură cu aceasta, se pare că ideea creării unor zone demilitarizate — văzută și ca o variantă la problema evacuării teritoriilor ocupate — este pe cale de a cîștiga, treptat, adeziuni tot mai largi.

Respectarea dreptului la existență a statului Israel apare ca o exigență la fel de legitimă și ireductibilă ca aceea prezentată, în sens invers, de țările arabe pentru eliberarea teritoriilor lor. După cum subliniază țara noastră, realizarea unei păci trainice, durabile în Orientul Apropiat depinde și de garantarea independenței și suveranității tuturor statelor din această regiune, inclusiv a statului Israel. Precedentele înregistrate în ultimele două săptămîni — ne referim la întîlnirile dintre ofițeri egipteni și israelieni, la consultările din capitala Statelor Unite dintre reprezentanții părților în conflict desfășurate, este adevărat, prin intermediari, ca și la ideea unei conferințe internaționale de pace în cadrul O.N.U. — sînt, în acest sens, importante.

Una dintre chestiunile cele mai spinoase din acest contencios rămîne, desigur, soluționarea problemei populației palestiniene, fără de care nu se va putea ajunge la o reglementare de durată. De altfel, de-a lungul anilor, comunitatea internațională a reafirmat în repetate rînduri drepturile inalienabile ale acestei populații, necesitatea de a i se crea condițiile pentru o viață liberă, în concordanță cu aspirațiile sale naționale.

În ciuda existenței a încă o serie de dificultăți, apreciază „Finacial Times", „o reglementare în Orientul Apropiat nu trebuie să fie o imposibilitate". Recurgerea la mijloacele politicii de forță s-a văzut — și cu prilejul recentului conflict ca și cu prilejul celor precedente — nu servește intereselor popoarelor respective. Dimpotrivă, ea nu poate decît să le aducă prejudicii grave, să învenineze atmosfera internațională. În condițiile de astăzi, cînd se ridică forțe sociale uriașe pentru imprimarea unui curs nou în lume în direcția dezvoltării colaborării și înțelegerii între popoare, a instalării destinderii și păcii, se impun tot mai mult în practica internațională spiritul tratativelor, soluționările pe cale politică, pașnică a problemelor litigioase. Un asemenea spirit este necesar să domnească și în această parte a lumii, care este Orientul Apropiat.

Rodica Georgescu

Controverse interatlantice

Nici astă-primăvară, cînd actualul secretar al Departamentului de Stat, Henry Kissinger, pe atunci consilier prezidențial pentru problemele securității, lansa ideea „unei noi carte atlantice", cerul alianței nu era senin. Divergențele cronice dintre optica americană asupra rosturilor alianței și tendințele centrifuge manifestate cu mai multă sau mai puțină energie, cu mai multă sau mai puțină continuitate, de unul sau altul dintre partenerii vest-europeni, dar perceptibile la aproape toți, se îmbogățiseră brusc în ultimii ani cu un cuprinzător și exploziv capitol monetar-comercial-economic, iar controversele din interiorul alianței își pierduseră caracterul de „certuri în familie" păzite cu grijă de ochii și urechile străinilor : ele deveniseră publice, jalonate de virulente luări de poziție, oficioase și chiar oficiale. Henry Kissinger nu lăsa de altfel nici un dubiu asupra țelurilor inițiativei sale : în concepția Statelor Unite, declara el atunci, alianța este „nu un scop în sine, ci un mijloc de a întări Occidentul". Adică, în limbaj mai direct, un mijloc de a întări rolul director al S.U.A.

Șase luni și o săptămînă

De la iritarea tradusă în planuri de acțiune cu obiective politice tactice și strategice la iritarea care se exprimă prin gura unui ministru de externe în exclamația „puțin îmi pasă de ce se întîmplă la N.A.T.O., mi-e lehamite..." (sau „sînt scîrbit...", după voia traducătorului), e cale lungă. Care a fost parcursă în numai șase luni și o săptămînă : la 23 aprilie, consilierul prezidențial Henry Kissinger preconiza „noua cartă atlantică", la 30 octombrie secretarului de stat Henry Kissinger îi era „lehamite" de grija cu care aliații vest-europeni urmăresc să nu fie implicați în conflictul din Orientul Apropiat.

De cele mai multe ori izbucnirea unui conflict armat într-o zonă sau alta a lumii ridică probleme în sînul alianțelor, în măsura în care interesele unuia sau altuia sau mai multora dintre membrii acestora — interese deseori deosebite — sînt afectate de situația nou creată. În ceea ce privește repercusiunile conflictului din Orientul Apropiat asupra relațiilor din interiorul alianței atlantice, ele s-au desfășurat ca niște reacții în lanț, deși amploarea pe care au căpătat-o se explică, în mare parte, prin realități anterioare izbucnirii la 6 octombrie a ostilităților arabo-israeliene.

De pildă, procesul de degradare a climatului ca urmare a pozițiilor ireconciliabile adoptate de partenerii atlantici pe parcursul succesivelor furtuni monetare. E semnificativ că, întîmpinat cu răceală în Europa occidentală, proiectul ambițios de „nouă cartă atlantică" a devenit repede o mult mai modestă invitație la elaborarea și adoptarea unei „declarații de principii", iar anunțatul ciclu de vizite ale președintelui Nixon în capitalele aliate din Europa — care ar urma să se încheie, simbolic, prin semnarea unui document comun, fie și în versiune diluată — a fost pînă acum amînat de două ori.

Izbucnirea celui de-al patrulea război arabo-israelian a acționat asupra contradicțiilor din interiorul alianței atlantice nu numai ca un catalizator, dar și adăugîndu-le noi elemente. Astfel încît, după o săptămînă deosebit de dramatică mai cu seamă în a doua ei jumătate, un editorial din „Le Monde" (28/29 octombrie) începea astfel : „Pentru prima dată de cînd există organizația atlantică, Statele Unite blamează în mod oficial, deschis și colectiv pe aliații lor europeni". Într-adevăr, polemicile anterioare — în legătură cu contenciosul monetar și implicațiile lui — vizau, parțial, anumite măsuri sau anumiți parteneri. De data aceasta, continua ziarul parizian, „nu numai Franța ia un zero la purtare", ci a fost evocată perspectiva „pregătirii de sancțiuni împotriva unor elevi-model ai clasei atlantice, ca Germania federală, Turcia și Grecia".

Ce se întîmplase ?

Se întîmplase că, joi 25 octombrie, Ministerul de Externe al R.F.G. adresase Statelor Unite un protest împotriva expedierii de material de război destinat Israelului „de pe teritoriul sau folosind instalațiile Republicii federale". Poziția Bonnului nu era singulară. Franța, apoi Grecia și Turcia acționaseră în același spirit atunci cînd refuzaseră autorizația de zbor deasupra teritoriilor lor a avioanelor-cargo americane afectate transporturilor de material militar.

Anecdotica, pe care orice moment de tensiune politică o pune inevitabil în circulație, afirmă că guvernul R.F.G. ar fi aflat din întîmplare — datorită indiscreției involuntare a unui ofițer american prea zelos — că un cargo părăsise la 22 octombrie cheiul din Bremerhaven ducînd spre Israel tancuri, camioane și arme din dotarea trupelor S.U.A. staționate în Republica federală, că un altul urma să plece din același port în noaptea de 24 spre 25. Fie că episodul cu ofițerul zelos s-a petrecut într-adevăr, fie că informațiile guvernului de la Bonn proveneau din surse mai puțin întîmplătoare, fapt este că menționatele două transporturi au avut loc.

A doua zi după protestul oficial al R.F.G., la Washington reacția nu s-a lăsat așteptată. La Departamentul de Stat, purtătorul de cuvînt McCloskey incrimina lipsa de solidaritate a aliaților europeni, referindu-se în mod concret la refuzul de a sprijini acțiunea S.U.A. de reaprovizionare a Israelului cu material militar, și mulțumea, fără a o numi, Portugaliei, singura care îngăduie avioanelor „podului aerian" american să facă escale în Azore. La Departamentul Apărării, ministrul însuși, James Schlesinger, califica rezerva statelor vest-europene — a R.F.G. în primul rînd — ca... restricții aduse libertății de acțiune a Statelor Unite, adăugînd că Pentagonul va studia cu atenție atitudinea fiecăruia dintre aliați și va acționa în consecință (aluzie ușor descifrabilă la problema efectivelor americane din R.F.G. și a cheltuielilor de întreținere, la aceea a ajutorului militar destinat Greciei și Turciei etc.). Președintele Nixon în fine, seara, în cursul conferinței sale de presă, mai ponderat în formulări decît colaboratorii săi, declara totuși : „Prietenii noștri europeni nu au fost cooperativi, cum am fi fost în drept să ne așteptăm să fie". În cercurile apropiate președintelui însă, și mai cu seamă în anturajul secretarului de stat Henry Kissinger, se reproșa fără precauții oratorice aliaților vest-europeni că nu se călăuzesc decît după „interesul lor egoist". Adică după necesitățile aprovizionării lor cu petrol.

Mustrările și recriminările americane au stîrnit un torent de răspunsuri. Directe și indirecte, prin presă și din partea ambasadorilor țărilor vizate. Nu defensive, dimpotrivă. Toate aceste glasuri aminteau partenerilor transoceanici că solidaritatea, pe care ei o invocă, „nu este un drum cu sens unic", după sugestiva expresie a unui ziarist. De peste o lună, de cînd a izbucnit criza în Orientul Apropiat — care este totuși o regiune limitrofă Europei — cînd s-au consultat americanii cu aliații vest-europeni ? Au făcut-o atunci cînd au dispus de efective și echipamente puse sub comandamentul N.A.T.O., ca în cazul care a determinat protestul vest-german ? N-au făcut-o nici măcar la 25 octombrie, cînd au socotit de cuviință să pună în stare de alertă unități americane de pe tot globul, inclusiv de pe teritorii europene și din Mediterană, unități aflate, firește, în principiu, sub autoritate atlantică...

Cît despre reproșul privitor la prioritatea acordată aprovizionării cu petrol, vest-europenii ripostează : dumneavoastră vă dă mîna ! O frază care revine ca un laitmotiv în analizele divergențelor interatlantice : „Pentru Statele Unite petrolul arab este important, pentru Europa occidentală este vital".

Rotterdam, placă turnantă

Fapt este că, îndreptate în principiu împotriva Statelor Unite pentru că sprijină Israelul, reducerile succesive aplicate de către țările arabe livrărilor lor de petrol lovesc mai ales țările vest-europene. În primul rînd Olanda, căreia i se administrează un tratament tot atît de drastic ca și Statele Unite, dar care, spre deosebire de aliatul transoceanic, nu dispune de alte resurse mai importante. Consecințele întreruperii livrărilor către Olanda trec însă mult dincolo de frontierele acestei țări : Rotterdam este cel mai mare port petrolier al Europei occidentale, e o placă turnantă pentru distribuirea petrolului către alte țări, îndeosebi către Germania federală și Belgia (R.F.G. cumpără în Olanda mai mult de jumătate din produsele rafinate de care are nevoie, iar regiunea Hamburg este aprovizionată cu petrol brut printr-o conductă care pornește de la Rotterdam ; în ceea ce privește Belgia, două treimi din petrolul brut pe care îl achiziționează provin de asemenea din marele port olandez).

Sub presiunea boicotului și sub amenințarea unei eventuale stări de penurie, în R.F.G. se pregătește un proiect de lege prevăzînd o succesiune de măsuri restrictive, Olanda a și impus restricții circulației automobilelor. Oricît de riguros respectate, și chiar extinse, asemenea măsuri nu pot constitui însă decît paleative. Mai consistent este calculul timpului pe care îl parcurg de la punctul de încărcare tancurile petroliere : călătoria din Golful Persic la Rotterdam durează între patru și cinci săptămîni, ceea ce, după părerea experților,

situează cam peste vreo zece zile „începutul adevăratelor dificultăți".

În perspectiva acelui moment, se ridică glasuri care proclamă necesitatea unei solidarități active a membrilor Pieței comune, „atacată din două părți, de un aliat puternic și de unii parteneri comerciali" („Frankfurter Rundschau"). Nu numai ziare, ci și comisia permanentă de la Bruxelles a C.E.E. lansează asemenea apeluri. Fără a crede prea mult în eficiența lor, deoarece țările membre ale C.E.E. nu se găsesc în situații identice din punct de vedere al aprovizionării cu petrol : de pildă, Franța și Marea Britanie consideră, nu fără temeiuri, că legăturile lor cu anumite state furnizoare le pun la adăpost de lipsuri ; alte țări au văzut simțitor reduse, dar nu suspendate, livrările destinate lor ; Olanda este în situația cea mai dificilă. Opțiunile posibile sînt următoarele : ori într-ajutorare, cu riscul ca țările arabe să generalizeze embargoul ; ori politica lui „fiecare pentru sine", care ar reprezenta încă o lovitură dată comunității economice vest-europene.

Această dilemă a constituit, de altfel, una din temele care au dominat luni și marți dezbaterile reuniunii de la Bruxelles a miniștrilor de externe din țările Pieței comune.

Copenhaga : 15—16 decembrie

Inițial, reuniunea „celor nouă" de la începutul acestei săptămîni — sesiune obișnuită — avea o ordine de zi dinainte stabilită, dinainte studiată : ajutorul C.E.E. pentru țările în curs de dezvoltare, relațiile comerciale ale C.E.E. cu țările din afara comunității. La ambele puncte, s-au manifestat dezacorduri în definirea modalităților concrete : sesiune „de rutină" cum se spune, dezacorduri de rutină.

Esențialul s-a discutat „în marginea" sesiunii, adică la dineul oferit luni seara de ministrul țării-gazdă și care s-a prelungit pînă către orele două dimineața. În ceea ce privește într-ajutorarea în materie de aprovizionare petrolieră — concret, în ceea ce privește situația actuală a Olandei — miniștrii au preferat să nu abordeze problema frontal, ci să o situeze într-un cadru mai general, acela al necesității restabilirii păcii în Orientul Apropiat. Ei s-au pus de acord în linii mari asupra conținutului declarației pe care aveau s-o adopte marți dimineață și care, sprijinind rezoluția Consiliului de Securitate, exprimă totodată — se sublinia în cercurile delegației franceze — voința semnatarilor de a participa la elaborarea acestei păci.

La dineu s-a discutat și proiectul de conferință la nivel înalt a „celor nouă", lansat de președintele Pompidou. În reuniunea din 31 octombrie a Consiliului de Miniștri al Franței, șeful statului și-a explicat inițiativa, pornind de la constatarea că, în Orientul Apropiat, în condițiile deci ale unor evenimente grave, „încetarea luptelor și încercările de începere a unor negocieri s-au pregătit și efectuat fără nici un fel de participare" a celui mai mare număr de țări vest-europene și de la faptul că aceasta „nu corespunde nici rolului pe care trebuie să-l joace țările vest-europene direct interesate în problema Orientului Apropiat", nici legăturilor geografice, istorice, economice ale acestor țări cu țările din răsăritul Mediteranei. În consecință, președintele Pompidou a propus partenerilor din C.E.E. stabilirea principiului unor întîlniri periodice, consacrate cooperării politice, între șefii de state și de guverne ai acestor țări — prima dintre ele urmînd să aibă loc înainte de sfîrșitul acestui an. După cum se știe, propunerea franceză a fost acceptată de guvernele destinatare. Primul ministru danez Anker Joergensen (Danemarca prezidează pînă la sfîrșitul anului consiliul și consultările politice ale C.E.E.) va proceda la convocarea, pentru 15—16 decembrie, la Copenhaga, a reuniunii de nivel înalt a „celor nouă".

Dacă aceste întîlniri și instituționalizarea lor vor netezi asperitățile dintre participanți, dacă voința de a-și coordona pe cît posibil acțiunile va fi mai puternică decît interese obiectiv divergente, dacă toate acestea vor determina din partea Statelor Unite o atitudine mai „cooperativă", pentru a relua expresia folosită de președintele Nixon în conferința sa de presă din 26 octombrie, rămîne de văzut. În această ordine de idei, sînt greu de evaluat chiar și rezultatele tentativei cancelarului Brandt de a pune capăt diferendului dintre Bonn și Washington. Cîteva zile după protestul vest-german din 25 octombrie și criticile americane din 26, din sudul Franței, unde se afla într-un scurt concediu, cancelarul a scris președintele Nixon — reafirmînd că solidaritatea și coeziunea alianței atlantice rămîn principii fundamentale ale politicii guvernului său, exprimîndu-și însă încrederea în valoarea consultărilor și argumentînd încă o dată poziția imparțială a R.F.G. în conflictul din Orientul Apropiat. Președintele Nixon a răspuns cu destulă promptitudine, iar în unele cercuri de la Bonn se declara că diferendul „pare să fi luat sfîrșit". După cîte se afirmă însă tot la Bonn, mesajul președintelui american propunea mai cu seamă cancelarului, pe un ton calificat drept „obiectiv și amical", să continue în comun pregătirea intensă a proiectatei „declarații de principii". E poate un mod de a sugera că e dispus să dea uitării ciocnirea recentă, nu însă un dialog. În orice caz, ministrul american al apărării, Schlesinger, și-a contramandat vizita la Bonn.

Și, după știri recente, dezbaterea „declarației de principii" a fost retrasă de pe ordinea de zi a apropiatei sesiuni ministeriale a alianței atlantice.

Florica Șelmaru

CONTRAPUNCT

„Drum" pentru fericire

Radu Budeanu

Cheia fericirii absolute nu se întîlnește pe toate cărările marilor metropole. Ar fi și plictisitor. Dacă ar exista foarte multă fericire absolută, spleenul absolut s-ar prolifera într-o proporție îngrijorătoare. Deocamdată, cei extrem de plictisiți își fac din găsirea unei fericiri, chiar și bizare, o activă preocupare — ceea ce îi scutește, din cînd în cînd, de spleen. Fiind, totuși, destul de mulți și de răspîndiți, plictisiții nu pot fi lăsați de capul lor. Ei se află în atenția unor firme care lansează în diverse forme un produs conținînd, în esență, aceeași calitate : „ora de fericire-om". Marfa costă suficient de mult pentru a determina o selecție pe piața internațională a spleenului. În consecință, au acces la ore de fericire numai plictisiții de marcă, pentru că numai ei, avînd de toate și săturați de toate, merită să intre în contact, fie și pasager, cu absolutul — înțeles ca fericire eternă.

Ședințele de fericire se organizează la sedii speciale, într-un cadru special, după un tipic gîndit și aplicat de o armată de specialiști. Firmele producătoare de fericire, americane, nipone sau franceze, deși au o concepție asemănătoare în privința fericirii luată ca atare, prezintă o gamă largă de metode de abordare a „subiectelor" (clienții) ceea ce denotă că regula de fier a concurenței primează și acest domeniu. „Syntetics France", spre exemplu, pleacă de la principiul imbatabil potrivit căruia clientul „trebuie îndreptat, fără menajamente, spre irațional. Astfel își va redobîndi creativitatea infantilă, insolitul îi va deveni familiar și familiarul, insolit. Va privi, adică, realitatea dintr-un unghi nou". Introduși în camere decorate bizar și încăpuți pe mîna unor psihologi bizari, plictisiții cu parale sînt supuși unor tratamente-șoc. După o vreme, dînșii dau în mintea copiilor și, privind din cu totul alt unghi realitatea, au o stare de fericire pe care nu și-o explică. Apelînd la sugestie, autosugestie, precum și la cele mai subtile experiențe ale reîncarnării, „Synapse", o altă firmă specializată, a trecut la brevetarea unor obiecte obișnuite, dar semănînd a cu totul altceva. Punîndu-și clienții să descrie, amețiți de fumuri și lumini, cam ce le sugerează o fereastră, colegiul de testări de la „Synapse" a ajuns la un punctaj maxim : „ochiul" este noțiunea remorcă a ideii de fereastră. Zis și făcut. „Synapse" produce acum ferestre avînd forma unui ochi și care se închid cum se închid ochii, adică lăsîndu-și pleoapa. Pleoapele ferestrelor cu pricina sînt de cauciuc și se vînd numai clientelei abonate, la tarife corespunzătoare. La fel mesele care nu sînt mese, ci spinări de diverse animale, scaunele devenite gropi elegant rotunjite în podele imitînd dune de nisip și multe altele.

Metoda cea mai simplă de a se ajunge în numai o oră la fericirea absolută este furnizată însă de specialiștii japonezi. Este metoda „Satori". Ea nu implică nici achiziționarea de mobilier, nici tratamente psihice, complicate. Ea se bazează pe formula jocului de-a baba oarba. Amatorii sînt introduși într-o sală și puși să se uite unii la alții fix și fără să se gîndească la nimic, 10 minute. Apoi sînt legați la ochi și puși să se găsească. După ce s-au găsit se reașează și iar se regăsesc. Și tot așa. Jocul întîmplării incită la copilăreasca satisfacție pe care „Syntetics" o realiza într-o cu totul altă formă, deși tot pentru 150 de dolari ședința. Obținînd rezultate promițătoare la nivelul indivizilor, firmele cu pricina sînt tentate să acționeze la scara societății. Găsindu-se noul unghi de abordare a realității, probleme precum inflația, șomajul, criminalitatea, poluarea și altele ar putea fi rezolvate, în chipul cel mai insolit pe drumul care duce la creativitatea infantilă.

Succese economice în cinstea celui de-al 56-lea Octombrie

Corespondență de la Nicolae Crețu

S-au împlinit 56 de ani de la victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Piatră de hotar în destinele umanității, acest istoric eveniment a marcat începutul epocii revoluțiilor proletare și de eliberare națională, a trecerii de la orînduirea capitalistă la cea socialistă, constituind o strălucită confirmare a valabilității teoriei marxist-leniniste, a viguroasei sale forțe de transformare.

Desfășurată sub conducerea partidului comunist, în frunte cu Vladimir Ilici Lenin, Revoluția din Octombrie a dus la crearea, pe a șasea parte a suprafeței globului pămîntesc, a primului stat din lume al muncitorilor și țăranilor, demonstrînd convingător misiunea istorică a clasei muncitoare de forță motrice, de avangardă a procesului revoluționar. A fost evidențiat, totodată, rolul decisiv al maselor populare în izbînda și consolidarea acestui proces. Superioritatea noii orînduiri, puterea de atracție a ideilor socialismului s-au manifestat pregnant încă de la primii pași ai tînărului stat sovietic, aplicarea cu succes a planului leninist de construire a noii societăți, de industrializare pe scară largă și cooperativizare a agriculturii, de transformări radicale în domeniul culturii, punînd în lumină uriașele rezerve de energii creatoare de care dispune socialismul. În anii înfruntării cu cea mai reacționară forță a imperialismului — fascismul german — popoarele Uniunii Sovietice, purtînd pe umerii lor greul operațiunilor militare, dînd cele mai mari jertfe materiale și umane, au adus o contribuție hotărîtoare la salvarea omenirii de tirania hitleristă, atrăgîndu-și, astfel, stima și recunoștința profundă a popoarelor.

Poporul sovietic se poate mîndri astăzi, pe drept cuvînt, cu patria sa care, în decursul celor 56 de ani de putere sovietică, a devenit o țară industrială avansată, cu un uriaș potențial economic, cu însemnate realizări pe tărîm tehnic, științific, cultural. Economia U.R.S.S. demonstrează în toate etapele dezvoltării sale ritmuri înalte, o creștere rapidă a potențialului de producție. Uniunea Sovietică produce în patru zile o cantitate de mărfuri echivalentă cu cea realizată în decursul unui an întreg de Rusia prerevoluționară. Numai în perioada care a trecut din anul antebelic 1940, pînă în anul 1972, volumul producției industriale a Uniunii Sovietice a crescut de 14 ori. În prezent, industria sovietică produce într-o lună mai mult decît a produs în tot cursul anului 1940.

Ritmurile înalte și stabile de dezvoltare a economiei sovietice sînt atestate, în mod convingător, de bilanțul primilor doi ani ai actualului cincinal, cînd volumul producției industriale a crescut cu aproape 15 la sută. De asemenea, volumul producției globale a agriculturii, incluzînd producția de cereale, a depășit indicatorii medii anuali din cincinalul trecut. În acest an, economia U.R.S.S. cunoaște o dinamică puternică. Astfel, în primele cinci luni producția industrială a crescut cu 6,9 la sută, iar în ceea ce privește agricultura se scontează pe o depășire considerabilă a recoltei record de cereale a țării din anul 1970.

Remarcabilele realizări obținute de statul sovietic în explorarea spațiului cosmic, în folosirea pașnică a energiei nucleare și în alte domenii de importanță primordială pentru dezvoltarea științei și tehnicii dimensionează uriașul potențial material și uman de care dispune astăzi U.R.S.S.

În aceste zile sărbătorești, din toate colțurile Uniunii Sovietice continuă să sosească știri care ilustrează angajamentul plenar al oamenilor muncii de a transpune în viață, cu rezultate superioare, hotărîrile celui de-al XXIV-lea Congres al P.C.U.S., de a-și mobiliza toată energia pentru realizarea, înainte de termen, a planului pe 1973, an hotărîtor al actualului cincinal. Numeroase colective de muncă raportează însemnatele succese repurtate în îndeplinirea și depășirea sarcinilor de producție închinate marelui eveniment. Se întîlnesc frecvent în paginile presei sovietice știri informînd că tot mai multe întreprinderi sovietice și-au onorat înainte de termen obiectivele stabilite pe 9 luni, la majoritatea principalelor produse. Sînt fapte convingătoare care atestă preocuparea economiei sovietice de a da prioritate ramurilor de bază cum sînt construcțiile de mașini, energetica, chimia și petrochimia, de a ridica productivitatea muncii, de a folosi din plin rezervele interne — toate acestea pentru a asigura cele mai bune condiții ridicării permanente a nivelului de trai, material și cultural al celor ce muncesc. Este relevant, în acest sens, că cea mai mare dintre republicile sovietice — R.S.F.S.R. — a dat, pînă în prezent, o producție cu 7 la sută superioară celei înregistrate în perioada corespunzătoare a anului precedent, 83 la sută din aceasta realizîndu-se pe seama creșterii productivității muncii.

Sporul de energie electrică, de cinci la sută numai în republica menționată, echivalează cu 20 de miliarde kWh. Depășiri au fost raportate de R.S.F.S.R. și în alte ramuri industriale : țiței — 16 milioane tone, cărbune — 2,5 milioane tone, oțel — 2,2 milioane tone, ciment — 2 milioane tone și altele. Realizări similare au fost obținute în toate celelalte republici unionale, caracteristică fiind pretutindeni o ridicată productivitate a muncii. Sînt cifre grăitoare în ce privește modul în care oamenii muncii sovietici știu să cinstească a 56-a aniversare a marelui Octombrie.

România socialistă, întregul popor român se bucură sincer de succesele oamenilor muncii sovietici, identificînd în acestea un aport de seamă la consolidarea sistemului mondial socialist, la creșterea influenței ideilor socialismului, la cauza păcii și progresului în lume.

Mișcările muncitorești, partidele comuniste, popoarele din cele două țări ale noastre cunosc îndelungate tradiții de prietenie și solidaritate. Numeroși fii ai poporului român au participat direct, cu arma în mînă în lupta pentru apărarea tinerei republici sovietice împotriva contrarevoluției și a intervenției imperialiste. Sînt, acestea, legături trainice cimentate mai tîrziu prin jertfele comune ale ostașilor români și sovietici aduse în lupta pentru zdrobirea mașinii de război hitleriste.

Raporturile de prietenie și colaborare frățească dintre România și Uniunea Sovietică cunosc o dezvoltare continuă pe multiple planuri. Ele se întemeiază pe comunitatea de orînduire, ideologie și țeluri, pe principiile marxism-leninismului și internaționalismului socialist, pe respectarea independenței și suveranității naționale, deplina egalitate în drepturi, neamestecul în treburile interne, avantajul reciproc și întrajutorarea frățească, ceea ce contribuie deopotrivă la înflorirea ambelor state, la întărirea forței și influenței sistemului socialist în ansamblul său.

Schimburile economice, tehnico-științifice și culturale dintre țările noastre cunosc o amploare deosebită, succesele obținute în construcția noii orînduiri de către fiecare din ele oferind condiții favorabile lărgirii și adîncirii continue a acestei colaborări rodnice. Este semnificativ faptul că U.R.S.S. este primul partener comercial al țării noastre, volumul total al schimburilor de mărfuri pe perioada 1971—1975 urmînd să fie cu 40 la sută mai mare decît cel prevăzut pentru perioada 1966—1970.

Un rol important pentru întărirea prieteniei frățești între popoarele noastre, pentru deschiderea unor perspective și mai largi fructuoaselor raporturi reciproce l-au avut întîlnirile și convorbirile dintre tovarășii Nicolae Ceaușescu și Leonid Brejnev, contactele pe linie de partid și de stat, semnarea noului tratat de prietenie, colaborare și asistență mutuală dintre România și Uniunea Sovietică, care asigură continuarea dezvoltării colaborării dintre țările noastre în toate domeniile, constituie o contribuție activă la cauza socialismului, a colaborării și păcii între popoare.

După cum se știe, promovarea consecventă a prieteniei cu Uniunea Sovietică se încadrează organic în politica externă a României socialiste, care — avînd în centrul său preocuparea pentru dezvoltarea prieteniei și colaborării frățești cu toate țările socialiste — își aduce din plin contribuția la întărirea sistemului mondial socialist, a coeziunii mișcării comuniste și muncitorești mondiale.

În spiritul acestei prietenii, poporul român urează poporului frate sovietic, cu prilejul celei de-a 56-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, noi și noi succese în făurirea comunismului, în înflorirea continuă a patriei sale.

REPORTAJ PE GLOB

AȘHABAD

Ilie Oiteanu

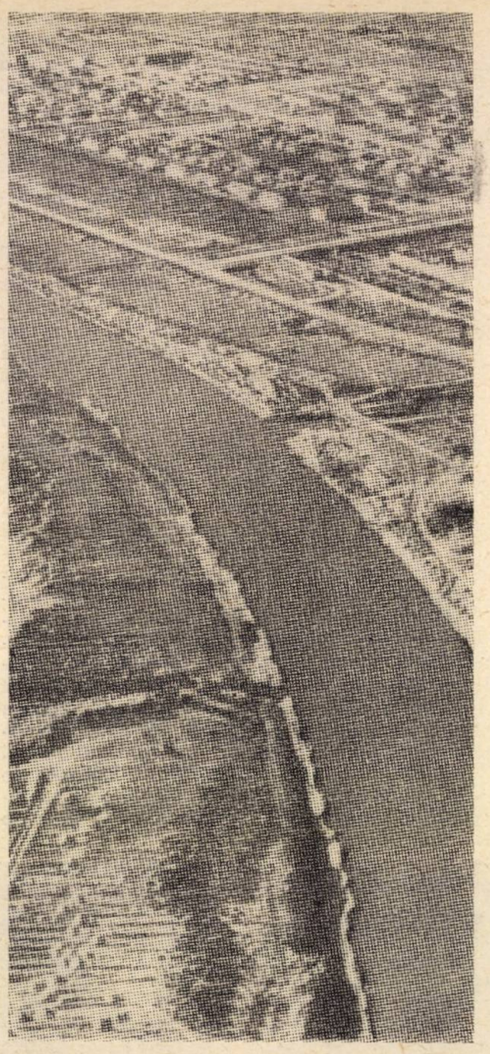

Canalul „V. I. Lenin", arteră dătătoare de viață în deșertul Kara-Kum

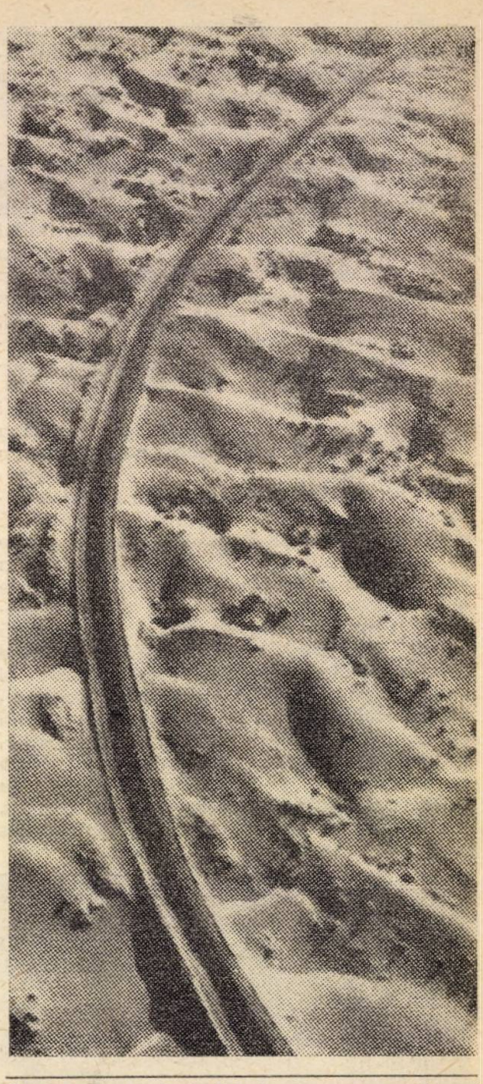

Deșertul este brăzdat de o șosea modernă ce duce spre exploatările petroliere

După ce a fost creată lumea și s-a trecut la împărțirea pămînturilor, turkmenii, spune o legendă din partea locului, s-au prezentat primii, drept care au fost răsplătiți cu un vast teritoriu. La fel s-a întîmplat cînd a fost vorba de partajarea soarelui. Și de astădată turkmenilor le-a revenit mai mult decît altora. Sorocul distribuirii apelor, însă, i-a surprins pe oamenii acestor meleaguri dormind, așa încît, pentru ei n-a mai rămas nimic sau aproape nimic.

Legenda, veche ca și poporul a cărui imaginație a plăsmuit-o, se oprește aici, constatînd o realitate despre care se poate citi astăzi în orice manual de geografie. Aproape trei sferturi (350 000 kmp) din suprafața acestei republici (488 000 kmp) revine celui mai întins deșert existent în Uniunea Sovietică, Kara Kum – pustiu al nisipurilor negre, împărăție a arșiței și vînturilor. În limitele aceluiași teritoriu se întîlnesc numai cîteva cursuri naturale de apă. Cel mai important rămîne Amu Daria, cu albia sa care brăzdează în meandre partea răsăriteană a Kara Kum-ului pentru a atinge spre nord țărmurile Mării Aral. Ar urma Atrekul, ce se îndreaptă spre marele lac Caspic din apus și, în sfîrșit, Murgabul și Tedjenul ale căror firave cursuri pier undeva, în imensitatea nisipurilor, fără a cunoaște vreodată îmbrățișarea mării. Acestora li se adaugă astăzi Canalul „V. I. Lenin", creație a oamenilor, cu apa sa dătătoare de viață, fluviu artificial ce a ajuns după 850 de km, plecînd din Amu Daria către țărmurile Mării Caspice, la Așhabad – capitala Turkmeniei sovietice.

Peisaj devenit obișnuit pe țărmurile Mării Caspice

Deși cei peste 2 300 de km, care despart Așhabadul de Moscova, sînt acoperiți pe calea aerului în mai puțin de 5 ore, constați că, de fapt, ajungi în cea mai sudică dintre capitalele republicilor sovietice la ora 6 seara și nu la 4 după-amiază, cum a rezultat din simpla adunare făcută înainte de plecare. Este jocul fuselor orare, care face ca ziua să fie mai scurtă la venire și mai lungă la întoarcere cu exact două ore, interval de timp cu care ne-am și corectat ceasurile, eu și colegul sovietic ce-mi ține o plăcută companie în scurta mea călătorie în capitala Turkmeniei.

Așadar, facem prima cunoștință cu Așhabadul – orașul iubirii, ni se traduce – la vremea serii, într-o splendidă zi de toamnă, fiindcă luna octombrie tot toamnă se cheamă chiar dacă termometrul indică 25 de grade deasupra lui zero. Pavel Trifonovici Ionov, corespondentul agenției Novosti, care ne întîmpină la sosire, om de o robustă și molipsitoare bună dispoziție, nu scapă prilejul ca în cele cîteva minute care despart, în fuga mașinii, hotelul de aeroport să ne povestească o versiune prescurtată a istoriei orașului, de care se simte legat – ne-o spune – pentru toată viața, neuitînd, bineînțeles, ca în introducere să evoce legenda cu care și noi am început aceste rînduri.

■

Cu aproape un secol în urmă, Așhabadul era o mică așezare, un sat mai răsărit cu

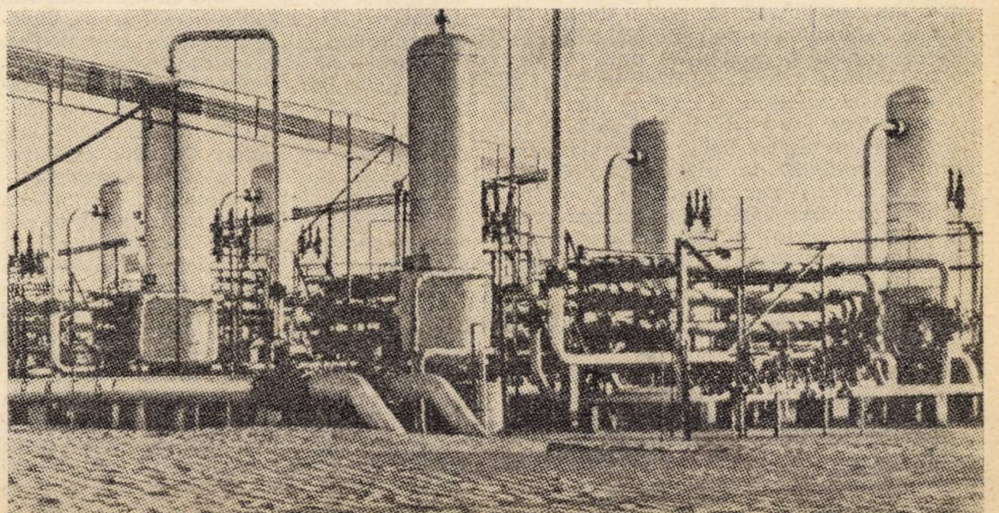

case de lut și iurte, mică aglomerare omenească în care necesitățile spirituale ale locuitorilor săi erau satisfăcute de o singură școală, de circul ambulant, de biserica garnizoanei.

Situat într-o zonă de intensă activitate seismică — în partea sudică a deșertului și în vecinătatea lanțului muntos Kopet-Dag, de la granița cu Iranul — Așhabadul a supraviețuit distrugerilor a două mari cutremure, întîiul spre sfîrșitul secolului trecut, cel de-al doilea acum un sfert de veac. De fiecare dată a trebuit să-și lecuiască rănile adînci, lăsate de oarba dezlănțuire a forțelor naturii. În 1948, anul ultimei catastrofe, localitatea a fost practic distrusă pînă în temelii. Statistica a înregistrat dezastrul cu două cifre : 99 la sută. În cîteva zeci de secunde ale acelei nopți de coșmar, orașul celor 120 000 de oameni a devenit o imensă ruină, uriaș mormînt pentru 60 000 dintre ei.

Au urmat anii unei înfrigurate munci a refacerii. Se poate spune, pe drept cuvînt, că vîrsta Așhabadului de astăzi nu depășește 25 de ani, fiindcă totul sau aproape totul a fost reconstruit în acest interval de timp. De aici, impresia de nou pe care ți-o lasă primul contact cu orașul. Astăzi, în această „oază" a verdeții, a bulevardelor largi și a străzilor tăiate în unghiuri drepte trăiesc și muncesc peste 280 000 de oameni. Toți învățați să iasă victorioși în permanenta lor luptă cu condițiile naturale vitrege : arșiță, nisip, seismicitate ridicată. Industrializarea, începută cu primii ani ai puterii sovietice, politica de ridicare culturală și, mai aproape de prezent, prelungirea canalului pînă aici au produs transformări remarcabile în viața locuitorilor Așhabadului. Micile ateliere de țesut covoare — activitate cu tradiții puternic ancorate în istoria poporului turkmen — se regăsesc acum într-o modernă fabrică de profil. Alături de care se întîlnesc uzina de mașini destinate industriei petrolului, combinatul textil, fabrica de sticlă, uzina metalurgică și altele. Singurei școli, circului ambulant și bătrînei biserici de garnizoană de acum un secol le-au luat locul așezăminte de prestigiu : academia republicii, cu peste 30 de institute de cercetări științifice, universitatea, numeroase școli, biblioteca cu peste 1 500 000 de volume, cele patru teatre, orchestra filarmonică de stat, cinematografe, redacțiile a peste 20 de ziare și reviste. Așhabadul mai găzduiește și singurul Institut de cercetări din Uniunea Sovietică pentru construcții rezistente la cutremure.

În capitala Turkmeniei sovietice am stat cîteva zile. Puțin pentru a ști totul despre acest modern oraș, suficient pentru a-i surprinde pulsul contemporan.

Prin atelierele fabricii de covoare ne însoțește tehnicianul Nuri Baliev. De la el aflăm că un covor, de dimensiuni și densitate medii, este gata după trei luni de muncă, dacă este lucrat de două muncitoare sau, evident, într-o jumătate de an, dacă este țesut de una singură. Zilnic, fiecare lucrător face 9—10 mii de noduri, ceea ce înseamnă 70—75 cm de covor pe lună. Din cei 220—230 mp realizați anual în fabrică, 90 la sută iau calea exportului în peste 50 de țări ale lumii.

Ngunur Parlieva, pictorița fabricii, ne conduce în expoziția întreprinderii, „citind", în desenele fiecărei piese, cîte o filă de cronică. Unele exponate au o vechime de 80 de ani. Motivele decorative, țesute într-o geometrie specific turkmenă, povestesc unui cunoscător ca Parlieva despre îndeletnicirile oamenilor acestor locuri, despre asprimea naturii. Mi s-a părut foarte interesantă istoria unui covor cu țesătura în relief — piesă unică, irepetabilă. Autor, pictorul decorator Manet Pursan. „Știu puține despre acest covor, ne spune Parlieva. El a fost executat în 1948. Pursan a reflectat nu numai cu ce se ocupau contemporanii săi, dar și strămoșii acestora, ajungînd pînă în evul mediu și dincolo de el. În acele timpuri se credea în forțe naturale, ne explică interlocutoarea noastră, arătîndu-ne dragonii stilizați de Pursan. Oamenii au început să prelucreze pămîntul, să îngrijească livezi. Artistul a simbolizat acestea prin copaci cu frunzulițe verzi. La fel, putem «citi» pe covor despre cultivarea bumbacului. În centru, Manet Pursan a așezat soarele, arătînd că întreaga Turkmenie este o republică vie. La acest covor, artistul a lucrat un an. Cînd cutremurul din 1948 i-a curmat viața, lui și fiicei sale de 16 ani, care ucenicise și se deprinsese cu țesutul în relief, mai rămăseseră de lucrat vreo 10—15 cm. Această parte a fost terminată de Maia Muradova, acum la pensie. Fișia este netedă. Nu a aflat nimeni secretul lui Pursan".

La sovietul orășenesc avem o interesantă convorbire cu arhitectul șef adjunct al Așhabadului, Viktor Kutumov — leningrădean stabilit aici de 11 ani, o dată cu repartizarea în producție — și cu Vadim Preobrajenski, director al Institutului de cercetări seismologice. Problemele din fața constructorilor sînt complexe, grele, dar nu irezolvabile. După catastrofa din 1948, pentru realizarea unor construcții în masă trebuiau găsite soluții inedite în ceea ce privește rezistența clădirilor. „Experiența căpătată, studiile întreprinse — ne spune Kutumov — ne-au permis să ridicăm astăzi edificii de 8—9 etaje. Am reușit să punem la punct tehnologia unor construcții cu o rezistență capabilă să înfrunte eventualele cutremure. Principalul este ca edificiul să fie nu numai solid, ci și să «penduleze» în cazul mișcărilor seismice, să nu cadă. Este greu să lupți contra naturii, dar aceasta, dacă nu totdeauna poate fi învinsă, poate fi totuși îmblînzită", concluse interlocutorul nostru. Am aflat și despre proiectele de viitor ale edililor orașului. În 1990 Așhabadul va număra peste 500 000 de locuitori. Extinderea perimetrului orașului pune și ea destule probleme. Spre nord este pustiul, arid și amenințat de cutremure de gradul 10. Spre sud însă, deși nici aici intensitatea activității seismice nu este prea redusă, posibilitățile sînt mai bune. Vecinătatea munților Kopet-Dag oferă condiții mai bune sub raportul microclimatului. Și este un aspect de care trebuie ținut seama aici, unde vara temperatura urcă pînă la 45°C la umbră.

L-am întrebat pe Viktor Kutumov cum armonizează arhitecții necesitatea folosirii pe scară largă a prefabricatelor cu păstrarea elementului tradițional, specific turkmen, nu mai puțin necesar, în construcțiile viitorului. „Cînd e vorba de piatră și beton, noi putem construi orice clădire, de oricîte etaje, de orice formă. Folosirea prefabricatelor pentru construcțiile industriale și cele de locuit prezintă și avantaje și dezavantaje. Acestea din urmă se referă la aspectul monoton al blocurilor de locuit, monotonie mai greu de sesizat în centru, mult mai vizibilă în microraioane, unde am folosit pe scară largă proiecte tip. Ne străduim să evităm monotonia. Este o problemă de care se interesează nu numai arhitecții, ci toți factorii răspunzători din oraș". „În ceea ce privește păstrarea elementului specific național, a continuat Kutumov, noi îl folosim stilizîndu-l. Nu putem prelua totul. Un element de acest fel — curtea interioară — apare în construcția unei noi biblioteci publice".

Am vizitat împreună șantierul acesteia. O clădire impunătoare, în care materialul de construcție preponderent rămîne betonul. Fațada este astfel turnată, încît amintește de vestitele covoare turkmene. Curțile interioare sînt, de fapt, niște bazine, cu fîntîni arteziene. Pereții verticali sînt decorați potrivit destinației clădirii. O astfel de curte, de pildă, denumită a filozofilor, are pe un perete basoreliefurile lui Aristotel, Giordano Bruno, Lomonosov. O alta îi este dedicată marelui poet Firdusi.

Ne despărțim de tînărul arhitect la amiază. Omul din nord, venit să-și pună în valoare cunoștințele, să-și materializeze ideile aici în sud, în Așhabadul pe care nu-l va mai părăsi niciodată, ne invită în orașul viitorului deceniu. Citim în ochii săi mîndria pentru toate cîte a făcut, încrederea în realizarea tuturor proiectelor la care lucrează. Încredere pe care am remarcat-o ca ținînd de natura fiecărui turkmen.

Există într-unul din parcurile orașului un maiestuos monument dedicat lui Lenin. Se spune că imediat după cutremurul din '48 un bătrîn orb i-a cerut nepotului său să-l conducă la acest monument. I-a pipăit treptele, pereții construcției paralelipipedice pe care se află statuia, după care l-a întrebat pe băiat : „Lenin mai este acolo sus, cu mîna îndreptată spre răsărit ?" La răspunsul afirmativ al însoțitorului, a adăugat cu încredere : „Atunci totul va fi bine".

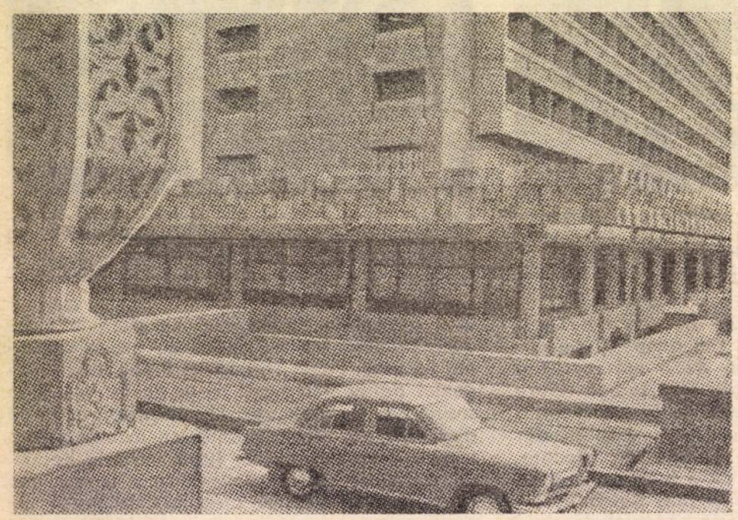

Soluțiile moderne în construcții nu exclud elementul autohton

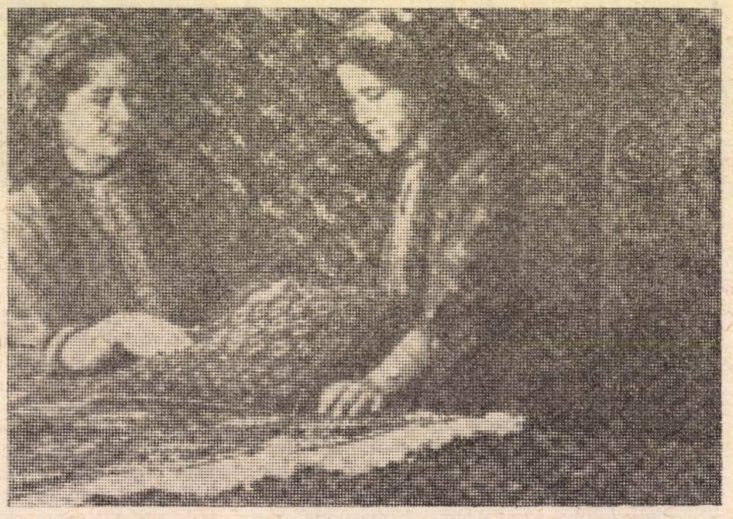

La fabrica de covoare, exponate renumite dincolo de granițele Turkmeniei

CAMBODGIA

Activitate intensă a forţelor patriotice

Incluzînd momente care au trezit speranţa într-o reglementare a conflictului sau au vădit intensificarea luptelor, situaţia din Cambodgia — ultima ţară a Indochinei necuprinsă concret în procesul de destindere inaugurat în urmă cu cîteva luni de Acordul de pace de la Paris — continuă să se menţină în centrul atenţiei politice mondiale.

Încetarea bombardamentelor americane a făcut evidentă, încă din luna august, iminenta prăbuşire a capitalei şi a celorlalte cîteva poziţii pe care le mai deţine administraţia de la Pnom Penh. Asaltul ferm al forţelor patriotice care au pătruns în perimetrul defensiv al capitalei, instituind un veritabil cerc de fier în jurul tuturor bastioanelor lonnoliste şi, prin ocuparea drumurilor strategice, au forţat trupele „guvernamentale" la o aprovizionare aproape exclusiv bazată pe podul aerian american, au făcut ca înfrîngerea, pe plan militar, a administraţiei Lon Nol să devină doar o chestiune de timp. Marile ploi ale sezonului musonic (august-decembrie) au împiedicat forţele patriotice să declanşeze ofensiva decisivă, previzibilă însă — a arătat recent prinţul Norodom Sianuk, preşedintele F.U.N.C. — pentru apropiatul sezon uscat (decembrie-mai).

Lipsită total de influenţă în rîndul unei populaţii hărţuite de foamete, înrolare forţată, corupţie, prost apărată de o armată insuficientă şi în continuu proces de degradare, administraţia lonnolistă îşi trăieşte ceea ce un corespondent italian denumea „ultimele ceasuri de agonie".

Mai importantă însă decît acţiunile militare este, se pare, în această fază, acţiunea de consolidare politică şi diplomatică pe care o cunoaşte poziţia forţelor patriotice, atît pe plan intern, în zonele eliberate, adică pe 90 la sută din teritoriul Cambodgiei, cît şi pe plan extern, al relaţiilor stabilite de Guvernul Regal de Uniune Naţională (G.R.U.N.C.) şi a prezenţei sale active pe scena politică a lumii.

În condiţiile sărbătoririi, anul acesta, la 9 noiembrie, a 20 de ani de la proclamarea independenţei Cambodgiei, se reliefează, mai bine ca oricînd, faptul că dorinţele de prosperitate în pace, de propăşire a ţării în condiţii de integritate şi suveranitate naţională nutrite de poporul cambodgian şi-au găsit o oglindire fidelă în programul de luptă şi politic al F.U.N.C. şi G.R.U.N.C. În declaraţia adoptată la sfîrşitul Congresului naţional al forţelor patriotice, organizat în luna iulie a.c., într-o localitate din zonele eliberate, aceste obiective şi sarcini ale F.U.N.C. sînt subliniate cu claritate. Conform programului pe care şi l-a propus F.U.N.C. şi declaraţiei în 5 puncte din 23 martie 1970 a şefului statului cambodgian, Norodom Sianuk, — se arată în concluziile Congresului — ţelurile luptei poporului cambodgian sînt eliberarea naţională, deplina independenţă a ţării, pacea şi neutralitatea. Frontul Unit Naţional — se indică în declaraţie — este hotărît să pună capăt acţiunilor S.U.A. pe teritoriul cambodgian, să obţină retragerea tuturor trupelor intervenţioniste, să obţină dreptul ca poporul Cambodgiei să-şi rezolve singur afacerile interne. F.U.N.C. îşi propune drept obiective esenţiale : îndepărtarea regimului de la Pnom Penh, impunerea controlului G.R.U.N.C. asupra capitalei şi a întregii ţări, edificarea unei Cambodgii independente, paşnice, neutre şi democratice. Măsurile luate de forţele patriotice în zonele eliberate — vizînd instaurarea unui climat democratic, crearea unor condiţii omeneşti de muncă şi viaţă pentru populaţie, eforturile de îmbunătăţire a situaţiei în domeniul educaţiei, al sănătăţii şi culturii — au avut drept rezultat esenţial realizarea unei vaste unităţi naţionale.

Bazate pe un sprijin popular larg, ce cuprinde cvasimajoritatea populaţiei cambodgiene, acţiunile încununate de succes ale forţelor populare au avut un larg ecou mondial, reliefînd tot mai pregnant caracterul F.U.N.C. şi G.R.U.N.C. de legitimi reprezentanţi ai poporului cambodgian, singurii capabili să-i apere şi să-i reprezinte interesele atît în cadrul naţional cît şi în cel internaţional. Exemplul recunoaşterii G.R.U.N.C., încă din primele sale zile de existenţă, de către o serie de state a fost urmat de numeroase ţări ale lumii. Azi, cifra statelor care au relaţii cu Guvernul Regal de Uniune Naţională al Cambodgiei depăşeşte cifra de 40. Ultimul an a avut, în acest sens, un rol special, date fiind, pe de-o parte, victoriile deosebite obţinute de forţele patriotice, iar, pe de altă parte, evenimentele din contextul indochinez.

Consolidarea pe plan mondial a poziţiei forţelor patriotice şi-a găsit un binemeritat ecou în recenta hotărîre a Biroului Adunării Generale a O.N.U. de a da curs cererii prezentate de 31 de state, printre care şi România, de a înscrie pe agenda actualei sesiuni, spre dezbatere în Plenul Adunării, problema „restabilirii drepturilor legitime ale Guvernului Regal de Uniune Naţională al Cambodgiei la Naţiunile Unite". Prin această măsură se intenţionează — după cum se arată de către ţările care au prezentat propunerea — ca situaţia de drept şi de fapt existentă în Cambodgia să-şi găsească reflectarea corespunzătoare în prezenţa în cadrul O.N.U. a reprezentantului legitim al poporului cambodgian — Guvernul Regal de Uniune Naţională condus de prinţul Norodom Sianuk, şi să fie îndepărtaţi reprezentanţii administraţiei lonnoliste de la locurile ocupate în mod ilegal în rîndul O.N.U. şi al organismelor sale.

Ţara noastră, care a fost printre primele state care au recunoscut Guvernul Regal de Uniune Naţională al Cambodgiei, s-a pronunţat întotdeauna în favoarea luptei drepte duse de poporul cambodgian pentru libertate şi independenţă, pentru realizarea aspiraţiilor sale legitime. Între cele două popoare s-au statornicit şi dezvoltat raporturi de strînsă prietenie şi colaborare, bazate pe simpatie şi respect reciproc, pe aceleaşi idealuri de pace şi prosperitate. Întîlnirile şi discuţiile dintre reprezentanţii celor două guverne şi, în primul rînd, întrevederea din 1971 a preşedintelui Consiliului de Stat al României, Nicolae Ceauşescu, cu şeful statului cambodgian, Norodom Sianuk, şi vizita întreprinsă în România în vara anului acesta de prinţul Norodom Sianuk au constituit puternice impulsuri pentru intensificarea pe mai departe a bunelor relaţii dintre cele două popoare. Eforturile poporului cambodgian în direcţia îndepărtării războiului de pe teritoriul ţării, a restabilirii păcii, a condiţiilor necesare dezvoltării economice şi sociale paşnice şi independente găsesc în ţara noastră un sprijinitor ferm şi consecvent.

Liana Enescu

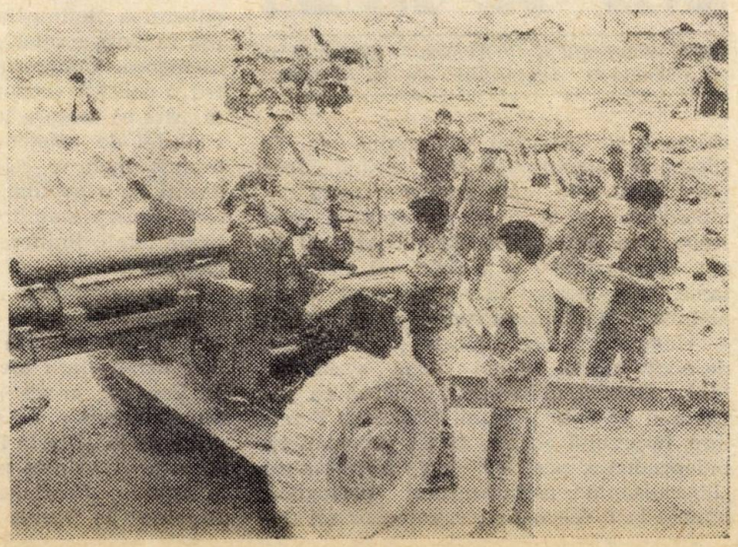

Forţele patriotice de eliberare în timpul uneia din recentele acţiuni militare în urma căreia au reuşit să taie, în direcţia şoselei nr. 4, legătura dintre Pnom Penh şi portul la mare Kompong Som

PORTUGALIA

Alegeri fără surprize

Articolul de față l-am fi putut scrie și înaintea datei de 28 octombrie : la 25 octombrie, ziua în care opoziția democratică portugheză a hotărît să „nu participe la farsa electorală în semn de protest activ contra tiraniei". Sau chiar și mai devreme, și anume la 15 septembrie, cînd „Diario do governo" (ziarul oficial) publica un decret aprobat de Consiliul de Miniștri care, modificînd articolul 109 din Constituție, stipula că „toți cei care, după ce au candidat la o alegere anterioară, s-au retras sau au făcut declarații publice în favoarea abținerii" nu mai pot fi aleși în Adunarea Națională portugheză. În plus, cei care ar fi încălcat noua lege erau pasibili „de privarea de drepturi civile pe cinci ani".

Nu aveam nevoie de flash-urile agențiilor de presă care să ne dea pulsul electoral pe marginea căruia să facem comentariile necesare : rezultatul întîlnirii cu urnele, această „victorie fără glorie și fără riscuri, pe un cîmp de luptă electorală pustiu și într-o atmosferă de indiferență aproape totală", l-am știut dinainte. De la 25 octombrie, candidații partidului guvernamental „Acțiunea Națională Populară" se puteau considera ca și aleși, electoratul neavînd a se pronunța decît asupra unei liste unice. „Aceste alegeri — scria la 16 aprilie ziarul «L'Humanité» — vor fi, neîndoios, ca și precedentele, o farsă electorală". Și atunci, de ce Congresul de la Aveiro din primăvară, în urma căruia opoziția democratică a căzut de acord asupra principiului unei candidaturi unice la alegerile legislative, de ce mitingurile și reuniunile opoziției din cadrul campaniei electorale — cînd însăși opoziția era conștientă de imposibilitatea cîștigării măcar a unuia din cele 150 de locuri ale Adunării Naționale ? Pentru că — așa cum sublinia Partidul Comunist Portughez — aceste alegeri au reprezentat un prilej de întărire a organizării și acțiunii tuturor forțelor antifasciste portugheze ale căror activități îmbracă forme din cele mai diverse, mergînd de la ilegalitate, la semi-legalitate și uneori pînă la legalitate, după circumstanțe sau particularități locale.

Imobilismului ecuațiilor politice și sociale ale guvernului portughez (practic de 45 de ani încoace nimic, sau aproape nimic, nu s-a schimbat la Lisabona) i se opune mobilitatea unei opoziții interne tot mai conștiente de rolul important pe care îl are la declanșarea unor noi și profunde zguduiri antifasciste care nu pot să nu preocupe regimul, alimentîndu-i dezbinările și divergențele. Opoziția populară, clasa muncitoare și studențimea mai ales, în frunte cu partidul comunist care, deși în ilegalitate, este singurul partid cu un program și o largă activitate de masă (Partidul Comunist Portughez și-a orientat acțiunile în direcțiile fundamentale ale luptelor populare, acționînd pe plan economic pentru satisfacerea imediată a revendicărilor muncitorilor, țăranilor și claselor mijlocii, iar pe plan politic pentru cucerirea libertăților democratice fundamentale, încetarea războiului colonial, li-

După congresul de la Aveiro — demonstrații împotriva regimului de la Lisabona

chidarea subordonării guvernului de la Lisabona imperialismului străin) face front comun în lupta pentru o reală democratizare a țării. Este o opoziție ce-și trage seva din tragica experiență a 40 de ani de salazarism și a cinci ani de „caetanism", o opoziție căreia încep să i se alăture — fapt simptomatic pentru regim — elemente create, educate și promovate de acest regim. Numai două exemple : Miller Guerra, „introdus", în urmă cu patru ani, pe lista Acțiunii Naționale Populare, împreună cu alte 29 de personalități independente, pentru a se da o coloratură „liberalizantă" parlamentului portughez, anunța la 6 februarie a.c. colegilor săi deputați, „înmărmuriți de atîta îndrăzneală", hotărîrea de a părăsi băncile Adunării Naționale, „acest ornament al regimului" : „Sperasem o evoluție progresistă. Nu văd decît monotonia continuității ; sperasem o liberalizare, nu văd decît autoritarism ; sperasem un stat modern, cel care persistă este un stat prozaic de conservator ; sperasem un program politic conform idealurilor noastre de libertate, de egalitate și pace, ceea ce văd reprezintă contrariul..." Dr. Sá Carneiro, un alt deputat demisionat, consideră toamna lui 1971, cînd au avut loc primele dezbateri privind „noul" statut al presei (s-au desființat, ce-i drept, „comisiile de cenzură" pentru a fi înlocuite de „comisiile de control", tot atît de intolerante ca și cele precedente !) drept „momentul adevărului" : sistemul „evoluției în continuitate", cum îl definise cu cinci ani în urmă Marcello Caetano însuși, își manifesta atunci refuzul „evoluției" și fidelitatea pentru „continuitate". Dacă asemenea discursuri ar fi fost pronunțate la un colț de stradă — comenta a doua zi presa franceză — de către un cetățean oarecare, fără legături cu partidul oficial, fără îndoială că acest cetățean ar fi fost ridicat **manu militari** de către poliția politică, sub acuzația de propagandă subversivă, „inspirată de străinătate".

Într-adevăr, teama de subversiune, devenită obsesie maladivă, domină, ca și pe vremea lui Salazar, viața politică portugheză. Subversiune înseamnă la Lisabona comunist, iar comunist este egal cu exprimarea oricărei opinii contrare gîndirii regimului, fie el salazarist sau caetanist. Întregii armături de legi-cadru, decrete-legi, hotărîri ministeriale, care permit regimului să pedepsească și să reprime i se opun forța organizată, solidaritatea activă, largă și masivă a mișcării democratice.

„Momentul Aveiro" a marcat neîndoios o dată importantă pentru mișcarea democratică portugheză, înscriindu-se printre acele evenimente excepționale din istoria politică a Portugaliei. Congresul opoziției — la care au participat 3 000 de reprezentanți comuniști, socialiști, catolici progresiști, social-democrați, liberali și chiar conservatori monarhiști și în cadrul căruia s-a remarcat prezența în proporție de 70 la sută a tinerilor sub 25 de ani, fapt semnificativ pentru viitorul Portugaliei — a elaborat un „diagnostic critic" al societății portugheze, analizele făcute și rezoluțiile adoptate subliniind preocuparea participanților pentru problemele interne și externe ale țării, voința de a se pune capăt războiului colonialist din Africa, pentru democratizarea țării, pentru eliberarea deținuților politici și întoarcerea în țară a celor ce trăiesc în exil. De asemenea, Congresul s-a pronunțat pentru o politică economică și socială dreaptă, care să asigure locuri de muncă și posibilități de existență tuturor oamenilor muncii, inclusiv celor un milion de emigranți (la o populație de 9 milioane locuitori), pentru stabilirea de relații cu toate țările lumii, indiferent de regimul lor social-politic.

Congresului de la Aveiro i-au urmat șase săptămîni de greve ale pescarilor din Matosinhos, Figuera da Foz, Aveiro, Viana ; manifestații ale țăranilor la Valongo de Vouga ; greve — uneori cu ocuparea întreprinderilor — ale muncitorilor tipografi de la „Diario Popular", ale muncitorilor de la uzinele metalurgice „Flandria" la Agueda, „Serrinha" la Amarente, „Casa Hipolito" la Torres Vedra, „Giolco" la

Porto, „Cometna" la Lisabona ; revendicări ale mai multor sindicate grupînd 90 000 de lucrători ai băncilor, companiilor de asigurări, telecomunicațiilor, industriei chimice ; manifestații sub sloganul „Jos războiul !" ale soldaților regimentului 7 de infanterie din Leira ; intervențiile tinerilor din Torres Nova și Alpiarça pentru drept de vot la 18 ani ; curajoasa luare de atitudine publică a cîtorva sute de persoane care semnează un apel al „Comisiei regionale a nordului pentru libertăți publice" sau care formează o „comisie democratică de recensămînt" în vederea alegerilor legislative.

Însăși manifestarea opoziției democratice în cadrul unei campanii electorale marcate de represiunile autorităților (cinci candidați ai opoziției au fost arestați sub pretextul de a fi distribuit manifeste ale Comisiei Democratice Electorale (C.D.E.), iar alți șapte arestați pentru că au semnat o declarație de protest împotriva intervenției militare în Africa, cerînd să se pună capăt războiului colonial), îi demonstrează forța, capacitatea sa de ripostă, hotărîrea de a folosi orice mijloace pasibile pentru a da poporului portughez o conștiință tot mai clară a marilor probleme ce stau astăzi în fața țării. Conștientă că „nodul viitorului Portugaliei trebuie desfăcut în primul rînd în problema «provinciilor de peste mări»", opoziția democratică a evocat, la conferința de presă ce a avut loc la 2 octombrie într-o suburbie a Lisabonei (spre deosebire de reuniunile publice, unde subiectul fusese declarat de autorități „tabu") problema războiului colonial dus de Portugalia în Africa pentru care se alocă 46 la sută din bugetul de stat, o sumă de două ori mai mare decît cea destinată dezvoltării economice a țării. În luarea sa de cuvînt, profesorul Francisco Pereira de Moura a explicat poziția Comisiei Democratice Electorale : „Trebuie mai întîi acceptat principiul autodeterminării și independenței, urmată apoi de începerea de negocieri între parlamentul portughez și mișcările de eliberare din colonii, precum și de întreruperea războiului printr-o hotărîre comună a părților". Evocînd proclamarea Republicii Guineea-Bissau, un alt candidat declara : „Acum, cînd există o autoritate constituită, dialogul se impune între guvern și această autoritate. Atitudinea ce caută să blocheze dialogul (cu mișcările de eliberare — n.n.) este dezastruoasă".

Neliniștit de larga participare (muncitori metalurgiști, mecanici, salariați agricoli, țărani, profesori, medici, ingineri, avocați, scriitori, artiști, cît și un foarte mare număr de tineri) la întrunirile opoziției democratice în cadrul cărora s-a manifestat „o nouă formă de rezistență față de ceea ce s-a numit alianța guvernului și armatei cu capitalismul național și străin, ca și față de acțiunea lor comună în represiunea din interiorul țării și din colonii" („Le Monde Diplomatique") regimul de la Lisabona se mai teme încă și astăzi, așa cum s-a temut timp de 40 de ani în timpul „domniei" lui Salazar, de o consultare populară liberă. Măsurile antidemocratice luate ca procauție înaintea alegerilor de la 28 octombrie o dovedesc. Iar stilul scrutinului de duminică completează acest tablou al temerilor unui regim care poate să aibă dubii din ce în ce mai mari în ce privește stabilitatea echilibrurilor sale interne și externe.

Rodica Dumitrescu

RASPUNDEM CITITORILOR

Ce este situația de „nici pace, nici război"

Prof. univ. dr. docent Edwin Glaser

Din punct de vedere al dreptului internațional, între state nu poate exista o stare intermediară între pace și război, care să fie „nici pace, nici război". Pacea se definește ca absența războiului. Desigur, după ce a început războiul între două sau mai multe state, apare adesea situația caracterizată prin încetarea luptelor — „încetarea focului", „încheierea unui armistițiu" etc. — cînd forțele armate nu mai sînt în luptă dar războiul continuă : **pugnae cessant, bellum manet.**

Istoria a consemnat multe cazuri de restabilire a păcii fără ca statele care, la un moment dat să găseau în război, să fi încheiat un tratat de pace — de pildă tratatele de la Münster și Osnabrück din 1648, care au pus capăt războiului „celor 30 de ani". Cu alte cuvinte, începînd la un moment dat luptele, după o trecere de timp mai mult sau mai puțin îndelungată, statele interesate pot să cadă de acord a se considera „în pace". Se citează, în acest sens, terminarea războaielor între Polonia și Suedia (1716), între Franța și Spania (1720), între Chile și Spania (1866), între Franța și Mexico (1867), între Columbia și Peru (1933). Un alt exemplu este modul cum a încetat starea de război între Germania și statul sovietic în primul război mondial : tratatul de pace de la Brest-Litowsk (3 martie 1918), care statornicise încetarea stării de război între cele două state și care a și fost ratificat, a fost apoi recunoscut de către ambele părți ca devenit caduc ; totuși ambele părți au fost de acord că starea de pace, stabilită prin tratat, rămînea în vigoare.

Desigur, locul unui tratat de pace îl pot lua, după împrejurări, și acte exprese de altă natură : astfel, Germania hitleristă a capitulat necondiționat în fața aliaților la 8 mai 1945, ceea ce a pus capăt ostilităților armate. Dar starea de război a continuat : Brazilia a declarat abia în 1950 că războiul cu Germania nazistă a luat sfîrșit, în 1951 — S.U.A., Anglia și alte state, în 1955 — U.R.S.S. Trebuie avut în vedere, totodată, că și fără asemenea declarații exprese starea de pace între foști beligeranți poate fi restabilită, dacă în raporturile lor reciproce intervin acte care să exprime voința comună a puterilor în cauză. Astfel simplul fapt că Republica Federală Germania a devenit membră în N.A.T.O. a fost suficient pentru a statua că în raporturile dintre această țară și fostele sale adversare au fost stabilite relații de pace.

În timpul dintre încetarea ostilităților și restabilirea păcii, starea de război continuă, ca și consecințele de fapt și de drept derivînd de aici, de exemplu, se menține posibilitatea teoretică — de a se relua ostilitățile, de o parte sau de alta, fără ca acesta să fie considerată o agresiune armată ; agresiunea implică începerea războiului, ori în cazul analizat războiul, starea de război, există. Problemele cu privire la drepturile și obligațiile neutrilor, ale sechestrării avutului aparținînd cetățenilor statului inamic și multe altele se pun și după ce ostilitățile au luat sfîrșit, tocmai pentru că starea de război continuă.

Invers, dacă încep ostilități armate între state aflate în stare de pace, se poate ca ele să nu ia proporțiile unui război — incidente de frontieră etc. — mai ales dacă statele sînt de acord în a nu se considera asemenea fapte ca „război". Actele săvîrșite de unul sau altul dintre statele în cauză — uneori de amîndouă — vor trebui considerate ca săvîrșite „în timp de pace", nicidecum ca implicînd vreo situație „nici pace, nici război". Aceasta nu exclude caracterul infracțional al unor acte săvîrșite în timp de pace de un stat, menite sau de natură să creeze tensiuni, să apropie primejdia dezlănțuirii unui război. Astfel, constituie crime împotriva păcii (articolul 6, alin. a. din Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg, Londra, 8 august 1945) pregătirea și dezlănțuirea unui război de agresiune ; propaganda de război (Rezoluția 110 din 2 noiembrie 1947 a Adunării Generale a O.N.U.). Constituie acte ilicite și angajează răspunderea celor vinovați actele de recurgere la forță și la amenințarea cu forța ca instrument al politicii externe de stat conform art. 2, par. 4 din Carta O.N.U., acțiunile de intimidare prin desfășurări de forțe, manevre și mari mișcări de trupe la frontierele altui stat etc. Nici în acest caz nu se poate vorbi, în terminologia dreptului internațional, despre o situație în care nu ar exista „nici pace, nici război". Tocmai pentru că în aceste cazuri „este pace", aceste acțiuni sînt interzise.

Întrebările la care încercăm să răspundem în aceste rînduri se referă, desigur, și la situația din Orientul Apropiat. Aici, încă din 1948 — se spune adesea — este o stare de „nici pace, nici război". Această formulă din punctul de vedere al dreptului internațional nu este exactă — tratat de pace neexistînd —, dar exprimă constatarea de fapt a unei situații deschise oricărei evoluții viitoare, pozitivă sau negativă.

Pentru aprecierea morală și politică a situației trebuie avută în vedere starea de la care se pornește. Dacă între două state a existat starea de pace, și acum nu este „nici pace, nici război", atunci este vorba de o înrăutățire a situației. Forțele progresiste trebuie să ia poziție, combativ, împotriva unui asemenea curs al evenimentelor. Dimpotrivă, dacă după ce a existat stare de război, s-a ajuns la încetarea ostilităților — sau există perspectiva de a ajunge la această situație, — înseamnă că lucrurile se îndreaptă spre mai bine. Trebuie făcut totul ca, în caz de război, să se ajungă, în primul rînd la încetarea focului, eventual la un armistițiu, și apoi, cînd vărsarea de sînge s-a oprit, să se ajungă la o soluție politică, întemeiată pe respectul principiilor generale, imperative ale echității, eticii și legalității internaționale, singura acceptabilă pentru toate părțile, singura susceptibilă de a duce la starea efectivă de pace.

1000+1

Senatorul republican William Saxbe (Ohio) a fost numit ministrul justiției al S.U.A., înlocuindu-l pe Elliot Richardson, demisionat

Golf

Comandamentul american din Pacific a declarat că pentru prima dată în decurs de nouă ani S.U.A. nu au nici un portavion în Golful Tonkin. Portavionul „Honcock" și-a încetat patrularea sa obișnuită, plecînd din regiune spre Oceanul Indian, a declarat purtătorul de cuvînt al comandamentului. El a arătat că nu pot fi dezvăluite informații în legătură cu alte nave americane care patrulează în Golful Tonkin.

Întoarcere

Într-un interviu acordat ziarului „Montreal Star", compozitorul Mikis Theodorakis, care beneficiază de o amnistie a guvernului grec, a anunțat că se va întoarce în Grecia spre mijlocul lunii decembrie.

Premierul Olof Palme, în Parlament, își caută dosarul reducerii de impozite și sporirii alocațiilor sociale, promis înainte de alegeri

Cipru. „Airsouth" are, de asemenea, sub comanda sa bateriile de rachete „sol-aer" aflate în aceste țări.

Președinte

La ședința lărgită a Conferinței republicane a Uniunii Socialiste a Poporului Muncitor (U.S.P.M.) din Serbia a fost adoptată în unanimitate hotărîrea ca în noua Constituție a R.S.F.I. să fie introdusă o prevedere prin care I. B. Tito să fie desemnat președinte pe viață, anunță agenția Taniug.

Amînare

James Schlesinger, secretar de stat american al apărării, a informat printr-o scrisoare pe colegul său vest-german, Georg Leber, că și-a amînat pentru o dată nedeterminată vizita pe care trebuia să o efectueze în R. F. Germania între 7 și 10 noiembrie. Potrivit unui purtător de cuvînt al Ministerului vest-german al apărării, Schlesinger a subliniat în scrisoarea sa că situația internațională actuală nu permite ca doi membri importanți ai guvernului american – responsabilul cu problemele apărării și cu afacerile externe – să fie absenți simultan din Washington.

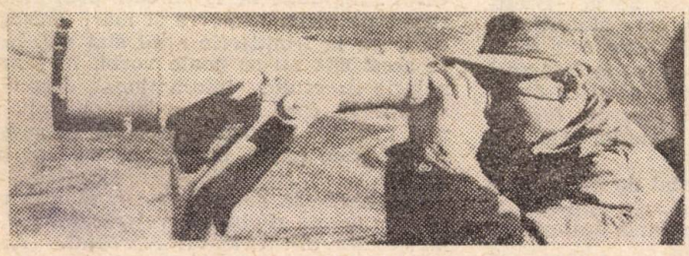

Se studiază situația de pe cîmpul de luptă: ministrul israelian al apărării, Moshe Dayan

Comandant

La Napoli s-a anunțat că generalul american Joseph Wilson a preluat postul de comandant șef al forțelor aeriene ale N.A.T.O. din Europa meridională (Airsouth). El l-a înlocuit în acest post pe compatriotul său, generalul Richard Ellis. „Airsouth" include forțele aeriene tactice ale N.A.T.O. situate la bazele din Italia, Grecia și Turcia.

Convorbiri

Douglas Home a anunțat în Camera Comunelor că va face o vizită în U.R.S.S. la 2 decembrie. El a precizat că vizita va dura cîteva zile și că în cursul convorbirilor vor fi abordate probleme bilaterale, precum și probleme privind negocierile în legătură cu reducerea forțelor din Europa centrală și Conferința pentru securitatea europeană.

Flotă

La înapoierea dintr-o vizită oficială în Afganistan, ministrul de externe indian, Swaran Singh, a declarat ziariștilor că nu vede ce sarcină au americanii de îndeplinit care să-i oblige să creeze „o forță navală de intervenție în Oceanul Indian". „Ne temem că orice prezență importantă a flotei unei mari puteri antrenează prezența unor forțe navale aparținînd altor țări. Acest tip de rivalitate va crea probleme țărilor situate în această regiune, țări care, în marea lor majoritate, doresc ca Oceanul Indian să rămînă o zonă de liniște", a spus Singh.

Gazde

Cu prilejul unei conferințe de presă ținută la Nicosia, președintele Ciprului, arhiepiscopul Makarios, a declarat că Ciprul, și în mod deosebit orașul Nicosia, ar fi „un loc ideal pentru o conferință de pace în Orientul Apropiat". El a menționat că a informat pe cei interesați de propunerea sa.

Firma ABC din Düsseldorf produce zilnic 12 milioane de asemenea piese. S-a putut alcătui chiar și un joc complet de șah

Proiect

În cadrul unui vast proiect de reconstrucție a orașelor evacuate de pe malul Canalului Suez se prevede reîntoarcerea progresivă a locuitorilor, pe măsură ce vor fi reamenajate clădirile distruse în cursul bombardamentelor. Se prevede și prelungirea Canalului de la Ismailia, prin conducte subterane, pînă la malul răsăritean al Canalului Suez, pentru a iriga terenurile secetoase din Sinai și a înființa aici mai multe orașe. Înfăptuirea acestui proiect a fost încredințată realizatorului barajului de la Assuan, Posman Ahmad Osman, numit recent ministru al reconstrucției în guvernul egiptean.

Vizită

Hans Dietrich Genscher, ministrul de interne al R. F. Germania, va pleca la Pekin, în vizită oficială, în a doua jumătate a lunii noiembrie, anunță agenția France Presse. Genscher va fi al treilea membru al cabinetului vest-german care va vizita China, după Walter Scheel, ministrul afacerilor externe, și Klaus von Dohnany, ministrul cercetării științifice.

Cancelarul Willy Brandt în vacanță, pe Coasta de Azur

Un fotograf... fotografiat prin surprindere : Guus de Jong, fotoreporter din Amsterdam, a recurs la tradiționala bicicletă ca urmare a economiilor de benzină în timpul week-end-ului

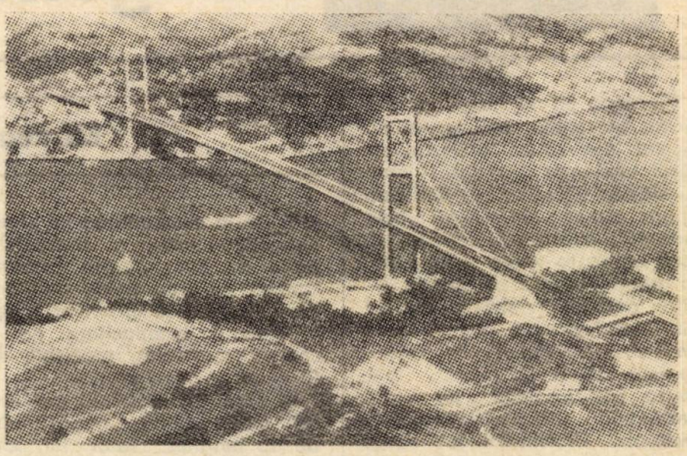

Vedere dinspre malul european a podului construit peste Bosfor, a cărui inaugurare a avut loc la 30 octombrie

Demisie

Ministrul justiției al Israelului, Y. Shapiro, și-a prezentat demisia premierului Golda Meir. Ruptura între premierul Golda Meir și ministrul său s-a manifestat în urmă cu cîteva zile, cînd Shapiro a cerut demisia generalului Dayan, pe care l-a acuzat de neglijență în pregătirea forțelor israeliene pentru război. Potrivit majorității comentatorilor politici israelieni, demisia ministrului justiției nu este decît semnalul unor schimbări profunde în cadrul Partidului Muncii.

Ajutor

Guvernul american a aprobat la 2 noiembrie încă 8,5 milioane dolari ca ajutor economic pentru Cambodgia, au declarat oficialități ale Ambasadei americane din Pnom Penh. Astfel, ajutorul economic acordat de S.U.A. acestei țări în anul financiar curent se ridică la 77,5 milioane dolari.

Tradiționala gală U.N.I.C.E.F., care a avut loc de această dată la Milano, s-a desfășurat cu participarea cîntăreților Petula Clark și Paul Anka și a nelipsitului Peter Ustinov

Punct de atracție pentru specialiști la expoziția internațională de radio și televiziune din Berlinul occidental : video-casetele

Petrol

La 30 octombrie a intrat în vigoare hotărîrea temporară a Consiliului Executiv Federal din Iugoslavia cu privire la majorarea prețurilor la produse petroliere. Nikola Stoianovici, secretar federal pentru piață și prețuri, a declarat în cadrul unei conferințe de presă că această majorare se datorează creșterii enorme a prețurilor la țiței, precum și a cheltuielilor de transport pe piața mondială.

Fotbal

Federația de fotbal a U.R.S.S., anunță agenția TASS, a cerut ca meciul retur contînd pentru turneul final al Campionatului mondial între echipele chiliană și sovietică să se joace pe teritoriul unei țări terțe, deoarece sportivii sovietici nu pot să joace în momentul de față pe stadionul din Santiago, care a fost loc de detenție pentru patrioți. Federația de fotbal a U.R.S.S. a protestat împotriva faptului că F.I.F.A. susține în continuare ca meciul retur să se joace la Santiago.

LA DALLAS, DUPĂ ZECE ANI (II)

„Clanul" în prima generație

Mircea Grigorescu

Cu toate că el însuși nu știa gustul alcoolului, sau, poate că tocmai din cauza aceasta, tînărul cîrciumar irlandez – care nu dădea clienților săi decît un singur pahar de whisky „bine îndesat", a început, repede, să facă oarecare avere și să aibă, ca orice irlandez în Statele Unite, ambiții politice. Marele trib irlandez din Boston avea un șef, pe John F. Fitzgerald, poreclit „Gură de miere", din cauza entuziasmului pe care-l dezlănțuiau discursurile sale electorale. Principalul lui agent propagandist a devenit Patrick-Joseph Kennedy, cîrciumarul, ai cărui clienți se lăudau, cu ocazia alegerilor comunale, că au inventat „mașina de vot" ducîndu-se, fiecare, de atîtea ori la urne încît candidatul irlandezilor „J. F. F." a obținut o majoritate zdrobitoare. Profund recunoscător principalului său elector, noul primar l-a ajutat pe Kennedy să fie ales, la rîndul lui, pe lista partidului democrat în parlamentul local din statul Massachusetts, către sfîrșitul lunii noiembrie 1886.

Extraordinara carieră politică a familiei Kennedy începe, astfel, aproape zi cu zi, cu 77 de ani înainte de îngrozitorul atentat de la Dallas.

În 1887, cîrciumarul din Haymarket, cu situația financiară bine închegată, cu situația politică bine pornită, face încă un pas înainte: se căsătorește – fără dragoste – cu o tînără frumoasă și bogată, Mary Hickey. În 1888 au un fiu, care spre deosebire de tatăl lui, Patrick-Joseph, se va numi Joseph-Patrick, nu-și mai aduce aminte de cîrciuma din Haymarket și va deveni bancher, ambasador și boss al „clanului" Kennedy.

La începutul secolului 20, Joseph-Patrick Kennedy avea numai 12 ani. Dacă ar fi să ne orientăm după capacitatea lui de a învăța carte și socoteli, „Joe", cum i se spunea în familie, ar fi fost considerat un înapoiat. Impresia de „anemic mintal" era accentuată și de faptul că vorbea foarte puțin și cu oarecare greutate. În schimb, alte două trăsături, mult mai importante pentru desfășurarea viitoare a vieții, deveneau caracteristice în comportarea lui „Joe" Kennedy: avea o insațiabilă poftă de bani, despre care se spunea că este tipică imigranților irlandezi și, în același timp, o ciudată incapacitate de a cheltui, moștenită, probabil, de la vreun strămoș scoțian.

În casa părinților săi devenea tot mai vizibilă „bunăstarea" de tip burghez. Tatăl lui Joe, ajuns primar și angrosist de whisky, se ocupa, în primul rînd, cu avantajoase achiziții de terenuri virane pe la liziera orașului Boston. Socrul lui, bogătașul Hickey, un leneș cu veleități aristocratice, își bătea joc de „gusturile periferice" ale lui Patrick-Joseph Kennedy, însă îl finanța. Ar fi vrut să-l finanțeze și pe micul „Joe" – dar acesta refuza orice sprijin. Era la modă primul val de americani „self-made man", din rîndurile cărora se ridicau, vijelios, „fabricanții" de electricitate și de automobile. Pe irlandezii din familia Kennedy îi mai despărțeau doar 5–6 ani de ziua în care vor vorbi, cu ciudă, de ametitorul succes al unuia, Ford.

Incapabil să asimileze cea mai modestă noțiune tehnică, inginerească, micul Joe optase pentru afacerile financiare. Din banii adunați cu mare greutate a întemeiat, împotriva sfaturilor unanime, o echipă de „baseball", sport, în fond, perfect stupid, dar care tindea să cucerească tineretul american. Precursor precoce al ideii de marketing, Joe Kennedy și-a îmbrăcat jucătorii în cele mai frapante tricouri multicolore și i-a obligat să se plimbe toată ziua cu ele prin Boston. Ceea ce părea, la prima privire, să fie o copilărie s-a dovedit o afecere atît de bună, cu încasări atît de substanțiale, încît, în curînd, Joe a trebuit să facă față unor concurenți mult mai vîrstnici și mult mai lipsiți de scrupule, care întocmai ca gangsterii de mai tîrziu, i-au „racolat", adică au cumpărat, prin fraudă, pe cei mai buni jucători ai lui. Dezamăgit de „afaceri", tînărul Kennedy a cedat la presiunile tatălui său și a intrat la școală – anume la pensionul cel mai aristocratic, cel mai exclusivist din Boston. Desigur, pentru obținerea unui loc într-o școală puritană, cum era Universitatea locală Harvard, în care un irlandez catolic era privit ca un „paria", pîrghia cea mai convingătoare nu puteau fi decît banii. Patrick-Joseph Kennedy a plătit, Hickey a contribuit și el, generos, iar tînărul Joe le-a jurat, cu lacrimi în ochi, că nu va uita și le va da banii înapoi la prima lui mare afacere.

În marșul lui precipitat către vîrful ierarhiei sociale, Joseph-Patrick Kennedy a făcut alegerea cea mai dificilă. A hotărît să devină bancher, cu toate că tocmai această carieră părea să fie închisă, pînă atunci, pentru americanii-irlandezi. Cu bani împrumutați de la toți membrii familiilor Kennedy și Hickey, nu prea mulți, a început „jocul la bursă". A cumpărat și a vîndut bursă". A cumpărat și a vîndut, în cîteva luni, toate acțiunile disponibile ale unei mari bănci din Boston și ale unei sucursale din New York. Îmbuibați, osteniți, bancherii n-au băgat de seamă ce li se pregătea și cînd s-au demeticit, Joe era în rîndurile lor, ba chiar pe unul din primele locuri.

Nu s-a mulțumit cu un succes ușor. A fi bancher fără experiență putea să însemne o candidatură la sinucidere. De aceea, Joe a făcut, mai întîi, o lungă ucenicie ca inspector bancar, în numele autorităților federale. Abia ieșise din adolescență, era încă un novice, dar spaima pe care a băgat-o în bancheri pe o rază de vreo două sute de kilometri a rămas de pomină. Lucra pe mai multe planuri, fără să le amestece.

Era un om de finanțe necruțător și societatea de investiții întemeiată de el, cu bani de la banca unde obținuse un „cap de pod", i-a adus venituri foarte mari. N-a scăpat din mîini nici una din casele ipotecate la firma lui de investiții. Numărul dramelor pe care le-a provocat nu l-a interesat. Ba, dimpotrivă, s-a înțeles cu proprietarul unui mic ziar local să-i facă publicitate, să-l prezinte ca pe o vedetă a lozincii „money is money", sub acoperirea căreia părea posibil orice.

Cînd a văzut că are destui dolari în contul lui personal, a pîndit prima societate bancară ajunsă în pragul falimentului, „Columbia Trust", și a cumpărat-o pe nimica-toată. Chiar a doua zi după tranzacție s-a numit director general, iar gazeta sprijinită de el l-a proclamat „cel mai tînăr și mai solid bancher din Massachusetts". Joseph-Patrick Kennedy avea 25 de ani.

Următoarea lui afacere de mari proporții a fost căsătoria. Pusese ochii de mult pe Rose, fata lui Fitzgerald „Gură de miere". Rose fusese făgăduită lui Thomas Lipton, declarat de vreo doi-trei ani „rege al ceaiului" – pentru că inventase un ambalaj atrăgător.

Joe s-a dus la Londra, și-a neglijat afacerile o lună întreagă și bine a făcut, din punctul de vedere al planurilor lui. S-a înapoiat la Boston numai după ce un croitor i-a copiat cîteva costume și două-trei fracuri ale prințului de coroană, Edward de Windsor, viitorul rege ale Marii Britanii. Pentru a pune vîrf îndrăznelilor sale, Joe Kennedy l-a așteptat pe viitorul Edward al VIII-lea la cabaretul „Maxim's" și l-a acostat, pur și simplu, s-a prezentat ca un mare om de afaceri american și i-a cerut prințului naiv o scrisoare de garanție pentru a putea să cumpere acțiunile unei societăți britanice de filme. Cinematograful era afacerea cea mai nouă și Kennedy îi prevedea un viitor strălucit. Se pare că Edward i-a dat scrisoarea...

■

Înapoierea la Boston a „tînărului bancher" îmbrăcat după „london fashion" a stîrnit, firește, senzație. Totuși, nu de ajuns

Anul 1887. Eveniment monden și politic: Joe Kennedy, fiu de cîrciumar și nepotul unui imigrant irlandez, se căsătorește cu fiica primarului din Boston, Rose Fitzgerald

pentru a o fascina pe Rose și nici pentru a-l convinge pe Honey Fitzgerald care era un mare băutor de ceai Lipton. Fără să se mai gîndească la sacrificii, Joseph-Patrick Kennedy a organizat o recepție la cel mai select club din Boston. S-a tocmit o săptămînă pentru fiecare dolar pe care-l cheltuia. Recepția a fost foarte reușită. Lipton, intimidat, s-a retras din competiție. După mai puțin de două luni, Joe și Rose s-au căsătorit. În locul dragostei, Joe pusese ambiția, iar Rose contribuise cu resemnarea. Mariajul a avut loc în 1914. Exista o dublă convenție tacită între soți : să facă bani și copii. Ambele deziderate au fost îndeplinite cu prisosință.

Exista și o dorință secretă a lui Joe. Anume, să intre în viața politică. Era, prin ereditate, un elector foarte eficace. Ar fi putut obține orice rang în ierarhia locală. Joe visa pe coordonate mai largi, se vedea, dacă nu la Casa Albă, cel puțin în Administrația de la Washington. Sau, la urma urmei, în diplomație, cu condiția să i se dea postul de ambasador la Londra. I s-a dat, cu puțin timp înaintea izbucnirii celui de al doilea război mondial.

În viața ciudată și zbuciumată a „clanului Kennedy" sînt, după cum relatează numeroșii biografi plătiți anume pentru a scrie apologii ale familiei, episoade de diferite feluri — și bune și rele. Rose Kennedy afirmă în memoriile ce vor fi date publicității la începutul anului 1974 că prima „cloșcă a clanului", vajnica Bridget, sfătuia pe băiatul ei — pe la 1870, cînd băiatul avea vreo 17 ani — să nu se teamă de nimic, să îndrăznească totul, dar să nu se îndrăgostească de... femei frumoase. Bridget auzise, nu se știe de la cine, că în familia ei femeile frumoase aduc nenoroc.

Poate că Rose Kennedy ar fi uitat această ciudată prevestire, dacă n-ar fi intervenit, ca un ciclon, pasiunea soțului ei pentru o tînără și incontestabil foarte frumoasă actriță de cinema, Gloria Swanson. Joe Kennedy trecuse prin multe încercări și întîmplări, cu un singur rezultat: își mărise, incontinuu, averea. În 1925 era milionar, datorită abilității cu care intrase în afacerile de armament, de construcții navale și de bursă din primul război mondial. Pe lîngă acestea, Joe mai practica, nu se știe prea bine cum, contrabanda cu whisky.

Îl obseda setea de celebritate. Rose povestește că seara, cînd Joe venea acasă după 12 sau 16 ore de treburi pe șantiere, la bursă, la consiliile de administrație, stătea de vorbă, aproape o jumătate de oră cu băiatul lui, Joseph, dar nu despre joacă sau despre cărțile de povești, ci numai despre istoria Statelor Unite și anume despre cariera și personalitatea celor mai de seamă președinți ai țării. Nu uita niciodată, în vreme ce copilul picotea de somn, să-și încheie mica lecție de istorie cu vorbele : „toate astea trebuie să le știi pentru anii cînd vei lupta, tu însuți, ca să fii președinte. Și vei fi ".

1938, în Hyde Park : promenada cotidiană a celor mai tineri membri ai clanului Kennedy. După război, se vor întoarce în America

O singură piedică părea să se așeze de-a latul drumului. Gloria Swanson, cu blonda ei frumusețe cam vulgară. Artista era foarte bogată. Apariția ei provoca valuri de delir în zecile de mii de cinematografe ale Americii de Nord. Toate industriile și invențiile luau, dincolo de Atlantic, proporții exorbitante, dar nici una nu s-a putut compara cu cinematografia. Devenise un fluviu de milioane, o cataractă de aur din care se adăpa cine putea. Joe Kennedy s-a grăbit să se înscrie, și el, printre marii profitori. Lucra cu un picior în Anglia și cu altul în Statele Unite. Nu mai avea loc în studiourile de pe coasta de vest. Nu-i nimic, și pe coasta de răsărit se puteau face filme. Cantitatea de milioane pe care Kennedy o adunase — nici nu se mai știe cum — ar fi putut să se topească în afacerile cu filme. Gloria Swanson era, e drept, foarte bogată, însă era, în același timp, și o campioană a luxului, a cheltuielilor nemăsurate. Kennedy nu-i refuza nici un capriciu, emitea cecuri în dreapta și în stînga, cumpăra toalete și parfumuri de la Paris, finanța filme idioate — fără să spună că, de fapt, nu dădea nici un dolar din buzunarul lui. Gloria îi încredințase administrarea necondiționată a milioanelor ei, convinsă că Joe le multiplică — în timp ce Joe le risipea. A urmat, cînd artista și-a revizuit conturile, un scandal înspăimîntător, urmat de lovituri de o parte și de alta, precum și de o serie de reportaje degradante în presa de șantaj. Ca de obicei, Joseph-Patrick Kennedy a scăpat cu pierderi minime.

Îi plăcea să se vorbească despre el, oricum numai să nu fie uitat. În creuzetul american, în care se fierbeau, se închegau ori se evaporau nenumărate reputații, Joe irlandezul — american într-a treia generație — izbutea să speculeze toate situațiile în favoarea lui. Cel mai bun exemplu în sensul acesta este postul de ambasador la Londra, obținut de Joe Kennedy în anul 1938. Nu avea nici o importanță faptul că Joe nu se pregătise deloc pentru misiunea diplomatică. Nu era singurul nepregătit. Meritele lui reale erau în domeniul afacerilor financiare. Cu ajutorul banilor, excelentă catapultă pentru parvenire, se putea descurca în diplomație, chiar la exigența și protocolara curte regală de la Londra.

Numirea i-a făcut-o președintele Franklin Delano Roosevelt. Numeroși observatori au fost de părere că președintele încerca, în felul acesta, să se debaraseze de incomodul Kennedy, pe care Roosevelt îl credea util dar nu și talentat sau cel puțin priceput în delicatele probleme de politică. Joe ar fi vrut să fie numit ministru de finanțe în Administrația democrată a lui Roosevelt, să devină, tocmai el, speculantul din Wall Street, care speriase lumea bursieră cu îndrăzneala și ferocitatea lui, „trezorier oficial al Statelor Unite". Pînă și atotputernicul patron de ziare, William Randolph Hearst, n-a îndrăznit să susțină numirea lui Kennedy în această funcție crucială, pentru care a fost preferat bancherul Henri Morgenthau-junior, mai lipsit de vigoare și de elan, în schimb mult mai sigur, mai solid. Dezamăgirea ambițiosului Kennedy nici nu se poate descrie. Ca să compenseze pierderea de prestigiu, el a organizat o călătorie princiară în Europa, cu Jimmy, fiul lui Roosevelt, pe care l-a poleit, pur și simplu cu aur, pentru a-l cîștiga de partea planurilor lui. Succesul a fost prompt. Roosevelt l-a numit pe Joseph-Patrick Kennedy — speculantul — președinte al comisiei de control bursier, adică a numit lupul șef al oilor — apoi a acceptat ca nesătulul Kennedy să „cumpere" postul de ambasador la Londra.

Puțini diplomați din istoria acestei „arte a disimulării elegante" au alimentat cronica anecdotelor diplomatice mai mult decît „ambasadorul-bancher Joe Kennedy", care n-a ezitat nici un moment cînd a fost vorba să provoace scandaluri. De la prima audiență de prezentare la curtea regelui George al V-lea, Kennedy a înfrînt protocolul, refuzînd să îmbrace „culota", pantalonii scurți cu fundulițe, care erau impuși de tradiționala etichetă britanică. Englezii au fost indignați, dar incidentul a fost dat uitării. Ambasadorul american avea mîna largă și recepțiile din casa lui erau adevărate evenimente pentru viața politică și diplomatică din Londra. Fetele lui — departe de a fi frumoase — erau fantastic de bogate, deci „partide" bune pentru toți nobilii cam săraci care mișunau la palatul Buckingham. Băieții Kennedy, cei doi mai mari, Jack și John, erau frumoși, sociabili, poate cam simpli, fără complicații, fără snobismul care-i dezumanizează pe tinerii britanici. Afară de asta, tinerii Kennedy se puteau mișca, la Londra, în voie, ambasadorul nu mai avea timp să-i supravegheze, iar „Mama-Rose" era atît de ocupată cu recepțiile și cu toaletele, pe care le detesta și le purta fără grație, încît copiii se descurcau singuri, cum puteau. Aveau și banii lor. Tata-Joe, care nu dădea băieților în Statele Unite decît un dolar pe săptămînă, pentru a-i obliga să cîștige singuri, devenise generos la Londra, le deschisese conturi bancare, convins — ceea ce era și adevărat — că nici Jack, nici John nu vor cheltui niciodată un ban fără o motivare foarte serioasă.

Anul 1939. Recepție la ambasada S.U.A. din Londra : familia Kennedy primește oaspeții încoronați, regele George al V-lea și regina

(Va urma)

Agenția M.E.N.

CAIRO

CONFERINȚA DE PRESĂ A PREȘEDINTELUI ANWAR SADAT

La 31 octombrie, în prezența a circa 300 de ziariști, președintele Sadat a ținut o conferință de presă, în care a examinat actuala situație din Orientul Apropiat, sub triplul ei aspect: militar, politic și de perspectivă.

„Doresc să discut întîi situația militară. Apoi, mă voi referi la situația politică și, în al treilea rînd, voi discuta actuala situație și posibilitățile ei.

Poate că acest lucru va răspunde multora dintre întrebările dv. și vă va clarifica dv. și opiniei publice adevărul despre etapa trecută, etapa actuală și posibilitățile etapei viitoare.

În consecință, vă cer permisiunea de a vă răpi timpul pentru a vă prezenta situația foarte clar.

1. Situația militară.

După cum știți, operațiunile militare au început la 6 octombrie pentru a respinge agresiunea. Pe scurt, după cum știți, forțele noastre au traversat Canalul Suez, cel mai primejdios obstacol de apă din istorie, și au luat cu asalt „linia Bar Lev" în primele trei zile ale operațiunilor militare, în cursul cărora Israelul a recunoscut că a pierdut 500 de tancuri, numai pe frontul egiptean, în afară de celelalte pierderi, și un mare număr de avioane menționat în comunicatele noastre oficiale. Bătălia a fost dusă pe fronturile egiptean și sirian timp de 11 zile. S-a spus că lupta se va sfîrși în decurs de o zi, în decurs de două sau șase ore. De asemenea, s-a vorbit despre forțele invincibile ale Israelului. Lupta a continuat, însă, timp de 11 zile, în cursul cărora pe frontul egiptean au avut loc zeci de contraatacuri la care au participat sute de tancuri. Toate acestea sînt menționate în rapoartele privind această bătălie, care vor deveni cunoscute.

După cum a declarat în Knesset ministrul israelian al apărării, cînd a fost întrebat de ce forțele israeliene nu au atacat pentru a lua prizonieri, după 11 zile israelienii nu mai aveau suficiente muniții pentru a continua lupta. Aprecierea noastră, a cărei justețe a fost dovedită de declarația ministrului israelian al apărării, era că Israelul poate continua lupta timp de 14 zile cu aceeași forță și ferocitate cu care îi înfruntăm și noi. Trecuseră 11 zile și mai rămîneau trei. Munițiile lor se terminaseră, cînd au intervenit Statele Unite. Statele Unite au intervenit nu numai cu muniții. Nu! America nu a făcut nici un secret din intențiile sale. Statele Unite s-au angajat față de Israel să mențină echilibrul militar. După opinia Americii, acest echilibru însemna că Israelul trebuia să aibă superioritatea asupra tuturor arabilor laolaltă. L-am informat anterior pe președintele Nixon și Statele Unite că noi respingem această teorie. Am respins asemenea discuții în mod oficial.

Dovada a fost că am înfruntat Israelul timp de 11 zile și mai erau numai trei zile înainte ca Israelul să rămînă fără muniții. S.U.A. au intervenit, așa cum a declarat ministrul israelian al apărării. Dar, așa cum de-abia am spus, S.U.A. nu au intervenit numai cu muniții. Pentru cele 500 tancuri pe care Israelul le-a pierdut în primele trei zile ale luptei, a primit peste 800. Am fost uimiți să vedem un număr atît de mare de tancuri. Surpriza însă a fost introducerea de noi arme americane, pe care armata americană nu le-a folosit. Aceasta nu este numai o afirmație. Totul a fost anunțat. Folosirea de bombe teleghidate a fost anunțată oficial. Nimic nu a fost ascuns. De asemenea, a fost anunțată folosirea rachetelor împotriva blindatelor moderne. Toate aceste arme nu fuseseră încă folosite de armata americană. Depozitele americane au fost deschise brusc și armele s-au scurs din abundență spre Israel.

Tocmai acesta a fost momentul în care fiecare dintre cele două mari puteri, Statele Unite și Uniunea Sovietică, au prezentat un plan de încetare a focului.

Am acceptat acest plan din două motive. Primul motiv a fost că planul, în baza garanțiilor date de cele două mari puteri, cerea o încetare a focului la liniile din 22 octombrie. În paragraful doi, planul prevedea aplicarea imediată a rezoluției 242 din noiembrie 1967 a Consiliului de Securitate care, în primul rînd, declară ilegalitatea dobîndirii de teritoriu prin forță, ceea ce, practic, înseamnă retragerea Israelului din teritoriile arabe ocupate în războiul din iunie 1967. Acesta a fost primul motiv. Am acceptat rezoluția de încetare a focului a Consiliului de Securitate, deoarece cele două mari puteri au oferit garanții privind această rezoluție, care stipulează, în primul rînd, încetarea focului și apoi aplicarea imediată a rezoluției 242, cerînd retragerea forțelor israeliene din teritoriile arabe ocupate. Cele două mari puteri au garantat, de asemenea, începerea unor convorbiri privind o conferință de pace pe baza aplicării rezoluției 242.

Al doilea motiv pentru care am acceptat rezoluția privind încetarea focului este că noi nu luptăm împotriva Americii. Noi am luptat împotriva Israelului timp de 11 zile. Eu nu sînt gata să lupt împotriva Americii. La noi, precum și în întreaga națiune arabă, au existat reacții de mare amploare la rezoluția de încetare a focului, dar din motivele menționate mai sus am fost nevoit să accept încetarea focului.

Israelienii pretind că au tăiat liniile de aprovizionare ale armatei a treia și că asediază această armată. Pentru informarea dv., trupe ale armatei a treia se află nu numai pe malul răsăritean. O parte a armatei a treia se află pe malul răsăritean, dar grosul se află pe malul occidental. Ei știu ce parte din armata a treia se află pe malul occidental. Pozițiile pe malul răsăritean sînt întrepătrunse. Există aici armata a treia. Israelienii au venit în spatele acesteia. În vest, dar imediat în spatele lor, se află restul trupelor aparținînd armatei a treia, adică cea mai mare parte a acestei armate. Scopul lor a fost de a pretinde că au cucerit malul vestic și că au asediat armata a treia. Armata a treia ocupă poziții fixe și se află ca o stîncă pe malul răsăritean. Pe malul răsăritean există o parte a armatei a treia, dar cea mai mare parte se află pe malul occidental, în spatele israelienilor și ei știu acest lucru.

Israelienii au violat încetarea focului și mi-au creat o dilemă... Armata a treia se află în spatele lor, îi poate lovi. Dar ne-am angajat să respectăm încetarea focului.

Acum patru sau cinci zile, am fost trezit la miezul nopții pentru a primi un mesaj trimis de premierul britanic, Edward Heath, prin Leonid Brejnev. Mesajul afirma că noi blocăm strîmtoarea Bab El Mandeb și Marea Roșie; ni se spunea să părăsim aceste locuri și israelienii vor părăsi, în schimb, pozițiile din spatele armatei a treia sau partea răsăriteană a armatei a treia. Mesajul cerea, de asemenea, schimbul de prizonieri de război și de răniți în schimbul retragerii din spatele armatei a treia.

Militarii exercită puternice presiuni asupra mea, deoarece, așa cum v-am spus înainte, armata a treia și-a concentrat pozițiile în răsărit, dar grosul armatei se află în vest și israelienii se află între aceste două părți ale armatei a treia pe o fîșie foarte îngustă. Israelienii știu, și ei mă aud acum. Nu este decît o fîșie îngustă, care poate fi cu ușurință eliminată și distrusă, și militarii insistă, repet că ei insistă, dar eu nu doresc să violăm încetarea focului și nu mai doresc lupte și noi vărsări de sînge.

Răspunsul meu dat domnului Heath a fost că, în primul rînd, ei trebuie să respecte încetarea focului pe linia din 22 octombrie și apoi voi fi gata să fac un schimb de răniți și prizonieri de război. În ce privește strîmtoarea Bab El Mandeb, vom vorbi despre aceasta cînd vom discuta măsurile de dezangajare între trupele care luptă. Aceasta, dacă dorim să vorbim despre pace, dar dacă se pune problema ca voi să faceți o concesie și eu alta, și fiecare caută să-și îmbunătățească poziția, eu afirm din nou că militarii exercită presiuni asupra mea și că ei pot pune capăt situației. Am trimis președintelui Nixon și domnului Brejnev mesaje în acest sens, spunîndu-le că nu-mi pot permite să stau cu mîinile în sîn în fața unei asemenea situații, deoarece eliminarea ei este foarte ușoară pentru militarii noștri și ei sînt capabili să o facă.

Pentru moment, la Washington se poartă discuții în acest sens și președintele

Nixon mi-a solicitat o nouă amînare, așa încît să nu se renunțe la încetarea focului și să rezolvăm problema în mod pașnic, Israelul revenind la linia din 22 octombrie.

Astăzi, israelienii afirmă că liniile din 22 octombrie nu sînt cunoscute. La 22 octombrie, doamna Meir afirma că armata israeliană ocupă 70 km² din teritoriul de pe malul vestic și a specificat regiunea. Noi, de asemenea, am afirmat că Israelul se află în această regiune. Ea spune 70 km², eu spun să mai adăugăm încă 10 km². Nu asta este problema, deoarece situația lor militară este hotărîtă. Problema nu este de a vorbi de linia din 22 octombrie, de momentul schimbului de prizonieri, de blocarea strîmtorii Bab El Mandeb. Problema este pacea.

Nervii noștri sînt tari, și tot ceea ce dorim noi este înapoierea pămîntului nostru ocupat și dreptul nostru de a trăi în pace bazată pe dreptate. Noi nu cerem ceva care aparține altora. Dorim înapoi propriul nostru pămînt și drepturile noastre.

2. Situația politică.

După cum știți, domnilor, primul ministru sovietic, A. Kosîghin, m-a vizitat la Cairo și am discutat garanțiile oferite de Uniunea Sovietică și Statele Unite pentru rezoluția de încetare a focului, precum și garanțiile sovieto-americane pentru aplicarea imediată a rezoluției 242 a Consiliului de Securitate.

Astăzi ați aflat (și acest lucru a fost convenit acum patru zile între noi și S.U.A.) că secretarul de stat H. Kissinger ne va vizita la Cairo la 6 noiembrie, unde va rămîne o zi. În același timp, ministrul adjunct de externe al U.R.S.S., Kuznețov, a sosit la Cairo ieri, iar noaptea trecută am avut o îndelungată întrevedere. Simultan, ministrul de externe ad-interim, Ismail Fahmy, s-a întreținut timp pe patru ore cu secretarul de stat al S.U.A., H. Kissinger, și urmează să se întîlnească astăzi cu președintele Nixon. Tot astăzi, a avut loc o nouă întîlnire cu H. Kissinger, și, în scurt timp, îl voi trimite pe consilierul prezidențial, dr. Zayyat, la președintele francez, Georges Pompidou, și un alt emisar la nivel înalt la președintele Tito și la domnul Heath. După cum vedeți, acțiunile diplomtice se desfășoară concomitent cu toate celelalte acțiuni, fie la Washington, la Cairo sau în Europa occidentală.

Firește, în perioada anterioară i-am informat pe toți frații mei arabi de toate aceste etape prin emisarii trimiși în țările arabe. Acesta este cursul situației diplomatice și, înainte de a încheia, doresc să afirm că Uniunea Sovietică, ca prieten și ca mare putere, care are răspunderi pentru pacea în lume, își îndeplinește obligațiile.

Statele Unite, în pofida intervenției lor în a 11-a zi a războiului prin trimiterea de arme moderne, adoptă o poziție constructivă pentru realizarea păcii. Aștept vizita domnului Kissinger pentru a pune baze concrete situației.

3. Situația actuală și perspectivele ei.

Doresc să vă spun dv., reprezentanți ai presei mondiale, că sînteți martori că întreaga națiune arabă își apără astăzi sanctuarele sale și că este dreptul ei să participe cu toate forțele sale la făurirea propriei păci — o pace reală, nu o pace impusă și nu o pace impusă de forța armelor, prin expansiune sau prin tîrguieli cu privire la drepturile popoarelor.

Doresc să explic popoarelor voastre poziția națiunii arabe în ce privește folosirea armei energiei, a petrolului. Ea nu este deloc îndreptată împotriva vreunuia dintre popoarele dv., nici măcar împotriva poporului american. Națiunea arabă dorește și ea dreptul de a trăi și, în același timp, afirmăm că dorim să facilităm toate mijloacele de trai și pacea întregii lumi, dar și noi trebuie să participăm la această viață. Iar pacea, așa cum o vedem noi, viața sau pacea nu trebuie să fie bunul numai al unei părți, ci și al celeilalte. Națiunea arabă nu se răzbună pe popoarele voastre, nici pe indivizi. Națiunea arabă nu cere decît dreptul de a trăi.

În sfîrșit, închei afirmînd că dacă există o dorință serioasă de pace, atunci rezoluția Consiliului de Securitate din 22 octombrie să fie respectată și pe deplin aplicată și noi sîntem gata să începem imediat să ne îndeplinim toate obligațiile care decurg din această rezoluție. Să începem cu etapa dezangajării, astfel încît să vorbim serios și să ne îndreptăm către pace. Am spus, de asemenea, că în această etapă începem imediat deblocarea Canalului Suez și pregătirea lui pentru navigația internațională într-o perioadă maximă de patru luni, așa cum am dat instrucțiuni președintelui Autorității Canalului Suez. Acest lucru urmărește să înlesnească viața pentru prietenii noștri din Europa occidentală și de pretutindeni și să deschidă calea comerțului și prosperității mondiale.

La o serie de întrebări privind „garantarea drepturilor poporului palestinian", **președintele Sadat** a spus: Poporul palestinian trebuie să fie reprezentat la Conferința de pace. O.N.U. a adoptat numeroase rezoluții cu privire la drepturile palestinienilor. Palestinienii sînt singurii care vor trebui să-și spună cuvîntul. Nimeni nu-mi poate cere mie, sau oricărui conducător arab, să vorbim despre Palestina, în prezența palestinienilor.

La o întrebare privind eventualitatea unor negocieri directe cu Israelul, **președintele Sadat** a răspuns: „Dacă Egiptul este dispus să negocieze direct cu Israelul, răspund: negocieri directe — nu. Dar un reprezentant militar egiptean s-a întîlnit deja cu un reprezentant militar israelian, în prezența unui reprezentant al Organizației Națiunilor Unite pentru supravegherea încetării focului de la 22 octombrie. Aceste întîlniri pot fi repetate, așa cum s-a întîmplat cu prilejul încetării focului din 1949".

Belgrad. După vizita la Moscova, împăratul Hailé Selassié al Etiopiei a făcut recent o vizită în Iugoslavia; în imagine: întrevedere cu președintele Iosip Broz Tito

l'Unità

ROMA

PACE DIFICILĂ, DAR INEVITABILĂ

DE FAPT, la ce a servit acest război? Răspunsul poate părea banal, dar este riguros exact; acest război a servit să demonstreze inevitabilitatea păcii. Prețul a fost teribil. Se vorbește de 3 000 de morți de partea israelului și aproape 10 000 de morți de partea arabilor, de 600 sau 700 avioane doborîte de ambele părți peste 2 000 tancuri distruse. Este un preț asupra căruia protagoniștii direcți ai ciocnirii vor trebui să mediteze. Nici Israelul, nici țările arabe nu-și puteau permite să-l plătească. L-au plătit totuși. Dar aceasta nu face decît să sublinieze necesitatea ca o tragedie de acest fel să nu se mai repete. Deoarece, în definitiv, nici unii nici alții nu pot rezolva nimic pe calea unor noi conflicte, care în mod necesar ar fi mai sîngeroase decît cel căruia încearcă să-i pună capăt.

S-au spus multe lucruri în legătură cu cine se află îndărătul Israelului, pe de o parte, și îndărătul arabilor, pe de alta. Și s-au spus și lucruri adevărate. Dar numai pînă la un anumit punct. Arabii și israelienii s-au bătut cu siguranță cu arme, în mare parte, furnizate de prietenii respectivi. Motivele reale ale ciocnirii rămîn însă cele dintotdeauna: marea dificultate de a pune bazele unei conviețuiri, care să fie acceptabilă și trainică pentru arabi, pentru Israel, pentru poporul din Palestina.

Dar, dacă dificultatea realizării păcii este extrem de mare trebuie, totodată, să se ia act de faptul că războiul, așa cum s-a văzut, nu a fost și nu va putea fi soluția finală pentru nimeni. Nu este și nu va putea fi soluția finală pentru Israel, nu este și nu va putea fi soluția finală pentru arabi.

Trebuie văzut acum dacă pacea, care este inevitabilă, va putea fi atinsă și în mod concret, dacă ea va fi și trainică. Subliniem încă o dată că, indiferent de rolul pe

care l-au putut avea marile puteri în război, el va fi redimensionat de pace. Căci, la urma urmei, orice efort în direcţia unei repartizări a influenţei se pretează la frustrare datorită efortului autonom al ţărilor şi popoarelor care vor trebui să organizeze convieţuirea.

Totuşi, un fapt este important: condiţiile militare şi politice sînt favorabile. Condiţia militară constă în situaţia însăşi în care a surprins armistiţiul forţele opuse. În esenţă, războiul a dovedit că, dacă este adevărat că egiptenii şi sirienii nu ar fi putut ajunge la Tel Aviv (obiectiv pe care ei, de altfel, nu şi l-au propus niciodată), este tot atît de adevărat că Israelul nu ar fi putut să ajungă nici la Damasc şi nici la Cairo.

Nici unii nici alţii nu aveau forţă suficientă pentru a ajunge la un asemenea lucru, iar, pe de altă parte, marile puteri nu ar fi permis aceasta decît cu riscul de a se lăsa tîrîte în acţiuni care ar fi avut cu totul alt caracter decît cele care s-au produs şi care, desigur, nu întîmplător, s-au concretizat prin acordul dintre U.R.S.S. şi S.U.A., care a dus la cele două rezoluţii succesive ale Consiliului de Securitate al O.N.U.

În prezent, problema este să se profite de ocazia furnizată de condiţiile politice favorabile. Este necesară asigurarea unui viitor care s-ar baza pe perspectivele deschise de un armistiţiu care, deşi încă precar, constituie totuşi un prim pas necesar spre o pace trainică.

Le Monde

PARIS

SCHIŢĂ DE PROGRAM POLITIC

Interviu acordat de BÜLENT ECEVIT

prim-ministru desemnat al Turciei

— Intenţionaţi oare să constituiţi un guvern minoritar sau veţi forma un guvern de coaliţie ?

— Un guvern minoritar ar fi periculos şi riscant. Cred că un guvern de coaliţie este realizabil. Iată de ce am lăsat deschise toate porţile. Dar cîteva au fost deja închise, una de către Partidul Dreptăţii care ne-a opus refuzul lui, cealaltă de Partidul Democrat, care nu ia în considerare decît o coaliţie a partidelor de dreapta. În consecinţă, Partidul Salvării Naţionale este singurul cu care putem forma o coaliţie.

Un acord cu Partidul Salvării Naţionale este cu totul posibil. În domeniul economic şi social avem păreri absolut comune. Concepţia noastră despre democraţie şi despre libertate este foarte apropiată de a lui. Evident, P.S.N. are motivări religioase pe care noi nu le avem, dar aceasta nu-l împiedică să se conformeze legilor laice ale Republicii. Pe de altă parte, el este ostil unei asocieri strînse cu Piaţa comună, dar fără îndoială nu va fi imposibil să cădem de acord asupra măsurilor concrete menite să îmbunătăţească poziţia comercială a Turciei. În sfîrşit, P.S.N. este mult mai puţin favorabil decît noi unei adevărate reforme agrare, dar pe un plan concret, în special în ce priveşte despăgubirile, se poate găsi un acord.

— Armata poate oare constitui un obstacol în calea unui guvern animat de Partidul Republican al Poporului ?

— Nu cred. Dimpotrivă, am toate motivele să cred că armata doreşte să fie „dezangajată" de politică. Evident, privind garanţia că acţiunea noastră nu va compromite stabilitatea şi securitatea ţării. De altfel, dezangajarea armatei este foarte explicabilă. La început, armata a obţinut rezultate interesante în domeniul economic şi social. Azi, ea înţelege că actualele condiţii de evoluţie nu-i mai permit să progreseze.

— Ce părere aveţi despre conflictul israeliano-arab şi ce atitudine intenţionaţi să aveţi în această privinţă ?

— Ţinînd seama de situaţia geografică a Turciei în Orientul Apropiat şi de legăturile ei istorice cu ţările din această regiune, urmărim, evident, acest conflict cu cel mai mare interes. Dar, cu preocuparea primordială de a nu fi implicaţi în el, deoarece atunci am pierde orice influenţă pentru a înlesni reglementarea acestei probleme. În această privinţă, am avut o experienţă nefericită, Pactul de la Bagdad, şi nu o vom reîncepe.

În situaţia actuală, este indispensabil să ne ferim de a fi instrumentul marilor puteri. Cu această condiţie, Turcia poate juca un rol cu adevărat util ajutînd la apropierea dintre arabi şi israelieni, pe de-o parte, dar şi dintre arabi între ei.

— O.N.U. nu are oare de jucat un rol pentru restabilirea păcii în această regiune ?

— Fireşte. O.N.U. trebuie chiar să joace un rol principal. Acordăm o mare importanţă acestui rol şi cunoaştem pe acela jucat de ea în Cipru. Dar O.N.U. nu va fi în măsură să-şi asume acest rol decît în ce priveşte garantarea acordurilor urmînd a fi realizate. Marile puteri au posibilitatea de a se face auzite de către beligeranţi şi de a-i determina să negocieze. Ceea ce nu exclude cîtuşi de puţin ca celelalte state să aibă, de asemenea, un rol de jucat. Ele ar trebui cel puţin să fie consultate în toate problemele care le privesc. Dar, să repetăm, principala noastră preocupare este de a nu fi angajaţi într-un conflict de acest gen. Atitudinea noastră ar putea fi calificată drept neutralism pozitiv.

— Cum apreciaţi viitorul conferinţei cu privire la securitate şi cooperare în Europa (C.S.C.E.) la care participă şi Turcia ?

— Turcia nu poate fi decît favorabilă progreselor C.S.C.E. Pentru creşterea securităţii în Europa şi în lume este necesar ca toate statele, mici şi mari, să aibă convingerea că nu se trece peste ele în rezolvarea unor probleme care le interesează într-un mod sau altul. Nu trebuie să existe ţări frustrate, căci în cazul acesta soluţiile agreate şi acordurile încheiate nu vor funcţiona.

— Care este poziţia dv. faţă de N.A.T.O. ?

— Vrem să rămînem în cadrul Organizaţiei atlantice. Totuşi, nu ne putem baza pe de-a-ntregul pe ea. Pe de-o parte, nu vrem să fim implicaţi în conflicte locale care nu sînt de competenţa ei şi în care unii dintre membrii ei riscă să ia poziţie. Pe de altă parte, se poate întîmpla ca în anumite conflicte N.A.T.O. să ne lase singuri.

— Puteţi oare să vă precizaţi poziţia faţă de Piaţa comună ?

— Acordăm Pieţei comune o mare importanţă. Pînă în prezent, Turcia nu a făcut efortul necesar, nici în agricultură nici în industrie, pentru a obţine şi a face posibilă participarea ei deplină la Piaţa comună, la care, pentru moment, nu este decît asociată. Pe de altă parte, în trecut, ea a făcut prea multe concesii ţărilor din Comunitatea europeană, în timp ce acestea nu-i acordau decît concesii insuficiente, în special în ce priveşte cotele atribuite exporturilor turce de textile, fructe etc. Această situaţie trebuie să se schimbe.

— Care sînt intenţiile dv. în calitate de viitor şef al guvernului turc ? Care vor fi primele dv. iniţiative ?

— Voi cere o amnistie pentru toţi deţinuţii politici, cu excepţia teroriştilor. În special ziariştii, condamnaţi pentru delict de opinie, vor fi imediat puşi în libertate.

Apoi voi ataca problemele economice, în special problema inflaţiei. Vor fi luate imediat măsuri pentru a o reduce şi a-i pune capăt. În această privinţă, sînt foarte optimist deoarece economia Turciei are posibilităţi considerabile. Din păcate, ele nu au fost folosite pînă în prezent. Pe de altă parte, vă reamintesc că avem rezerve foarte mari de devize datorate în special economiilor făcute de milioanele de muncitori turci din străinătate. Aceste sume nu şi-au găsit adevărata lor întrebuinţare. Ele au fost folosite, în special, pentru consum şi pentru construirea de imobile, dar rareori investite în mod productiv. Or, muncitorii înşişi se interesează mult de investiţii: din păcate, ei nu primeau nici încurajări suficiente, nici garanţii. Vom stimula asemenea investiţii creînd societăţi în cadrul cărora muncitorii vor fi asociaţi.

În sfîrşit, vom lupta împotriva creşterii preţurilor, reducînd numărul intermediarilor, prea numeroşi în raport cu producătorii, în special producătorii agricoli, care vor trebui ajutaţi să se organizeze punîndu-li-se la dispoziţie creditele necesare.

— *Nu sînteţi oare preocupat de subdezvoltarea unei mari părţi a platoului anatolian şi, mai mult încă, a sudului şi sud-estului Turciei?*

— Sîntem pe deplin conştienţi de această subdezvoltare şi sîntem hotărîţi s-o combatem. Regiunile răsăritene ale Turciei nu au o piaţă suficientă care să susţină dezvoltarea lor. Este cu atît mai regretabil cu cît aceste regiuni sînt vecine cu ţări din Orientul Apropiat care, datorită lipsei lor de industrializare, constituie o piaţă potenţială importantă.

Printre măsurile pe care le vom lua pentru a remedia această situaţie figurează, în mod cu totul special, reforma agrară. Ea va contribui la lichidarea unui feudalism agrar care constituie unul dintre principalele obstacole în calea modernizării acestor regiuni.

Neue Zürcher Zeitung

NEPAL: AL DOILEA AN DE GUVERNARE A REGELUI BIRENDRA

REGELE Birendra, în vîrstă de numai 28 de ani, care l-a succedat, în ianuarie, anul trecut, pe tatăl său decedat, Mahendra, a continuat în primele luni de guvernare politica de pînă acum a Nepalului. Pe plan extern, el s-a străduit să asigure independenţa ţării printr-o echilibrare a intereselor ţării. Pe plan intern, el a menţinut aşa-numitul „sistem Panchayat", un fel de „democraţie fără partide" cu un parlament ales indirect şi a consolidat poziţia regelui ca fiind stăpînitorul practic absolut asupra celor aproximativ 11 milioane de oameni care populează acest stat de la poalele Himalayei. Deocamdată, nu s-a produs o intensificare a tulburărilor politice interne, aşa cum se aşteptau unii observatori după moartea lui Mahendra.

Recent, Birendra a fost într-o primă vizită de stat la Delhi. El intenţionează să poarte, încă în anul acesta, convorbiri la Pekin. Nepalul continuă să întreţină cu India strînse legături. Între cele două ţări funcţionează un schimb liber de persoane şi întregul comerţ exterior al regatului Nepal se desfăşoară prin India. Împreună cu Statele Unite, India este aceea care acordă Nepalului cel mai mare ajutor de dezvoltare. Un măr al discordiei între Delhi şi Katmandu îl constituie însă problema nerezolvată a traficului de tranzit nepalez. Acest stat fără ieşire la mare a cerut pînă acum zadarnic un drept necondiţionat la tranzit: această cerere a fost sprijinită, la insistenţa regelui Birendra, şi de recenta conferinţă de la Alger a ţărilor nealiniate. India insistă însă asupra controlării tuturor mărfurilor importate de Nepal, referindu-se, drept argument, la frontiera în mare parte deschisă, precum şi posibilitatea de a evita astfel vama indiană.

China participă, de asemenea, la dezvoltarea economică a Nepalului, mai ales, în domeniul construcţiilor de drumuri. Există o şosea excelentă din Tibet pînă la Katmandu, întreţinută parţial de muncitori chinezi. Recent, China a primit oferta de a construi o fabrică textilă în apropierea frontierei indiano-nepaleze.

Birendra a petrecut mai mulţi ani în Anglia, în Statele Unite şi Japonia pentru studii. El face vizite frecvente în regiuni îndepărtate ale ţării pentru a cunoaşte problemele; conduce personal Consiliul Naţional de Dezvoltare, care elaborează în prezent planul economic pentru viitorii cinci ani. Alături de specialişti, din Consiliu fac parte reprezentanţi ai diverselor grupuri etnice, pentru ca dezvoltarea economică să se bazeze pe pături cît mai largi. De asemenea, Birendra s-a înconjurat de o serie de tineri tehnocraţi nepalezi cu rol de consilieri. Regele a îngrădit discret privilegiile economice de care beneficiau înainte în mod exagerat membri ai familiei regale. El crede că tronul său va depinde în ultimă instanţă de modul în care vor putea fi satisfăcute necesităţile fundamentale ale poporului.

Pe plan politic, Birendra nu este însă dispus deocamdată la măsuri de liberalizare. După cum a declarat, recent, într-un interviu, el intenţionează să înfăptuiască treptat „idealul său despre o societate egalitară". În teorie şi în practică el se pronunţă energic pentru o poziţie absolutistă a regelui. Parlamentele alese indirect la diverse trepte administrative îndeplinesc în acest sistem de guvernare o funcţie auxiliară. De asemenea, cabinetele ministeriale sînt înlocuite de rege după bunul său plac. Partidele politice rămîn interzise. Comisarii celor 14 zone ale ţării sînt numiţi direct de rege, iar inspectorul general al poliţiei este subordonat direct monarhului.

Factorii care accelerează în alte ţări în curs de dezvoltare transformările politice — urbanizarea, industrializarea, sistemul educaţional, mijloacele de comunicare în masă, transporturile — sînt puţin dezvoltate în Nepal. Numai 3 la sută din populaţie locuieşte la oraşe. Mai puţin de o zecime din nepalezi pot citi şi numai o treime din copii frecventează o şcoală elementară. Cel mai mare tiraj al unui ziar este sub 10 000 exemplare. Există numai cîteva întreprinderi industriale. Din acest motiv, precum şi din altele, deocamdată, numai o mică pătură participă eficient la procesele de adoptare a deciziilor politice. Există însă dorinţa instituirii unui sistem mai democratic în domeniul social şi de guvernămînt.

Regele Birendra a preluat o moştenire dificilă. În viitorul previzibil, tînărul monarh va trebui să modifice sistemul politic din ţară în aşa fel încît să fie posibilă o participare reală, activă a acelor pături ale populaţiei care vor să iasă din cadrul tradiţional.

Regele Birendra, 28 de ani, a preluat o moştenire dificilă

PROFIL

HENRI LOPES

primul ministru al Republicii Populare Congo

Henri Lopes a fost desemnat prim-ministru al Republicii Populare Congo, la 27 august 1973.

Membru al Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului Congolez al Muncii, răspunzînd de educaţie, sport, cultură şi artă, Henri Lopes este în vîrstă de 36 de ani. Licenţiat în litere şi diplomat în studii superioare de istorie la Universitatea din Paris, el a fost mai întîi profesor de istorie la Şcoala Naţională Superioară a Africii Centrale în anul şcolar 1965—1966. La finele anului 1966, devine director general la Ministerul Învăţămîntului, apoi (în 1967) secretar general al aceluiaşi departament pentru ca, între 1968—1971, să deţină portofoliul Ministerului Educaţiei Naţionale. În 1972, Henri Lopes este desemnat să conducă Ministerul Afacerilor Externe, funcţie pe care o abandonează în decembrie acelaşi an, cînd a fost ales membru al Biroului Politic al Partidului Congolez al Muncii.

Membru al Consiliului Naţional al Revoluţiei pînă la dizolvarea lui, apoi membru al Comitetului Central al Partidului Congolez al Muncii după al doilea Congres extraordinar al partidului (decembrie 1972), Henri Lopes a desfăşurat paralel şi o intensă activitate scriitoricească: este autorul unei culegeri de nuvele intitulată „Les Tribaliques", care a obţinut premiul de literatură pe 1972 al Africii negre şi, de asemenea, autorul versurilor imnului naţional „Les trois glorieuses" — al R.P. Congo.

POSTA REDACȚIEI

Mulțumim tuturor cititorilor și colaboratorilor care ne-au felicitat cu prilejul împlinirii a zece ani de la apariția revistei noastre

Vasile Costea, Bacău. Uriașul aeroport parizian de la Roissy-en-France va purta numele fostului președinte Charles de Gaulle. Această hotărîre a fost luată recent de președintele Pompidou împreună cu premierul Messmer. Faptul este neobișnuit în Franța, întrucît, pînă acum, toate aeroporturile țării purtau numele localității, în care se aflau. Viitorul aeroport va putea primi anual 50 milioane pasageri, deci va fi cel mai mare din Europa. Prima aerogară va intra în serviciu la 13 martie 1974. Aeroportul se află la 20 km nord de Paris.

Dan Lucian Pica, Brașov. 1. Nu dispunem încă de informații definitive asupra pierderilor totale din timpul recentelor evenimente din Orientul Apropiat. Vom avea în vedere propunerea dv. de a scrie despre ele. Vă putem informa, însă, că potrivit mai multor surse costul acestor lupte s-ar fi ridicat la peste 6 miliarde dolari. Potrivit estimărilor făcute de experții Pentagonului, în medie, zilnic, era distrus armament în valoare de aproximativ 350 milioane dolari. Vă sugerăm și consultarea articolelor publicate de revista noastră despre acest conflict, precum și caseta din acest număr intitulată „Evaluări".

2. Vom avea în vedere publicarea unui articol pe tema propusă.

Boleslau Vahlovschi, gara C.F.R. Leșul Ilvei, com. Ilva Mică, jud. Bistrița-Năsăud oferă celor interesați numere disparate ale revistei „Lumea" din anii 1965—1973.

Palestinienii și încetarea focului

Skekely Imre, Hunedoara; Laurențiu Mihăescu, București; Ioan Nicorici, Timișoara; Dumitru Varvara, Miercurea, jud. Sibiu; Nicolae Trandafiroiu, Timișoara. Întorsătura luată de cel de-al patrulea război arabo-israelian nu pare să fi surprins rezistența palestiniană care vede în hotărîrea de încetare a focului o confirmare a tradiționalelor sale teze, potrivit cărora „o victorie nu poate fi obținută decît în urma unui război popular de lungă durată". Menținîndu-se pe poziția adoptată încă în 1967, O.E.P. (Organizația pentru Eliberarea Palestinei) a respins rezoluția Consiliului de Securitate din 22 octombrie a.c. și afirmă că nu va participa la negocieri, chiar dacă Egiptul și Siria acceptă acest lucru. „Toate organizațiile palestiniene sînt de acord asupra acestui punct, poziție pe care au adoptat-o cu prilejul reuniunii din 22 octombrie a Comitetului executiv al O.E.P. care a discutat decizia de încetare a focului", se relevă din sursă libaneză. Liderii palestinieni recunosc, totuși că situația a cunoscut unele evoluții în raport cu anul 1967. Ei remarcă, astfel, că dacă o reglementare politică a conflictului nu avea nici un fel de șanse în urmă cu șase ani, cînd O.E.P. a respins rezoluția 242 a Consiliului de Securitate, astăzi o serie de factori concură spre găsirea unei asemenea reglementări. Primele analize ale rezultatelor actualului război, făcute în cercurile O.E.P., relevă o serie de „factori pozitivi". Astfel, în optica liderilor palestinieni „oricare ar fi consecințele politice ale războiului, a fost dărîmat mitul invincibilității totale a Israeluiui", iar tezele fedainilor preconizînd un război de lungă durată au primit o nouă confirmare. În sfîrșit, se subliniază că o serie de țări, și anume Irakul, Algeria și Libia au respins hotărîrea de încetare a focului. În anumite cercuri palestiniene se relevă că rezistența fusese prevenită de declanșarea ostilităților, dar liderii ei nu au bănuit că ele vor lua o asemenea amploare. Organizații palestiniene au participat în timpul războiului la lupte în Cisiordania și Galileea. Armata pentru Eliberarea Palestinei (A.E.P.), staționată în Siria și Iordania a luat parte la unele bătălii. După încheierea ostilităților, un comunicat al O.E.P. din 22 octombrie sublinia: „Lupta noastră continuă pentru dreptul poporului palestinian la autodeterminare". Liderii organizației justifică această poziție prin faptul că — arată ei — rezoluția nr. 338 „ignoră total fenomenul palestinian", ea nefăcînd decît să ceară aplicarea rezoluției 242 din noiembrie 1967 care preconizează „o reglementare justă a problemei refugiaților", fără ca în textul ei cuvîntul „palestinian" să apară nici măcar o singură dată.

Vasile Oprea, Lipova, jud. Arad. 1. Paul Getty este american.

2. Cel mai mare petrolier aparține Japoniei.

3. Nu dispunem de date exacte privind cantitatea de petrol pe care Statele Unite o importă din Arabia Saudită. Dar, în general, S.U.A. importă din Orient aproximativ 6 la sută din nevoile sale (și aici cifrele diferă: potrivit Biroului minelor, acest procent este de numai 3,7 la sută). **Graficul alăturat** (reprodus după „International Herald Tribune"), oferă cîteva răspunsuri întrebărilor dv.: mai întîi rezervele de care dispun statele arabe producătoare de petrol, apoi un grafic al vînzărilor lor de petrol și un alt grafic al importurilor de petrol ale Statelor Unite.

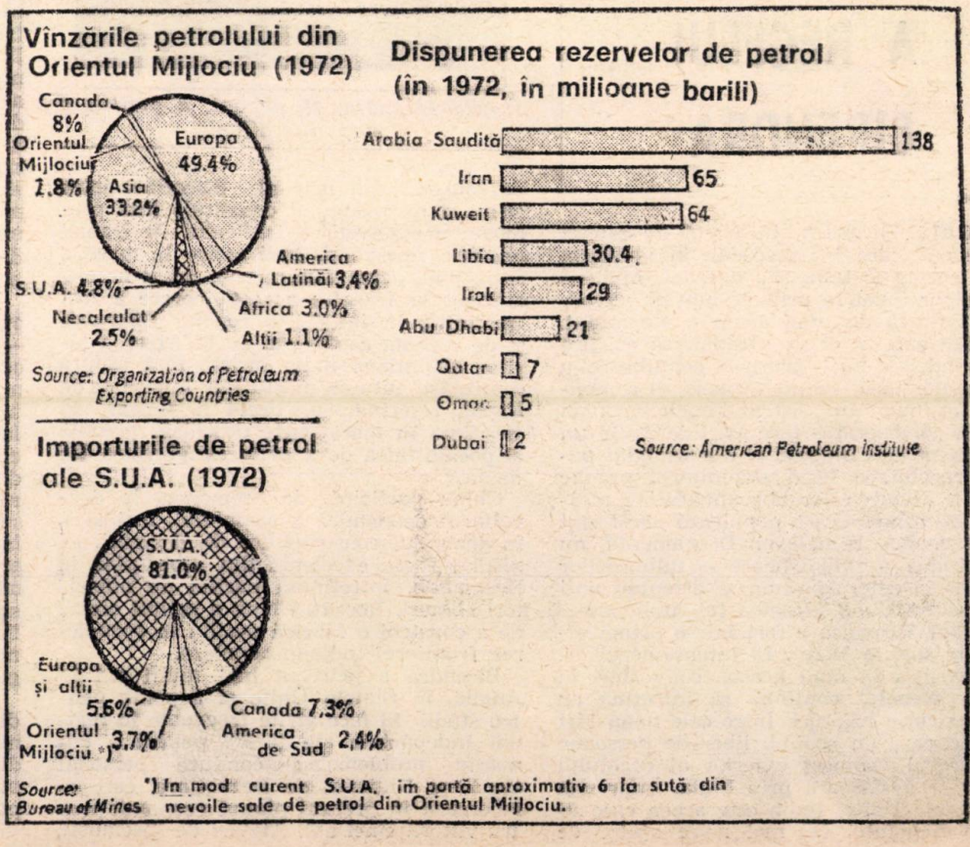

POSTA REDACTIEI

Atentatele cu bombe

Neculai Gh. Nistor. Pustiana, com. Pirjol, jud. Bacău. De cînd a izbucnit, în urmă cu peste patru ani, conflictul dintre comunitățile catolică și protestantă din Irlanda de Nord, în această provincie britanică au explodat un număr extrem de mare de bombe, producînd daune materiale și victime. Nu dispunem de cifra tuturor acestor explozii. Extremiștii se află de ambele părți : Armata Republicană Irlandeză (IRA), cu cele două aripi ale sale — de partea catolică : din rîndul protestanților s-au desprins mai multe organizații extremiste dintre care cele utilizînd frecvent exploziile, atentatele și intimidările sînt „Ulster Volunteer Force", „Ulster Citizen Army" și „Uister Freedom Fighter". (Chiar și între aceste organizații există rivalități, U.V.F. acuzîndu-le pe celelalte de a fi „dușmanii tradițiilor britanice ale provinciei" ; mai mult, în urmă cu două luni, doi conducători ai U.C.A. au fost asasinați și bănuielile au căzut în cea mai mare parte asupra celorlalte organizații protestante). În ceea ce privește valul de explozii care a cuprins și restul Marii Britanii, în ultimile luni au fost emise mai multe opinii ; din marea majoritate a comentariilor reiese părerea că este vorba de o prelungire a conflictului nord-irlandez. S-a afirmat că bombele care explodau în gări, în magazine ori pe străzi la Londra, Birmingham și în alte orașe ar fi opera Armatei Republicane Irlandeze ; totodată, o altă organizație protestantă extremistă „The Persuaders" a revendicat o serie de atentate. Nu sînt însă puțini nici cei care consideră că aceste explozii nu au nici o legătură cu ceea ce se întîmplă în Ulster, fiind pur și simplu opera unor răufăcători „autohtoni". În orice caz, indiferent care ar fi cauzele, poliția britanică a declanșat o amplă acțiune de supraveghere a organizațiilor extremiste și de preîntîmpinare a atentatelor (am scris despre acest fapt și în nr. 40 al revistei). Rezultatul : exploziile pe teritoriul englez s-au redus ca număr.

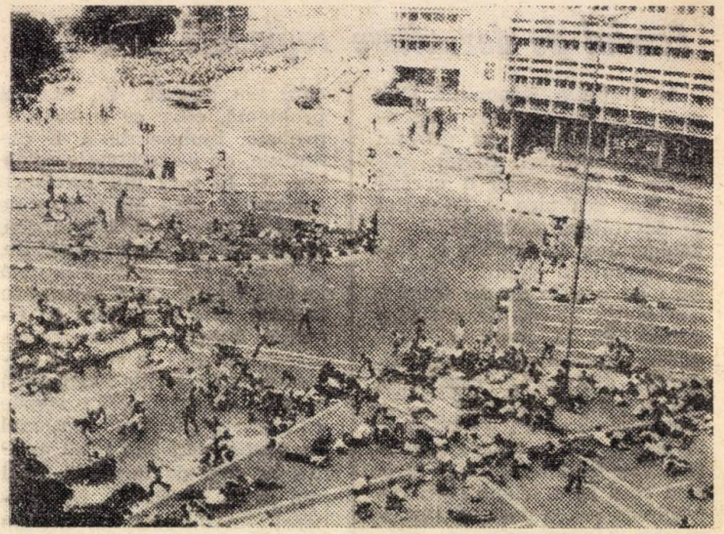

Adriana Mironescu, București. 1. Conferința Națiunilor Unite pentru comerț și dezvoltare are în acest moment 145 de membri : toți membrii Națiunilor Unite, plus Bangladesh, R. P. D. Coreeană, Coreea de Sud, Elveția, Liechtenstein, Monaco, San Marino, Samoa de Vest, Vatican, Vietnamul de Sud.

2. Despre cauzele care au dus la recentele tulburări din Tailanda am scris pe larg în nr. 44 al revistei. **Fotografia** alăturată înfățișează un moment de la ciocnirile dintre studenții demonstranți și armată (care a deschis focul), înainte de căderea guvernului.

Grigore Sandu, Iași. Cu prilejul recentei vizite în Australia, regina Marii Britanii, Elisabeta a II-a, a fost proclamată și regină a Australiei. Pînă acum, Elisabeta era „regină a Marii Britanii, Australiei și altor regate și teritorii, șef al Commonwealthului" ; acum, în Australia, titlul Elisabetei este „regină a Australiei și a altor regate și teritorii, șef al Commonwealthului". **Fotografia** o reprezintă pe Elisabeta ieșind din clădirea Parlamentului australian din Canberra, împreună cu premierul Gough Whitlam, după discuțiile referitoare la schimbarea titlului. Ulterior, regina a asistat la deschiderea noii opere din Sydney, despre a cărei îndrăzneață arhitectură am scris în nr. 43.

Cablul transoceanic

Călin Marinescu, București. Primul cablu suboceanic destinat comunicărilor prin telefon între Statele Unite și Europa a fost instalat în 1956. Înainte de această dată, convorbirile de acest gen erau făcute exclusiv prin transmisii radio, iar cablurile maritime erau rezervate telegramelor ori altor mesaje codificate. Prin cablul transoceanic amintit se transmiteau simultan 36 de legături. După 17 ani, timp în care cablul transoceanic pentru convorbiri telefonice s-a dovedit de departe insuficient, experții de ambele părți ale Oceanului Atlantic au definitivat un nou sistem de legătură, mult superior, despre care vă oferim unele amănunte. Noul sistem — „Transatlantic Cable TAT 6" — va lega Green Hill (S.U.A.) de St. Hilaire de Riez (Franța) și va avea o lungime de 3 500 mile nautice. Costul unui asemenea cablu — între 400 și 500 milioane de mărci vest-germane. Noul cablu va avea un miez de oțel, învelit în sute de fire spiralate de cupru, acoperite de un înveliș de plastic, la rîndul său îmbrăcat în cupru. Circumferința cablului nu întrece grosimea brațului unei adolescente. La fiecare 5,2 mile nautice există un nod de aproximativ 40 cm diametru a cărui destinație este de a încorpora pulsațiile electrice. Există diferite păreri privind durabilitatea unui asemenea cablu : unii consideră că va avea o viață de 25 de ani, alții, între 30 și 40 de ani. Superioritatea tehnică a noului cablu este incontestabilă : se va putea efectua simultan un număr de convorbiri telefonice de 111 ori mai mare, adică 4 000. Cu un asemenea randament, oricît ar fi de costisitoare instalarea cablului, el se dovedește extrem de rentabil. Noul cablu transoceanic va intra în exploatare în aprilie 1976 și va fi folosit nu numai pentru legăturile dintre America de Nord și Europa occidentală, dar și dintre Africa, Orientul Mijlociu și America de Nord ; de asemenea, cablul va putea fi utilizat pentru legăturile telex. Acordul pentru construirea și instalarea noului cablu transoceanic a fost recent semnat de 20 de firme și organizații din Europa occidentală și S.U.A.

Mihai Nucleanu, com. Aninoasa, jud. Gorj. Nu există nici o legătură de rudenie între noul vicepreședinte al Statelor Unite, Gerald Ford, și cunoscutul magnat al automobilului. Vom publica amănunte biografice într-o viitoare rubrică „Profil".

POSTA REDACȚIEI

Fondul de dezvoltare regională al C.E.E.

Al. Duțescu, București. Una din problemele cele mai aprins discutate în ultimul timp de membrii Pieței comune a fost aceea a creării cît mai grabnice a Fondului de dezvoltare regională al organismului. O comisie a Pieței comune a stabilit zonele care au nevoie de un asemenea ajutor pentru dezvoltarea industrială și, implicit, reducerea numărului de șomeri. **Harta** alăturată, reprodusă din cotidianul britanic „The Financial Times", reprezintă, în negru, aceste zone : urgențele vor fi îndreptate în primul rînd spre Irlanda (în întregimea ei), o parte a Danemarcei (Groenlanda, în special, în medalion), întinse regiuni din Marea Britanie, Italia și Franța. Potrivit cifrelor anunțate sub formă de propunere de către comisia care s-a ocupat de această problemă, cifre ce trebuie aprobate, înainte de a fi definitive, de către statele membre, 35 la sută din locuitorii regiunilor care au nevoie de acest ajutor se află în Italia, 25 la sută în Marea Britanie, 21 la sută în Franța, 9 la sută în R.F. Germania, 4 la sută în Irlanda, cîte 2 la sută în Olanda, Belgia și Danemarca, mai puțin de 1 la sută în Luxemburg. Criteriile mari după care au fost stabilite zonele au fost : un sistem național de ajutor regional ; un produs pe cap de locuitor mai mic decît în C.E.E., în general. Acestor criterii li s-au mai adăugat : o preponderență agricolă a regiunilor, o industrie în schimbare de structură, un pronunțat șomaj.

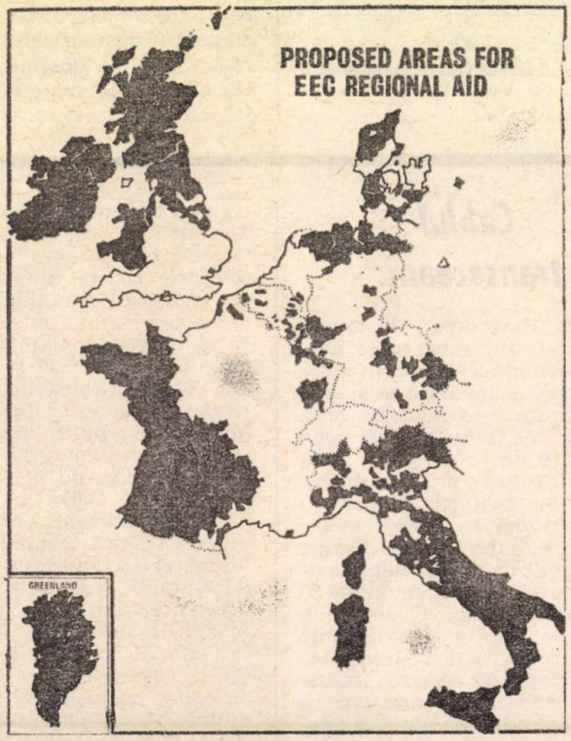

Concursul pentru noul imn al Iugoslaviei

Florin Coman, București. La cererea dv., ne-am adresat corespondentului Agerpres la Belgrad, Simion Morcovescu, care ne-a trimis următoarea explicație :

Problema concursului pentru noul imn al Iugoslaviei este reluată de revista „Viesnik u Sriedu" care anunță că încă nu s-a găsit textul corespunzător melodiei alese, tot în cadrul unui concurs, cu cîteva luni în urmă. Așadar, căutările de aproape trei decenii pentru un imn care să exprime cuceririle revoluționare ale popoarelor iugoslave nu au dat rezultate.

Pentru a înțelege mai bine această problemă, pe larg tratată în presa iugoslavă, este necesar un scurt istoric al încercărilor de găsire a unui imn național propriu.

Cu aproape trei decenii în urmă, în Iugoslavia a fost „împrumutat" cîntecul „Hei sloveni", care, pînă în zilele noastre, este intonat la festivități, deși niciodată nu a fost proclamat imn național de stat. Pe lîngă faptul că nu exprimă sintetic ceea ce s-a cucerit prin lupte grele, dificultatea este creată și de faptul că aceeași melodie este folosită și de polonezi în imnul de stat, fapt care a provocat deja probleme, mai ales celor care răspund de protocol. Astfel, de pildă, se amintește că ziariștii străini prezenți la sosirea lui Gierek în Iugoslavia au cerut să li se explice de ce în cinstea înaltului oaspete s-a intonat numai imnul iugoslav și acesta de două ori.

Cîntecul „Hei sloveni" este cel mai vechi cîntec cu caracter de imn. În secolul trecut, el a fost popular în rîndul slovenilor și croaților și a fost adesea cîntat în cursul războiului de eliberare națională. Ca imn al Iugoslaviei noi a fost intonat pentru prima dată la 26 noiembrie 1942 la Bihaci, în ajunul primei sesiuni a Consiliului antifascist de eliberare națională a Iugoslaviei. De atunci, se intonează cu toate ocaziile festive, pînă în zilele noastre. Pentru că textul nu mai corespundea cerințelor noii Iugoslavii, de cîțiva ani s-a renunțat la text și se păstrează doar melodia.

În anii de după eliberare s-au organizat mai multe concursuri pentru imn, dar pînă la urmă nici unul nu s-a soldat cu un nou imn. În 1968 a fost organizat un nou concurs și din cele peste 200 de lucrări s-a ales compoziția lui Taki Hrisik. Juriul a aprobat melodia, dar a fost respins textul ca fiind neadecvat. Așadar, din 1969, cînd a fost premiată melodia amintită, Iugoslavia continuă să fie fără imn. Acum se punea problema dacă imnul să nu aibă și text sau să se organizeze un nou concurs, de data această numai pentru text. Pînă la urmă s-a optat pentru ultima variantă și în mai, anul acesta, s-a lansat concursul pentru textul imnului pe melodia lui Hrisik, cu recomandarea ca aceasta să exprime „ceea ce este comun popoarelor și naționalităților iugoslave, crearea și dezvoltarea Iugoslaviei, năzuințele de libertate ale popoarelor iugoslave și lupta lor pentru libertate, independență și neatîrnare etc.". Termenul pentru prezentarea lucrărilor era 1 septembrie.

Acum, la două luni după expirarea termenului, revista „Viesnik u Sriedu" informează că, din „cele 506 texte primite de la autori din întreaga țară și aproape în toate limbile popoarelor iugoslave, juriul, numit de adunarea federală, nu este mulțumit de nici una din lucrările primite pentru concurs". Deși au existat cam 50 de lucrări care ar fi corespuns condițiilor stabilite, nici una nu a satisfăcut juriul. Printre altele, amintește revista citată, a fost primită și o compoziție cu text de la Paul Jaket din Lyon. Juriul a recomandat ca Uniunea compozitorilor să organizeze un nou concurs.

Laurențiu Mihăiescu, București. Documentarul despre conflictele din Orientul Apropiat, publicat în nr. 45, sperăm să răspundă tuturor întrebărilor dv.

Stelian Ionescu, str. Ghimpați nr. 23, bloc 2, sc. 6, ap. 190 București, sector 5, tel. 24.87.89, oferă celor interesați colecția revistei „Lumea" de la apariție pînă astăzi.

Skekely Imre, Hunedoara. Vă sugerăm consultarea articolelor despre Orientul Apropiat și despre Spiro Agnew publicate în nr. 43. Nu dispunem de celelalte informații solicitate.

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef
Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii nr. 1. Telefon 17.60.10. Internațional 17.69.87 și 18.53.55. Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. Abonamentele pentru străinătate : prin întreprinderea „ROMPRESFILATELIA" — serv. Import-Export Presă — București, Calea Griviței nr. 64–66, P.O.B. — 2001

C.P.C.S.

frigero

patru variante...

...patru tipuri excelente de frigidere!

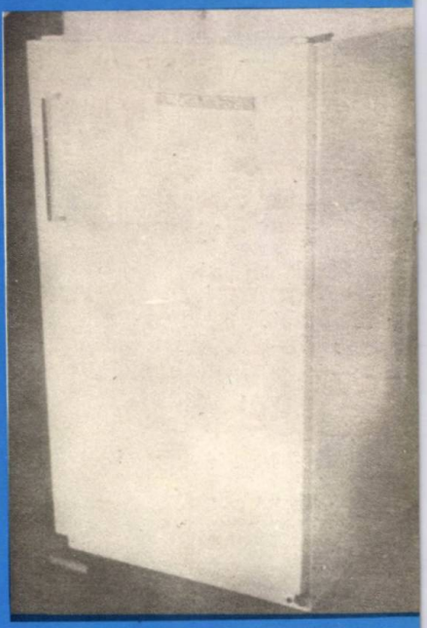

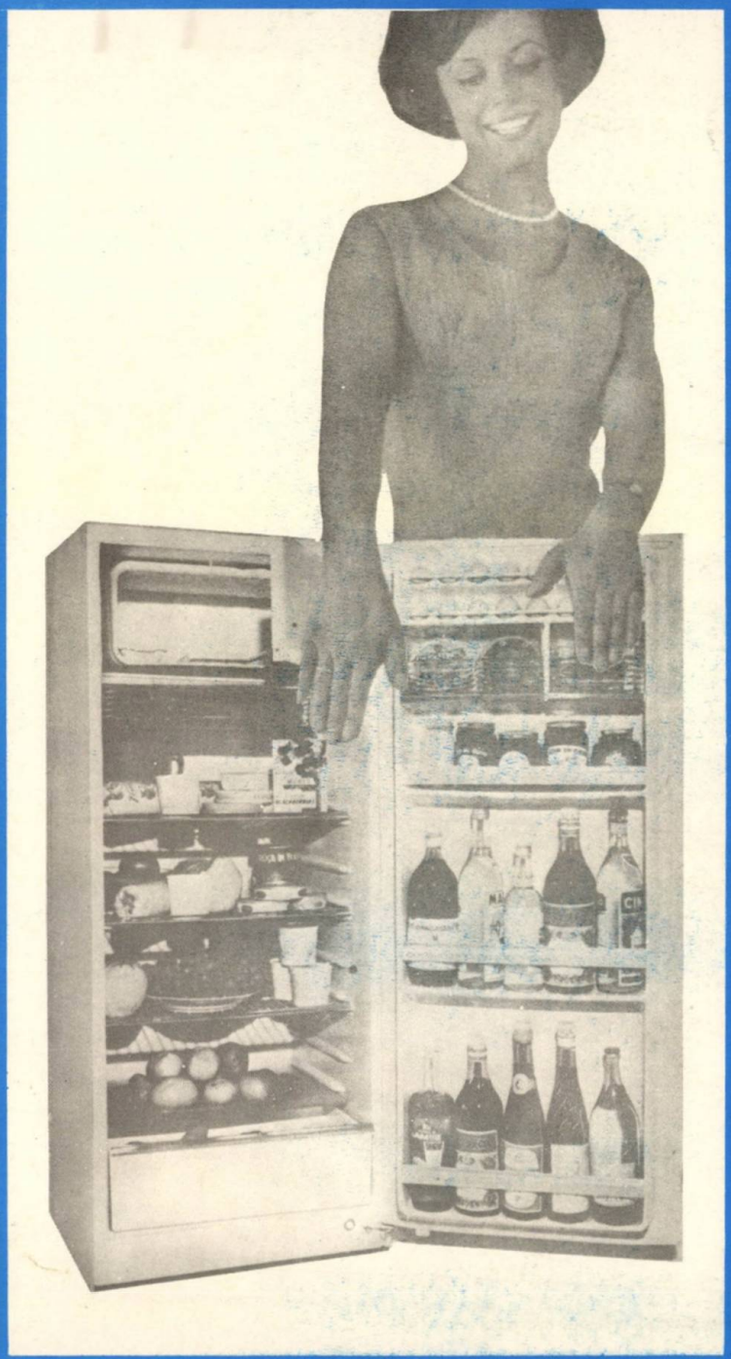

■

FRIGERO
MODEL MASĂ
capacitatea 140 l
lei 4150 și 4110

■

FRIGERO
SUPER
capacitatea 180 l
lei 4800

■

FRIGERO
LUX
capacitatea 240 l
lei 5740

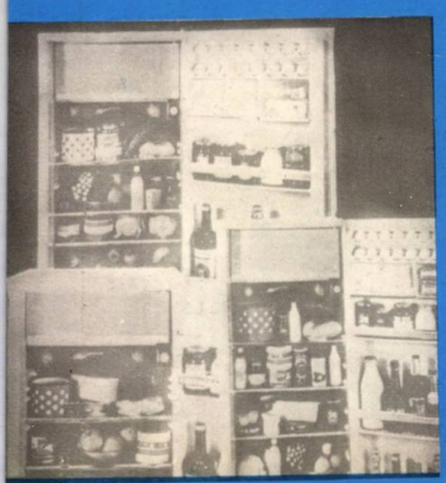

Frigiderele FRIGERO sînt realizate după cele mai moderne concepții în construcția de frigidere pentru uz casnic și sînt executate la nivel tehnic și calitativ superior.

Consumul mediu de electricitate în 24 ore este între 0,18—0,30 lei.

Frigiderele FRIGERO se pot cumpăra și cu plata în 18 rate lunare cu un avans minim de 822 lei.

ÎNTREPRINDEREA DE FRIGIDERE GĂEȘTI

COMBINATUL DE LIANȚI ȘI AZBOCIMENT TG. JIU — BÎRSEȘTI

tel. 11943; 13935; 11454; 12628

Lei 2

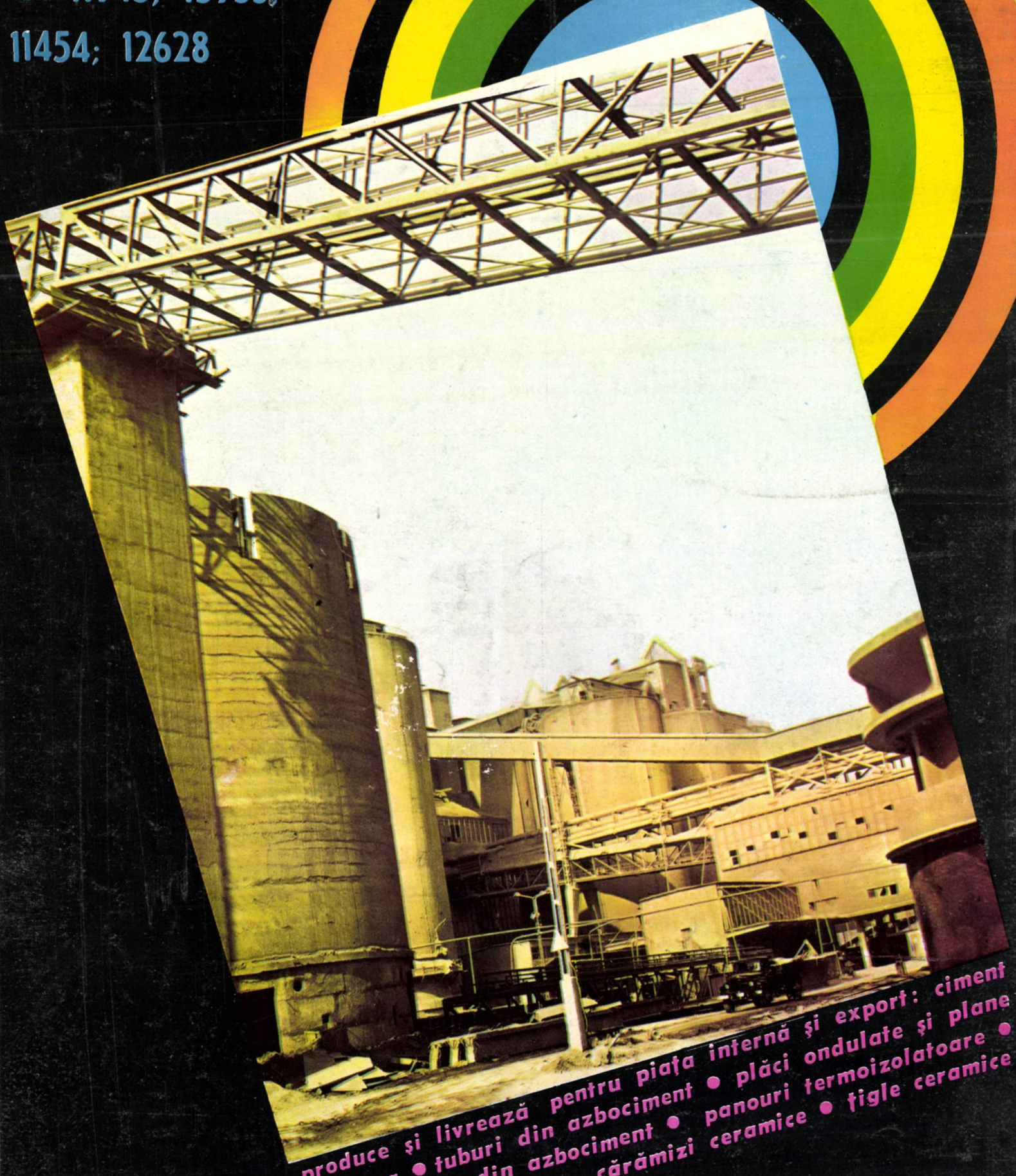

produce și livrează pentru piața internă și export: ciment var ● tuburi din azbociment ● plăci ondulate și plane din azbociment ● panouri termoizolatoare ● cărămizi ceramice ● țigle ceramice

LUMEA

Nr. 47 15 noiembrie 1973

Orientul Apropiat

Acordul de la km 101

Reportaj pe glob

GRECIA

Răsfoind „dosarul chilian“

Corespondenţe din:

MOSCOVA • PEKIN

PRAGA

GENEVA • BONN

Un nou episod din serialul DALLAS, 1963

Primiri la tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU

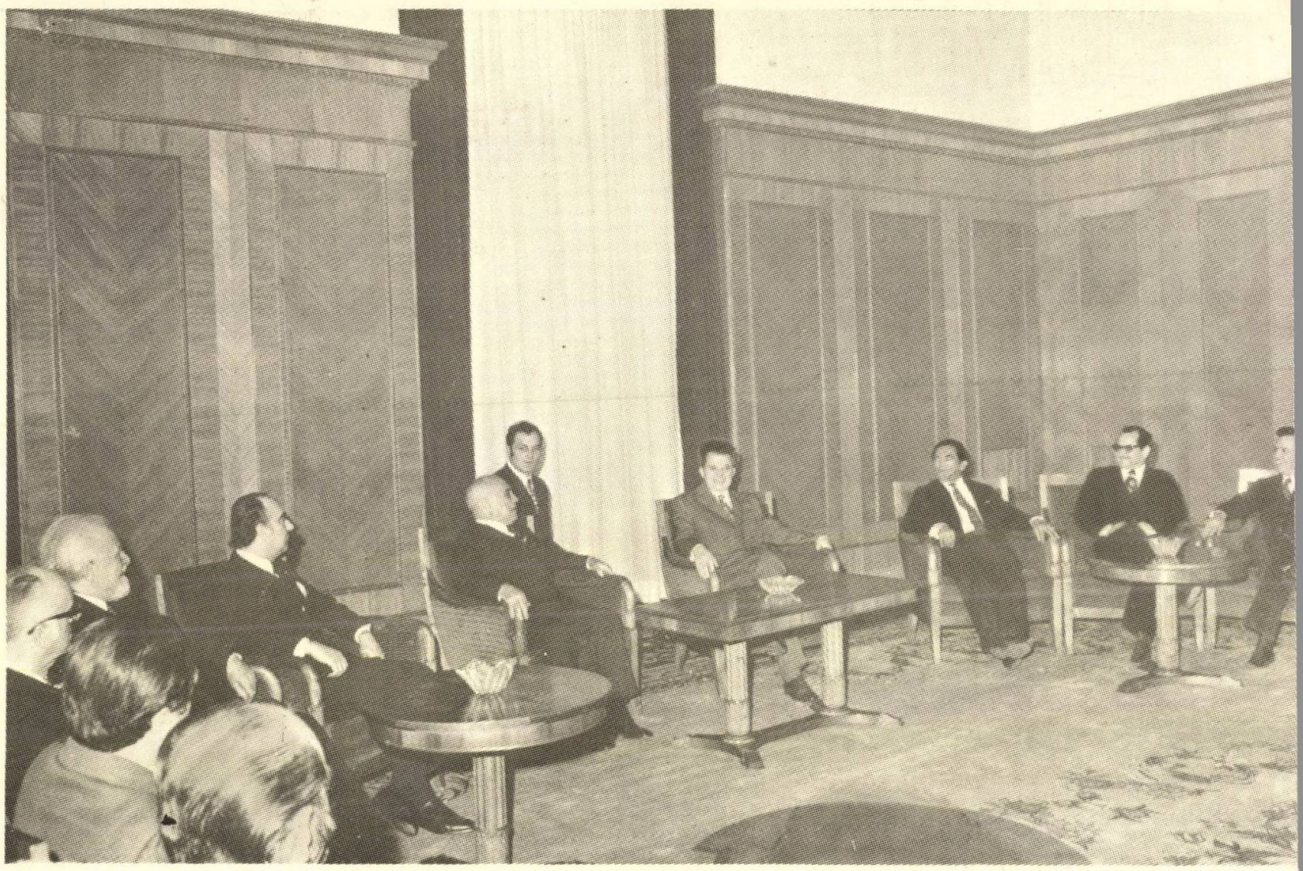

Delegația parlamentară braziliană, condusă de senatorul Paulo Francisco Torres, președintele Congresului Național și al Senatului din Brazilia

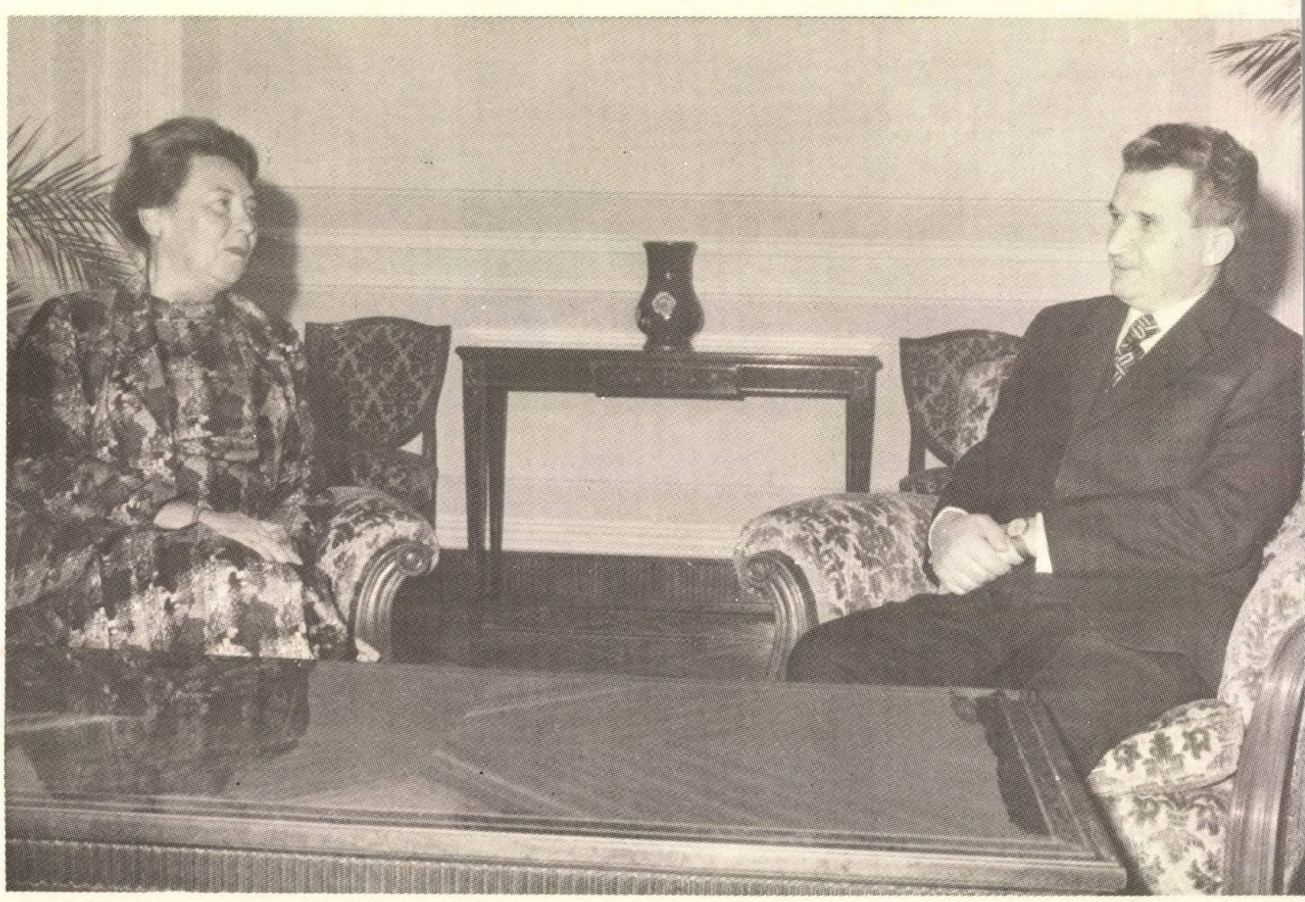

Dr. Hertha Firnberg, ministrul științei și cercetării din Austria

LUMEA

47 (525)

15 noiembrie 1973

ARTICOLE, CORESPONDENȚE

Orientul Apropiat :
– Km 101 marchează un început. Crăciun Ionescu 2
– Acțiuni de reconstrucție. Nicolae N. Lupu 4
Moscova. Convorbiri Brejnev-Tito. Nicolae Crețu 6
Pekin. A șasea vizită a lui Henry Kissinger. Ilie Tecuță 6
Praga. Negocierile cehoslovaco–vest-germane. Constantin Prisăcaru 7
Sofia. Vizite prietenești la nivel înalt. Constantin Amariței 8
O.N.U. Problemele dezarmării din nou în discuție. C. Traian 9
Geneva. Aspecte concrete ale cooperării. N. Răzvan 10
Bonn. 11 partide democrat-creștine în congres. N. S. Stănescu 11
Epuizabil și inepuizabil în resursele mondiale de energie. Ilie Șerbănescu 12
Energie și politică internațională. Silviu Brucan 16
Norvegia : din nou guvern Bratteli. Stelian Țurlea 18
Răsfoind „dosarul chilian". Anca Voican 20

INTERVIUL NOSTRU

A. J. Phrydas, ambasadorul Republicii Elene la București 5

REPORTAJ PE GLOB

Pireu. Ion Badea 17

RĂSPUNDEM CITITORILOR

Vietnam : zece luni după semnarea Acordului de la Paris. Liana Enescu 19

1 000+1 22–23

SERIAL

La Dallas, acum zece ani... (III). Mircea Grigorescu 24

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

Ekonomiceskaia Gazeta, Politika, Frankfurter Allgemeine, Neue Zürcher Zeitung, The Economist 26–29

PROFIL

Edward Gough Whitlam, prim-ministru al Australiei 29

POȘTA REDACȚIEI 30–32

CABINETUL DE PARTID SIBIU

Ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R.

În ziua de 13 noiembrie 1973, a avut loc ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., prezidată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român.

La ședință au luat parte ca invitați membri ai guvernului, șefi ai unor instituții centrale, activiști de partid și de stat.

Comitetul Executiv a luat în discuție analiza și propunerile cu privire la principalele probleme ale dezvoltării energetice în Republica Socialistă România și măsurile de economisire a combustibililor și energiei electrice. Pe marginea analizei și propunerilor prezentate au luat cuvîntul numeroși vorbitori, membri ai Comitetului Executiv și reprezentanți ai unor ministere economice.

În încheierea discuțiilor, la acest punct de pe ordinea de zi, a luat cuvîntul tovarășul *Nicolae Ceaușescu.*

Pe baza analizei prezentate și a concluziilor tovarășului Nicolae Ceaușescu, Comitetul Executiv a adoptat o hotărîre cu privire la principalele probleme ale dezvoltării energetice în Republica Socialistă România și măsurile de economisire a combustibililor și energiei electrice, care se dă publicității separat.

Comitetul Executiv a ascultat o informare prezentată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, cu privire la poziția României față de conflictul din Orientul Mijlociu și contribuția sa la soluționarea acestuia.

Comitetul Executiv a luat cunoștință cu vie satisfacție de activitatea intensă, multilaterală, desfășurată sub conducerea partidului și a statului, de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, din primul moment al izbucnirii ostilităților din octombrie a.c., în în vederea încetării imediate a conflictului și trecerii fără întîrziere la o reglementare politică care să asigure statornicirea unei păci drepte, trainice în această zonă a lumii. Prin declarațiile oficiale și luările de poziție din cuvîntările rostite de tovarășul Nicolae Ceaușescu în această perioadă, prin mesajele adresate de președintele Consiliului de Stat conducătorilor de state și guverne, prin propunerile și inițiativele întreprinse, în spiritul poziției consecvente a partidului și statului nostru, România și-a adus, și în acest caz, o contribuție activă în direcția găsirii căilor de rezolvare politică a situației din Orientul Apropiat.

Apreciind în mod deosebit promptitudinea cu care s-a acționat pentru atingerea acestor țeluri, Comitetul Executiv a dat o înaltă apreciere aportului personal al secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la elaborarea și promovarea consecventă a poziției României, la inițiativele luate de țara noastră.

Ultimul conflict a demonstrat că este necesară aplicarea consecventă a rezoluției din noiembrie 1967 a Consiliului de Securitate, care să ducă la retragerea trupelor israeliene din teritoriile arabe ocupate, la recunoașterea și garantarea suveranității naționale și a integrității teritoriale a tuturor statelor din zonă, la reglementarea problemei populației palestiniene în conformitate cu aspirațiile ei legitime.

Desfășurarea evenimentelor, semnarea acordului pentru consolidarea încetării focului au confirmat, încă o dată, justețea politicii țării noastre, a stăruințelor sale în vederea rezolvării conflictului pe cale politică.

Comitetul Executiv a apreciat că în prezent există premise favorabile pentru a se ajunge la o reglementare definitivă a conflictului și a stabilit ca România să-și aducă și în viitor contribuția pentru consolidarea încetării focului, pentru dezangajare militară, creîndu-se astfel condițiile începerii lucrărilor conferinței de pace, care să ducă la soluționarea pe cale politică a problemelor complexe ale regiunii și la lichidarea pentru totdeauna a conflictului.

Comitetul Executiv consideră că la această conferință, sub egida O.N.U., alături de părțile direct implicate, trebuie să participe și alte state — mari, mijlocii și mici — de pe diferite continente și îndeosebi din Europa și Africa, care doresc și pot aduce o contribuție constructivă la instaurarea unei păci drepte și trainice în Orientul Apropiat.

În spiritul răspunderii față de destinele lumii contemporane, România socialistă va continua să acționeze, pe toate căile, cu aceeași perseverență ca și pînă acum, pentru reinstaurarea liniștii în Orientul Apropiat, pentru statornicirea unor raporturi noi de încredere și colaborare în această zonă geografică, astfel încît popoarele care trăiesc aici să-și poată concentra eforturile mersului lor înainte pe calea dezvoltării independente, economice și sociale — ceea ce corespunde intereselor cauzei păcii și destinderii în Orientul Apropiat și în întreaga lume.

În continuare, Comitetul Executiv a aprobat propunerile privind reducerea prețurilor de producție și livrare la unele mașini agricole, precum și îmbunătățirea sistemului de reglementare a stocurilor de materiale și produse, corelate cu problemele de plan.

Comitetul Executiv a hotărît să convoace Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român în ziua de 30 noiembrie 1973.

În încheiere, Comitetul Executiv a rezolvat unele probleme ale activității curente.

11 noiembrie, la km 101 pe şoseaua Cairo—Suez: ceremonia semnării acordului pentru consolidarea încetării focului de către reprezentanţii Egiptului (dreapta) şi Israelului

ORIENTUL APROPIAT

Km 101 marchează un început

Corespondenţă din Beirut de la Crăciun Ionescu

În Orientul Apropiat, prima jumătate a lunii noiembrie a fost marcată printr-un carusel diplomatic la nivel şi de proporţii probabil niciodată atinse de această regiune în decursul istoriei sale moderne, urmînd imediat după conflictul armat arabo-israelian din octombrie, care, în limbajul presei locale, este denumit „războiul de 18 zile".

Faza consultărilor, după ce armele au încetat să mai acţioneze, a debutat în primele zile ale lui noiembrie cu întîlnirea dintre preşedinţii Egiptului şi Siriei pe aeroportul din Kuweit, în prezenţa şefului emiratului petrolier din nordul Golfului Persic. A fost momentul explicaţiilor dintre cele două principale state arabe beligerante şi a determinării poziţiilor în bătălia diplomatică în curs de desfăşurare, care are în vedere găsirea unei soluţii echitabile şi acceptabile pentru rezolvarea situaţiei încordate din Orientul Apropiat, dăinuind de un sfert de veac, perioadă ce a înregistrat patru confruntări sîngeroase cu pauze între ele „de nici pace, nici război".

Caruselul diplomatic, desfăşurat în zonă şi în afara ei, a continuat **(aşa cum reiese din caseta alăturată)**, culminînd cu turneul şefului diplomaţiei americane, Henry Kissinger, însoţit de secretarul adjunct Joseph Sisco, într-o serie de capitale arabe, încheiat concret printr-o neaşteptată reluare a relaţiilor diplomatice S.U.A.-Egipt şi stabilirea unui acord egipteano-israelian, semnat la 11 noiembrie, în mijlocul deşertului pe şoseaua Cairo-Suez, la kilometrul 101, care ar putea deveni jalon al unei noi ere în Orientul Apropiat — o eră a păcii şi înţelegerii.

Desigur că acordul în şase puncte egipteano-israelian, care a pus capăt în mod oficial celui de al patrulea război, nu înseamnă neapărat că liniştea s-a statornicit temeinic în Orientul Apropiat. El constituie doar un început pe drumul întortocheat şi spinos al unei păci durabile în regiune, care depinde de multe considerente, implicaţii şi factori imprevizibili, bunăvoinţa tuturor fiind mai mult decît necesară pentru a se ajunge la rezultate viabile.

Primele comentarii ale observatorilor politici din zonă degajă un optimism moderat. Fapt explicabil prin perpetuarea timp îndelungat a încordării şi în condiţiile izbucnirii, oarecum neaşteptate, a războiului din octombrie. La acestea se adaugă numeroase puncte de întrebare privind perspectivele rezolvării concrete a unor probleme complexe dintre părţile în cauză, ca să nu mai vorbim de atît de dificila problemă palestiniană.

Posibilitatea de previziune corectă a desfăşurării situaţiei se complică atîta timp cît ţările interesate nu şi-au făcut cunoscute public şi în mod exact poziţiile oficiale privind proiectata conferinţă de pace ce ar urma să-şi înceapă — „cel tîrziu în două luni" — lucrările, în oraşul de pe malul lacului Leman.

Scrisoare trimisă de H. Kissinger secretarului general al O.N.U.

Domnule secretar general,

Am onoarea să vă informez că guvernele Egiptului şi Israelului sînt dispuse să accepte următorul acord care aplică Art. 1 al Rezoluţiei 338 a Consiliului de Securitate al O.N.U. şi Art. 1 al Rezoluţiei 339 a Consiliului de Securitate al O.N.U.

Textul acestui acord este următorul:

a) Egiptul şi Israelul sînt de acord să respecte cu scrupulozitate încetarea focului cerută de Consiliul de Securitate al O.N.U.;

b) Ambele părţi sînt de acord ca convorbirile dintre ele să înceapă imediat în vederea reglementării problemei în cadrul acordului cu privire la dezangajarea şi separarea forţelor, sub auspiciile O.N.U.;

c) Oraşul Suez va primi zilnic provizii de alimente, apă şi medicamente. Toţi civilii răniţi din oraşul Suez vor fi evacuaţi;

d) Nu trebuie să existe nici un obstacol în calea deplasării de livrări nemilitare spre malul răsăritean;

e) Punctele de control israeliene, situate pe şoseaua Cairo-Suez, vor fi înlocuite de puncte de control ale O.N.U. La capătul din Suez al şoselei, ofiţerii israelieni pot participa, împreună cu reprezentanţi ai O.N.U., la stabilirea caracterului nemilitar al încărcăturilor pe malul Canalului;

f) Imediat după stabilirea punctelor de control ale O.N.U. pe şoseaua Cairo-Suez, va avea loc un schimb al tuturor prizonierilor, inclusiv al răniţilor.

Cele două părţi au căzut de acord să ţină o întîlnire sub auspiciile comandamentului O.N.U. la locul obişnuit (kilometrul 101 pe şoseaua Suez-Cairo) pentru a semna acest acord şi pentru a asigura aplicarea lui. V-aş fi foarte recunoscător dacă aţi lua măsurile adecvate pentru a asigura ţinerea unei întîlniri sîmbătă 10 noiembrie 1973 sau la oricare altă dată convenabilă tuturor părţilor astfel încît reprezentanţii acestora să ia măsurile adecvate.

Intenţionăm să anunţăm public acest acord vineri 9 noiembrie 1973 la amiază, ora New York-ului.

Cele mai bune urări,
Henry Kissinger

Răspunsul lui Kurt Waldheim

După ce a primit scrisoarea lui Henry Kissinger, Kurt Waldheim a publicat următoarea declaraţie oficială:

Mă bucur de acceptarea de către guvernele egiptean şi israelian a acordului care a fost anunţat.

Am dat imediat instrucţiuni, să se ia măsurile necesare pentru punerea în aplicare a acordului.

Ţin să-mi exprim calda apreciere secretarului Departamentului de Stat al S.U.A. şi guvernelor interesate, care au făcut posibil acest foarte important pas înainte spre pace în Orientul Mijlociu.

Ceremonia semnării

După 36 de zile de la declanşarea celui de-al patrulea conflict armat arabo-israelian, reprezentanţi ai Egiptului şi Israelului au semnat, la 11 noiembrie, acordul în şase puncte pentru consolidarea încetării focului. Ceremonia semnării a avut loc la kilometrul 101 pe şoseaua Cairo-Suez, de către generalul Mohammed Jammasi, şef al operaţiunilor şi adjunct al comandantului forţelor terestre egiptene şi generalul Aharon Yariv, adjunct al şefului statului major şi consilier militar al premierului israelian Golda Meir, în prezenţa generalului finlandez Enzie Siilasvuo reprezentînd O.N.U. Circa 400 de ziarişti au sosit la faţa locului pentru a asista la eveniment.

Ceremonia semnării s-a desfăşurat în interiorul unui cort sub pavilion O.N.U. în care fusese instalată o masă, acoperită de o catifea gri, pe care erau aşezate dosarele şi documentele. În imediata apropiere au fost ridicate alte două corturi, unul pentru delegaţia egipteană şi altul pentru cea israeliană.

12h 46 GMT : soseşte generalul Siilasvuo, urmat la cîteva minute de generalul Aharon Yariv.

12h 49 : soseşte generalul Mohammed Jammasi.

13h : şefii celor două delegaţii pătrund în cort pentru a semna cele trei exemplare ale acordului, redactat în limba engleză. După semnare, în interiorul cortului sînt admişi, pentru cîteva minute, fotografi, în grupuri de cîte cinci.

14h 06 : ia sfîrşit primul schimb de vederi între cele două delegaţii asupra aplicării acordului, după care se retrag în corturile lor. Spre seară, discuţiile au fost reluate.

Iniţial, semnarea fusese prevăzută pentru data de 10 noiembrie. Ea a fost amînată la cererea Israelului, care a solicitat Washingtonului clarificări de ultimă oră asupra conţinutului unor puncte din acord.

Se vorbeşte mult despre o reuniune la nivel înalt a ţărilor arabe, dar, cel puţin pînă la începutul acestei săptămîni, n-a fost încă anunţată nici o hotărîre precisă. Nu au fost clarificate pînă acum numărul şi componenţa participării la conferinţa de pace de la Geneva. În această direcţie există, se pare, mai multe păreri, nu toate concordante. După cum declara duminică seara, ministrul de externe sirian, Khaddam, „Siria nu va accepta să participe la o conferinţă de pace decît dacă ea va fi plasată sub auspicii mai largi decît a două mari puteri. Siria cere, şi va fi pentru ea o condiţie sine qua non, participarea Europei ca şi reprezentarea ţărilor africane".

Au circulat anumite versiuni conform cărora ţările arabe participante ar putea să se prezinte cu o mică delegaţie, care să exprime un punct de vedere comun. Iordania, interesată în cel mai înalt grad, şi-a anunţat intenţia de a-şi apăra pînă la capăt interesele, iar vizitele regelui Hussein în opt capitale arabe în decurs de cinci zile punctează tocmai acest fapt.

La rîndul lor, reprezentanţii organizaţiilor palestiniene desfăşoară o vie activitate politico-diplomatică, preşedintele Comitetului Executiv al O.E.P., Yasser Arafat, vizitînd o serie de capitale arabe pentru a expune poziţia rezistenţei. După cum a anunţat agenţia palestiniană Wafa, Arafat, care este şi conducătorul „Fatah"-ului, însoţit de Georges Habache şi Nayef Hawatmeh, liderii Frontului Popular de Eliberare al Palestinei şi Frontului Democratic Popular, organizaţii care, împreună cu „Fatah"-ul constituie nucleul principal al O.E.P., urmează să viziteze Moscova. Conducerile organizaţiilor rezistenţei palestiniene au ţinut, în ultimul timp, o serie de reuniuni pentru a-şi determina atitudinea faţă de două probleme esenţiale : hotărîrea de încetare a focului acceptată de Egipt şi Siria şi ideea creării unui stat palestinian care să cuprindă Cisiordania şi Gaza. Părerile ar fi fost împărţite, potrivit unor informaţii de aici, cu toate că declaraţiile făcute ulterior pun accentul pe „continuarea luptei pînă la crearea unei Palestine democratice, multinaţionale şi multiconfesionale". Este limpede, însă, că, pînă la urmă, rezistenţa nu se poate plasa în afara poziţiei generale care va fi adoptată de ţările arabe şi a înţelegerilor încheiate de acestea, fără a risca o dezbinare. Or, este greu de presupus că actualii conducători ai palestinienilor şi-ar putea asuma un astfel de risc.

În ceea ce priveşte Libanul, care, deşi n-a fost implicat direct în conflict, a avut, totuşi, de suferit bombardamente repetate ale zonei de frontieră, soldate cu pierderi umane şi distrugeri într-o serie de sate, precum şi violarea continuă a spaţiului aerian şi maritim (cu acest prilej au fost scoase din funcţiune staţia de radar de la Barouk, la 40 km de Beirut, şi cablul submarin care făcea legătura cu Marsilia avînd o capacitate de transmisie simultană a 120 legături telefonice şi telex), el este interesat, tocmai pentru împiedicarea repetării în viitor a unei astfel de situaţii, ca reglementarea ce se are în vedere să ţină seama şi de interesele sale. După cum s-a anunţat, în urma vizitei făcute de premierul T. Solh, săptămîna trecută, la Cairo, Libanul nu s-a hotărît încă dacă participă sau nu la conferinţa de la Geneva. Ministrul de externe libanez nu va fi trimis în oraşul elveţian decît dacă negocierile i-ar putea aduce Libanului „ceva mai solid şi mai interesant decît convenţia de armistiţiu". Dar, aşa cum s-a precizat în continuare, ca stat avînd frontieră cu Israelul, Libanul „nu numai că are dreptul de a participa, dar aceasta ar putea fi chiar o necesitate".

Săptămîna în curs ar putea aduce multe clarificări de poziţii — caruselul diplomatic din Orientul Apropiat nefiind încă încheiat — făcînd ca barometrul politic să indice mai mult optimism. Ministrul de externe libanez, Fouad Naffah, declara sîmbătă, la sfîrşitul primei sale întrevederi cu adjunctul secretarului de stat american, Joseph Sisco, în vizită la Beirut : „Ceea ce pot spune este că climatul care a înconjurat convorbirile noastre incită la optimism asupra următoarelor puncte — pacea în regiune nu este imposibilă şi nici foarte îndepărtată".

Comentînd semnarea acordului egipteano-israelian, editorialistul unui cunoscut ziar libanez încheia cu următoarea subliniere : „pacea nu este la kilometrul 101, ci ceva mai departe". Perfect adevărat. Dar via activitate diplomatică din aceste zile poate avea, pînă la urmă, darul salutar de a o apropia.

OPT ZILE DE „CARUSEL DIPLOMATIC"

	vineri 2	sîmbătă 3	duminică 4	luni 5	marţi 6	miercuri 7	joi 8	vineri 9 *
H. KISSINGER, secretarul de stat al S.U.A.				Rabat	Tunis	Cairo	Amman	Riad
GOLDA MEIR, primul ministru al Israelului	Washington	Washington	Washington					
H. BOUMEDIENE, preşedintele Algeriei	Cairo	Damasc	Bagdad	Kuweit	Riad			
COLONELUL KADHAFI, preşedintele Libiei		Bagdad	Damasc					
REGELE HUSSEIN al Iordaniei					Damasc, Riad, Kuweit			
J. SISCO, subsecretar de stat al S.U.A.						Tel Aviv	Riad	
V. KUZNEŢOV, prim-locţiitor al ministrului de externe al Uniunii Sovietice	Cairo	Damasc	Damasc					
ABBA EBAN, ministru de externe al Israelului				Bucureşti	Bucureşti	Bucureşti		
ZAYYAT, consilier special al preşedintelui Sadat				Paris	Londra	Londra		
I. FAHMI, ministru de externe al Egiptului	Washington	Washington	New York	Cairo				
M. MASMOUDI, ministru de externe al Tunisiei	Cairo	Cairo	Cairo	Tripoli	Tunis			
FOUAD NAFFAH, ministru de externe al Libanului				Damasc				
T. SOLH, primul ministru al Libanului							Cairo	

*) Vineri 9 noiembrie, Casa Albă publica textul scrisorii trimise de H. Kissinger lui Kurt Waldheim prin care-l anunţa că guvernele Egiptului şi Israelului au acceptat acordul pentru consolidarea încetării focului între cele două ţări.

Acțiuni de reconstrucție

Corespondență din Cairo de la Nicolae N. Lupu

Trei săptămîni după încetarea ostilităților din Orientul Apropiat și după o intensă activitate diplomatică ce a cuprins aproape toate capitalele arabe din regiune, în aceste zile s-a înregistrat primul pas concret pe calea menită să ducă la o soluționare politică a conflictului din această parte a lumii. Duminică, 11 noiembrie, la km 101 pe șoseaua Cairo-Suez, delegați ai Egiptului și Israelului au semnat, în prezența reprezentanților O.N.U., acordul privind consolidarea încetării focului.

Semnarea acordului a fost anunțată în primele pagini de întreaga presă egipteană, care subliniază — reluînd declarațiile purtătorului de cuvînt oficial — că acest document va fi urmat de alte dispoziții destinate să asigure aplicarea integrală a rezoluțiilor Consiliului de Securitate. „Obiectivul înțelegerilor realizate în ultima vreme — scria duminică «Al Ahram» — este de a depăși obstacolele care obstrucționează calea spre o reglementare politică printr-o distribuire echitabilă a sarcinilor. Israelul — continuă ziarul — trebuie să se retragă din toate teritoriile ocupate". Ziarele din Cairo informează pe larg și despre diverse alte aspecte privind consolidarea încetării focului.

Paralel cu reflectarea activităților desfășurate pe plan diplomatic pentru reglementarea situației din Orientul Apropiat, presa egipteană acordă o atenție specială eforturilor depuse de poporul egiptean pentru continuarea dezvoltării economice a țării, acțiunilor întreprinse pentru reconstrucția regiunilor afectate de recentele ostilități. Astfel, potrivit acestor informații, activitatea în diversele sectoare ale economiei a reînceput să se desfășoare normal. „Rapoartele prezentate ministrului industriei de către organismele și societățile industriale — scrie «Al Messa» — indică noi creșteri ale cifrelor producției și exportului produselor industriale. Potrivit detaliilor menționate în aceste rapoarte, producția ce va fi atinsă în cursul acestui an este estimată la 1 646 milioane lire, față de 1 570 milioane lire realizată anul trecut". Într-o declarație făcută duminică, inginerul Osman Ahmed Osman, ministrul reconstrucției, anunța că departamentul său elaborează, în prezent, un plan pe următorii 20 de ani privind urbanizarea regională și completă a orașelor de pe Canal, din Sinai și din deșertul occidental. O rețea rutieră va lega aceste localități și Sinaiul și va trece prin tunele pe sub Canal. Inginerul Osman a examinat, de asemenea, împreună cu inginerul Ibrahim Mohammadein, ministrul industriei, modalitățile construirii unor importante obiective industriale în orașele regiunii Canalului Suez. Toate aceste preocupări, privind în special regiunile din estul țării, se preconizează a fi realizate într-un termen scurt, după ce Egiptul a anunțat intenția sa de a lua toate măsurile pentru redeschiderea Canalului într-un viitor apropiat.

Presa de aici reflectă pe larg dorința poporului egiptean de a înlătura, cît mai curînd posibil, rănile războiului, de a continua opera de dezvoltare a țării. Zilnic, ea publică informații despre subscripțiile și donațiile făcute de cele mai diverse pături ale populației pentru a ajuta pe răniți și a contribui la reconstrucția obiectivelor distruse.

La Cairo continuă să sosească numeroase ajutoare acordate de diferite țări. Simbătă, un avion al companiei aeriene române TAROM a transportat ajutorul trimis de Societatea de Cruce Roșie a României către Societatea de Semilună Roșie a Egiptului, ajutor pentru care autoritățile egiptene au exprimat mulțumiri călduroase.

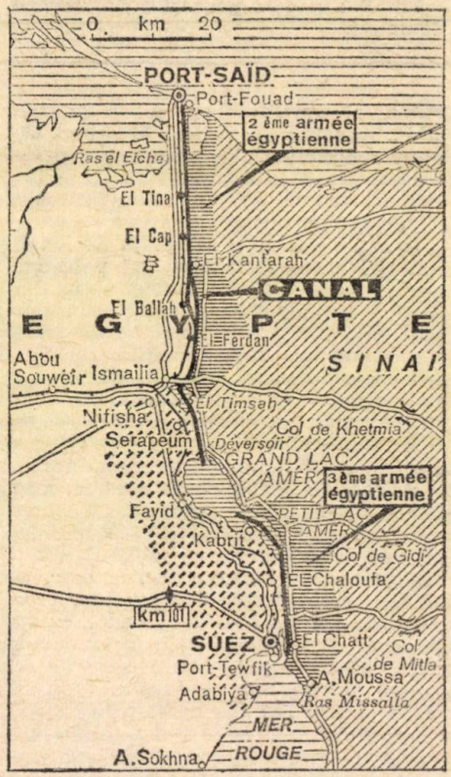

Pe șoseaua Cairo-Suez, la kilometrul 101, pe malul vestic al Canalului Suez, la liziera zonei ocupate de forțele israeliene (hașur oblic întrerupt) unde s-a semnat acordul egipteano-israelian de consolidare a încetării focului; hașurile orizontale reprezintă regiunile de pe malul răsăritean al Canalului (în Sinai) deținute de armatele a II-a și a III-a egiptene. (Harta este reprodusă după „Le Monde")

Cairo. Întîlnire între președintele Anwar Sadat și liderul palestinian Yasser Arafat

Operațiune de traversare a Canalului în scopul alimentării armatei a III-a egiptene

INTERVIUL NOSTRU

A. J. Phrydas

ambasadorul Republicii Elene la București

„Sentimente de prietenie și respect pentru România"

După cum s-a anunțat, între 21–24 noiembrie 1973, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, va întreprinde o vizită oficială în Republica Elenă, la invitația președintelui Republicii Elene, Ghiorghios Papadopoulos și a soției sale, Despina Papadopoulos. În legătură cu acest important eveniment în dezvoltarea relațiilor româno-grecești, ne-am adresat ambasadorului Republicii Elene la București, A. J. Phrydas, care a răspuns cu amabilitate întrebărilor noastre.

– Cum caracterizați relațiile existente între România și Grecia și care ar fi, după opinia dv., perspectivele lor de dezvoltare ? Cum este așteptată de opinia publică elenă apropiata vizită a președintelui Consiliului de Stat al României, Nicolae Ceaușescu ?

– Relațiile dintre Grecia și România sînt, fără nici o îndoială, bune. Bazate pe respectul reciproc și pe convingerea fermă că ele trebuie să fie călăuzite de principiile consemnate în Carta Națiunilor Unite și, în special, pe respectarea suveranității, independenței, integrității naționale, a neamestecului în afacerile interne ale altora, aceste relații au perspective pozitive și largi de dezvoltare în toate domeniile, mai ales în domeniile politic, economic și cultural. Deosebirea de sistem politic și social încetează să mai constituie un obstacol din momentul în care există voința politică a popoarelor și a guvernelor lor de a-și dezvolta relațiile.

Sentimentele de prietenie și respect ale poporului elen pentru România, stima pe care o are pentru eforturile depuse de România pe calea progresului, demnității naționale, cooperării internaționale și păcii, explică de ce opinia publică greacă e bucuroasă de vizita președintelui Nicolae Ceaușescu și a doamnei Elena Ceaușescu în Grecia. În lumina istoriei celor două popoare, acest contact, la cel mai înalt nivel, capătă aspectul unui eveniment firesc.

– Vă rugăm să vă referiți la cele mai importante obiective actuale ale programului de dezvoltare economică și socială a țării dumneavoastră.

– Printre obiectivele principale ale politicii de dezvoltare economică a Greciei se situează lărgirea raporturilor sale comerciale și economice cu toate țările și, în special cu vecinii săi. Aparținînd Europei, Grecia este interesată, în mod firesc, de cooperarea comercială și economică cu Comunitatea Economică Europeană cu care, de altfel, este asociată. Unul din obiectivele sale fundamentale constă, deci, în adaptarea economiei noastre la condițiile și structura acestei comunități, în așa fel încît – odată acest proces înfăptuit – ea să poată deveni membru deplin. Pentru a ajunge la o integrare verticală și orizontală a industriei sale, Grecia se străduiește să creeze mari unități industriale care i-ar permite să obțină produse cu prețuri și calități competitive. Paralel, eforturi susținute sînt desfășurate în vederea dezvoltării agriculturii. Cultura produselor tradiționale, care prezintă un grad înalt de fixitate din punct de vedere al comerțului exterior, este treptat înlocuită prin producția unor mărfuri mai dinamice. Un efort însemnat se depune pentru dezvoltarea creșterii animalelor. Lărgirea exporturilor de produse industriale paralel cu exporturile de produse agricole este un alt obiectiv al Greciei.

Ameliorarea nivelului de trai, care, – cu 1 200 de dolari pe cap de locuitor – marchează de pe acum un progres important, o mai bună repartiție a veniturilor, îmbunătățirea învățămîntului – asigurat în mod gratuit la toate cele trei niveluri – prin mărirea numărului de cadre didactice și de instituții de învățămînt, perfecționarea sistemului de servicii medicale, asigurarea de locuri de muncă pentru toți sînt, în domeniul dezvoltării sociale, obiective urmărite cu consecvență și tenacitate.

Un alt obiectiv esențial al politicii de dezvoltare socială a Greciei se manifestă prin eforturile vizînd egalizarea nivelului de trai al locuitorilor orașelor, pe de o parte, și a celor de la sate, pe de alta. Pensia de întreținere acordată agricultorilor, de mai mulți ani, nu este decît unul dintre mijloacele folosite în acest scop.

– Cum apreciați procesul de destindere și colaborare care se manifestă în climatul politic european și, în context, ce rol credeți că revine regiunii balcanice ?

– Destinderea, după părerea mea, este o etapă pe calea către o pace permanentă și stabilă. Pacea nu poate fi decît rezultatul eforturilor comune ale tuturor țărilor lumii. Nu poate exista destindere, și cu atît mai mult pace, atît timp cît raporturile dintre state nu sînt bazate pe încredere.

Procesul de azi, de destindere și colaborare în Europa, permite speranța că încrederea va putea fi instaurată.

Rolul țărilor balcanice ar trebui să fie acela de a dezvolta o colaborare sinceră între ele, de a coopera în regiunea lor și de a-și uni forțele cu cele ale altor state europene pentru instaurarea încrederii, deci a securității în Europa, condiție sine qua non a păcii.

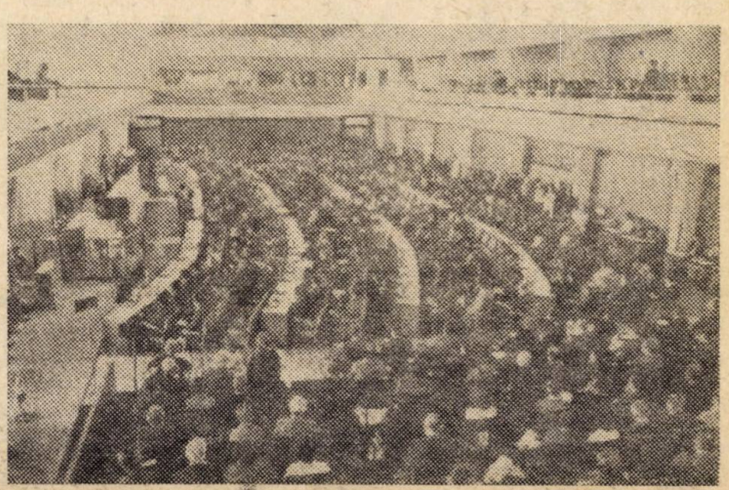

Roma. A 17-a sesiune a Conferinței generale a Organizației Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (F.A.O.). Sînt reprezentate 126 state ; pentru prima oară, R. P. Chineză este prezentă în cadrul forumului suprem al Organizației

MOSCOVA

Convorbiri Brejnev–Tito

Corespondență de la Nicolae Crețu

Kiev. Întîlnirea, pe aeroport, între secretarul general al C.C. al P.C.U.S., Leonid Brejnev, și președintele Iosip Broz Tito

Vizita pe care președintele Republicii Socialiste Federative Iugoslavia, președintele Uniunii Comuniștilor din Iugoslavia, Iosip Broz Tito, o întreprinde în Uniunea Sovietică, la invitația Comitetului Central al P.C.U.S., se înscrie în cadrul întîlnirilor devenite tradiționale în ultimii ani, cînd conducătorii din cele două țări abordează, în mod nemijlocit, perspectivele dezvoltării raporturilor bilaterale, în cele mai diferite domenii de activitate, ale creării cadrului propice pentru realizarea unei ample și fructuoase cooperări multilaterale, probleme ale situației internaționale actuale. Convorbirile de la Kiev dintre Leonid Brejnev și Iosip Broz Tito continuă consultările la cel mai înalt nivel, pe linie de partid și de stat, purtate la Belgrad în septembrie 1971 și la Moscova în iunie 1972, convorbiri ce marchează momente culminante ale relațiilor bilaterale pe multiple planuri.

„Asemenea structurilor social-economice, năzuința comună de a atinge țelul final — edificarea societății comuniste —, remarcă ziarul «Pravda», creează o bază trainică pentru o colaborare complexă de perspectivă în dezvoltarea forțelor de producție din cele două țări, pentru asigurarea unei creșteri continue a bunăstării materiale a celor două popoare". „Sînt convins că împărtășiți și dv. părerea mea că rodnica colaborare dintre U.C.I. și P.C.U.S., ca forțe politice conducătoare în țările noastre, are o deosebită importanță pentru toate domeniile relațiilor iugoslavo-sovietice", sublinia președintele Tito în toastul său de la recepția oferită de secretarul general al C.C. al P.C.U.S., Leonid Brejnev, la Palatul Mariinski din capitala Ucrainei. „Tocmai de aceea, continua vorbitorul, noi acordăm acestei colaborări o atenție deosebită și sîntem gata, și de aici înainte, să o îmbogățim în formă și conținut".

La rîndul său, Leonid Brejnev sublinia că relațiile sovieto-iugoslave se dezvoltă cu succes și că există perspective bune pentru adîncirea în continuare a colaborării popoarelor celor două țări. Tratativele sovieto-iugoslave, care cuprind o sferă largă de probleme, releva secretarul general al C.C. al P.C.U.S., „se desfășoară într-o atmosferă bună, lucru firesc pentru că tendința dominantă în relațiile dintre U.R.S.S. și Iugoslavia — țări cu aceeași orînduire socială — este determinată de ceea ce ne unește și creează coeziune".

În mod firesc, întîlnirile la nivel înalt au creat un cadru larg pentru semnarea unor documente vizînd lărgirea colaborării dintre cele două state, pe baza prieteniei, înțelegerii și încrederii reciproce, prin respectarea particularităților specifice ale politicii interne și externe ale fiecărei țări.

Astfel, anul trecut, a fost semnat la Belgrad acordul de colaborare economică prin care se acordă Iugoslaviei un credit de 450 de milioane de ruble, pentru finanțarea livrărilor de către U.R.S.S. a instalațiilor și utilajelor necesare construirii unor întreprinderi metalurgice, de prelucrare a materiilor prime, pentru construcția de nave. În cadrul acestei cooperări, în Iugoslavia au fost și vor fi create, în comun, o serie de întreprinderi industriale pentru prelucrarea bauxitei — bogăție însemnată a R.S.F.I. — cum este combinatul de aluminiu de la Titograd și noul combinat ce se află în construcție la Mostar. Statisticile arată că schimburile comerciale dintre Iugoslavia și U.R.S.S. ar putea depăși, anul acesta, 700 milioane dolari.

În ceea ce privește tematica internațională, se poate constata că au fost făcute schimburi de vederi asupra problemelor legate de situația din Orientul Apropiat, cea de-a doua fază a Conferinței general-europene pentru securitate și cooperare, rolul forțelor păcii, al opiniei publice în eforturile pentru eliminarea politicii imperialiste de forță și dictat, rolul tuturor forțelor progresiste în lupta împotriva colonialismului și neocolonialismului, pentru coexistența pașnică și înlăturarea pericolului unui nou război. Cei doi interlocutori au relevat că problemele păcii, dezarmării, securității — probleme de o deosebită importanță — interesează toate statele, că ele trebuie să privească, în mod egal, toate statele.

Vizita președintelui Tito în Uniunea Sovietică confirmă necesitatea contactelor personalităților politice în extinderea legăturilor multilaterale dintre state, constituie o contribuție la întărirea relațiilor de prietenie dintre popoarele sovietic și iugoslav.

Pekin. Convorbiri între premierul Ciu En-lai și secretarul de stat Henry Kissinger

PEKIN

A șasea vizită a lui Henry Kissinger

Corespondență de la Ilie Tecuță

„Am făcut un mare progres, avem, în prezent, birouri de legătură în cele două capitale, iar schimburile dintre țările noastre s-au intensificat. Sîntem însă hotărîți să facem mult mai mult pentru a desăvîrși rapid, pe cît este posibil, procesul pe care l-am început în urmă cu doi ani" — afirma, în esență, secretarul de stat american și consilier al președintelui Nixon pentru problemele securității naționale, dr. Henry Kissinger, în cursul recepției oferite în onoarea sa în seara sosirii la Pekin, de către Ci Pîn-fei, ministrul afacerilor externe al R. P. Chineze. Referindu-se la obiectivele noii sale vizite la Pekin, secretarul de stat american adăuga, cu același prilej: „Ne aflăm aici pentru a accelera evoluția în direcția

normalizării relațiilor, în vederea promovării continue a obiectivelor formulate în comunicatul comun de la Șanhai, pentru a face un schimb de opinii asupra problemelor păcii în Asia și în lume. Și știm că vom realiza un progres la fel de satisfăcător, așa cum am făcut-o cu prilejul fiecărei vizite anterioare".

Într-adevăr, cea de a șasea vizită la Pekin a consilierului președintelui american (10-13 noiembrie) — și prima după numirea sa ca secretar de stat — se înscrie pregnant ca o nouă și importantă etapă în procesul normalizării relațiilor dintre R.P.Chineză și Statele Unite ale Americii — proces stabilit în comunicatul comun chino-american, publicat la 28 februarie 1972, la Șanhai — document fundamental de referință pentru cursul ascendent pe care l-au cunoscut, după vizita președintelui Richard Nixon în China, relațiile dintre cele două țări.

În cursul vizitei la Pekin, după turneul întreprins în cîteva din capitalele lumii arabe, secretarul de stat american, H. Kissinger, a avut mai multe runde de convorbiri cu premierul Consiliului de stat al R.P. Chineze, Ciu En-lai, cu ministrul de externe, Ci Pin-fei, și cu ministrul de externe adjunct, Ciao Kuanhua. El a fost primit luni de președintele Mao Tzedun. În cursul acestei întrevederi, care a durat două ore și 45 de minute — fiind cea mai lungă dintre cele trei convorbiri pe care le-a avut în total H. Kissinger cu președintele Mao Tzedun —, a fost abordat un cerc larg de probleme, atmosfera discuțiilor fiind prietenească. La sfîrșitul întrevederii, relatează agenția China Nouă, președintele Mao Tzedun a cerut lui H. Kissinger să transmită urările sale președintelui Nixon.

Toate aceste întrevederi, rodnice și utile, ca și cele care au avut loc, concomitent, la nivelul consilierilor și experților, au relevat, o dată mai mult, că în pofida deosebirilor dintre sistemele lor social-politice și a neconcordanței punctelor de vedere asupra unor probleme, dialogul sincer, schimbul frecvent de opinii și normalizarea relațiilor dintre R.P.Chineză și Statele Unite ale Americii — înfăptuită pe baza principiilor coexistenței pașnice, respectării suveranității și integrității teritoriale, neamestecului în treburile interne ale altor state, egalității și avantajului reciproc — reprezintă, așa cum a demonstrat-o experiența ultimilor doi ani, o necesitate stringentă, un act fundamental, în folosul ambelor țări și popoare, al păcii și înțelegerii în întreaga lume.

Făcînd un bilanț pozitiv al rezultatelor obținute pînă acum, constatînd cu satisfacție evoluția favorabilă a contactelor reciproce — tot mai frecvente, multiple și diversificate în ultima perioadă — conform dorinței comune de a acționa cu hotărîre în direcția normalizării cît mai grabnice și depline a relațiilor de prietenie chino-americane, cele două părți s-au pronunțat pentru neîntrerupta continuare a acestui început bun, în sensul prevăzut de comunicatul comun de la Șanhai, care corespunde întru totul intereselor și aspirației fundamentale ale celor două popoare de a întări și adînci relațiile reciproce.

Scurta vizită a secretarului de stat american, H.Kissinger, la Pekin a prilejuit nu numai o îmbucurătoare trecere în revistă a rezultatelor favorabile, înregistrate deja în procesul normalizării relațiilor bilaterale în ultimii doi ani ci și un schimb de opinii asupra unor probleme internaționale. În același timp, ea a permis încheierea unor noi înțelegeri pozitive, care vor contribui în mare măsură la aprofundarea înțelegerii reciproce, la întărirea și consolidarea primelor succese obținute pînă acum pe un drum care deschide ample perspective de dezvoltare relațiilor de prietenie și colaborare dintre popoarele chinez și american, în folosul lor și al tuturor popoarelor lumii.

PRAGA

Negocierile cehoslovaco – vest-germane

Corespondență de la Constantin Prisăcaru

La Praga au fost reluate convorbirile între ministerele afacerilor externe ale R.S. Cehoslovace și R.F. Germania. Delegațiile la convorbiri au fost conduse de locțiitorul ministrului afacerilor externe al R.S.C. Jiri Gotz și, respectiv, de șeful secției politice a departamentului afacerilor externe al R.F.G., Gunther van Well. Întîlnirea dintre diplomații cehoslovaci și vest-germani s-a desfășurat pe parcursul a două zile, respectiv la 7 și 8 noiembrie. Din comunicatul difuzat reiese că, în cadrul convorbirilor, s-a realizat un schimb de păreri în legătură cu problemele privind stabilirea relațiilor diplomatice între cele două țări.

Recenta întîlnire a reprezentanților diplomației celor două țări vecine survine după ce, la Praga și Bonn, s-au desfășurat, pe parcursul a aproape trei ani, șapte runde de tratative la nivel de experți și după ce miniștrii de externe ai Cehoslovaciei, Bohuslav Chnoupek, și al R.F. Germania, Walter Scheel, au parafat la Bonn, în vara acestui an, tratatul cu privire la normalizarea relațiilor bilaterale. Pe baza înțelegerilor survenite între cele două guverne, tratatul urma să fie semnat în capitala cehoslovacă în timpul vizitei cancelarului Brandt, programată pentru zilele de 6-7 septembrie a.c. Între timp, în calea tratativelor menite să dea formă definitivă tuturor prevederilor documentului, au apărut unele complicații care au dus, implicit, la amînarea datei semnării. Dar în ambele capitale au fost făcute eforturi pentru găsirea soluțiilor care să ducă la rezolvarea problemelor încă neelucidate definitiv. Deși aici, în Cehoslovacia, rezultatele recentelor convorbiri nu au fost comunicate și nici comentate în vreun fel, totuși, dacă se iau în considerare declarațiile oficiale făcute în ultimul timp, se poate trage concluzia că bunăvoința, atitudinea constructivă, dorința de normalizare a relațiilor bilaterale au fost factorii care au determinat cele două delegații să se așeze din nou la masa tratativelor, să facă, reciproc, pași în direcția apropierii punctelor de vedere.

În interviul pe care l-a acordat, la 14 octombrie, radioteleviziunii sovietice, secretarul general al C.C. al P.C. din Cehoslovacia, Gustav Husak, sublinia, referindu-se la necesitatea elaborării unui sistem de principii pe care s.e clădească relațiile dintre state, la contribuția pe care fiecare țară este menită s-o aducă la această operă : „Și noi, în Cehoslovacia, dorim să ne aducem contribuția la promovarea unei astfel de politici. Aceasta înseamnă că dorim să rezolvăm problemele deschise cu vecinii noștri, cu Republica Federală Germania și cu alte state. În acest scop, întreprindem pași concreți în ciuda numeroaselor obstacole și a problemelor care apar în lume".

Sintetizînd poziția țării sale în ce privește stadiul actual la care au ajuns convorbirile și perspectivele lor, ministrul de externe cehoslovac declara, de la tribuna actualei sesiuni a O.N.U.: „Am făcut pași în direcția normalizării relațiilor cu vecinii noștri apuseni, în primul rînd cu R.F. Germania." Sperăm — spunea el — că poziția binevoitoare a guvernului cehoslovac va găsi, mai devreme sau mai tîrziu, o înțelegere reală la guvernul R.F. Germania, iar procesul normalizării se va încheia cu succes. Despre această problemă a vorbit nu demult și cancelarul federal Willy Brandt. La fel ca și dînsul, și noi sîntem încredințați că tratatul, care a fost parafat, va fi cît mai curînd semnat".

În cercuri bine informate se avansează data de 28 noiembrie ca cea mai probabilă pentru o vizită la Praga a cancelarului Willy Brandt și a ministrului de externe Walter Scheel, în vederea semnării tratatului cu privire la normalizarea raporturilor reciproce.

La începutul lunii a avut loc, la Hamburg, Congresul P. C. German. În imagine : noul președinte al P.C. German, tovarășul Herbert Mies, este felicitat de congresiști

Vizita în R.P.D. Coreeană ; în imagine : tovarășul Todor Jivkov alături de tovarășul Kim Ir Sen

SOFIA .

Vizite prietenești la nivel înalt

Corespondență de la Constantin Amariței

Se apropie de sfîrșit vizita în R. P. Polonă a delegației de partid și guvernamentale bulgare condusă de Todor Jivkov, prim-secretar al C.C. al P.C. Bulgar, președintele Consiliului de Stat al R.P. Bulgaria. Ea are loc la un an de zile de la vizita făcută la Sofia de o delegație similară poloneză, condusă de Edward Gierek, prim-secretar al C.C. al P.M.U.P. În evoluția relațiilor bulgaro-polone, acest ultim an (noiembrie 1972 — noiembrie 1973) este considerat, așa cum subliniază presa bulgară, „anul avîntului continuu al dezvoltării socialiste a R.P.Bulgaria și R. P. Polone, al extinderii și întăririi prieteniei și colaborării multilaterale dintre cele două țări". La baza acestui avînt a stat, alături de eforturile depuse de cele două popoare pentru îndeplinirea hotărîrilor Congresului al X-lea al P.C.B. și, respectiv, ale Congresului al VI-lea și Conferinței naționale a P.M.U.P., Declarația comună adoptată la Sofia în luna noiembrie 1972. Această Declarație, de deosebită însemnătate pentru cele două țări, a deschis o nouă etapă, superioară, în dezvoltarea relațiilor reciproce economice, tehnico-științifice și culturale. Ea a stimulat extinderea acțiunilor de cooperare în producția de nave — cele două țări hotărînd construirea, pe această cale, a petrolierelor de 100 000 tone — ca și colaborarea în domeniul radio-electronicii, al tehnicii de calcul electronic, automaticii, al aparatelor de măsură și al industriei chimice. Au crescut, de asemenea, schimburile comerciale, culturale, științifice și turistice.

Vizita din aceste zile a delegației de partid și guvernamentale bulgare în Polonia urmărește nu numai să facă o trecere în revistă a realizărilor obținute în spiritul Declarației comune adoptate la Sofia, dar și să înregistreze noi pași și să traseze noi direcții pentru dezvoltarea relațiilor mutuale de prietenie și colaborare, în interesul celor două țări, al securității și colaborării în Europa.

Acelorași obiective le-au fost consacrate și recentele vizite făcute de Todor Jivkov la Phenian și Ulan Bator. Rezultatele lor au fost subliniate de presa bulgară ca pozitive nu numai pentru că au contribuit la afirmarea și întărirea prieteniei dintre poporul bulgar și cele două popoare — coreean și mongol — dar și pentru că ele au contribuit la aflarea unor noi posibilități, mai largi, pentru extinderea și adîncirea colaborării dintre ele. Obiectivul principal al convorbirilor purtate în timpul celor două vizite l-a constituit tocmai dezvoltarea, pe mai departe, a colaborării economice și tehnico-științifice dintre țările respective, în acest domeniu constatîndu-se că nu toate posibilitățile existente au fost folosite pînă la capăt. În acest scop, documentele semnate la încheierea vizitelor — Comunicat comun la Phenian și Declarație la Ulan Bator — trasează noi măsuri pentru lărgirea colaborării pe baza unor convenții de lungă durată.

Privite ca „misiuni de răspundere ale prieteniei și colaborării" dintre poporul bulgar și popoarele celor două țări socialiste din Asia, vizitele delegației de partid și guvernamentale bulgare în R.P.D. Coreeană și R.P. Mongolă, rezultatele convorbirilor purtate cu acest prilej au întrunit aprecierea deplină a Biroului Politic al C.C. al P.C.B.

În comentariile pe marginea acestor vizite, ca și a celei ce se desfășoară, începînd de luni, în R.P. Polonă, ziarele bulgare scot în evidență faptul că „vizitele reciproce ale conducătorilor de partid și de stat din țările socialiste s-au confirmat ca o bună și utilă tradiție".

Retragerea Pakistanului din S.E.A.T.O.

UN ACT CU SEMNIFICAȚII POZITIVE

La mijlocul săptămînii trecute, purtătorul de cuvînt al S.E.A.T.O. a anunțat ieșirea oficială a Pakistanului din rîndul membrilor tratatului militar respectiv. Notificarea privind ieșirea din blocul militar S.E.A.T.O. a fost înaintată oficial de Pakistan încă la 7 noiembrie 1972, dar potrivit statutului S.E.A.T.O., retragerea a intrat în vigoare la un an de la data anunțării ei. Astfel, hotărîrea Pakistanului se adaugă procesului de destrămare pe care-l suferă de mult timp blocul militar S.E.A.T.O. „South-East Asia Treaty Organization" — organizația militară a Asiei de sud-est — înființată la 8 noiembrie 1954, la Manila (de aceea i se mai spune și Pactul de la Manila) a avut ca fondatoare următoarele state : Australia, Franța, Marea Britanie, Noua Zeelandă, Pakistan, Filipine, Tailanda, S.U.A. În prezent, din cele opt state membre, doar trei aparțineau zonei geografice respective. Dintre cele neasiatice, Franța, deși nu a părăsit formal S.E.A.T.O., nu a mai luat parte în ultimii șase ani la activitățile acestei alianțe militare, iar în iunie a.c. a anunțat celelalte țări membre că va înceta orice participare financiară cu începere din 1974.

Iată și alte recente declarații semnificative ale unor membri ai pactului : „...S.E.A.T.O. există în afara oricărui context, este rupt de orice legătură semnificativă cu zona sa", este o „prezență provocatoare și inutilă în climatul asiatic" — (Carlos Romulo, ministrul de externe filipinez). Iar premierul neozeelandez Torman Kirk, arătînd că „S.E.A.T.O. reprezintă o organizație atrofiată", adăuga : „A sosit momentul în care țara noastră începe să vorbească cu propria sa voce, în mod independent".

Afirmațiile de mai sus sînt sprijinite chiar de reorientările politice cunoscute din aceste țări cărora li se adaugă Australia și, mai recent, Tailanda, schimbări care au adîncit și mai mult criza S.E.A.T.O. Chiar și în S.U.A., viitorul S.E.A.T.O. a început să preocupe, însăși apartenența Statelor Unite la acest tratat, fiind pusă sub semnul întrebării de o rezoluție adoptată recent de Senatul american.

În acest context, hotărîrea Pakistanului de părăsire a S.E.A.T.O., care pornește „de la principiile progresiste și de la realitățile asiatice", nu face decît să sublinieze o necesitate recunoscută de mai multă vreme și determinată de evoluția și perspectivele politice internaționale : renunțarea la blocurile militare. Criza și, implicit, destrămarea S.E.A.T.O. demonstrează eșecul politicii blocurilor și adevărul peremptoriu că securitatea popoarelor nu rezidă în existența blocurilor militare sau în folosirea politicii de forță și dictat care alimentează încordarea, animozitatea și neîncrederea între națiuni. Dimpotrivă, așa cum Pakistanul își argumenta hotărîrea, principiile noi, progresiste, ale relațiilor dintre state — respectarea independenței și suveranității fiecărei țări, aplicarea neabătută de către toate statele a principiilor dreptului și legalității internaționale în edificarea și statornicirea pe această bază a unor relații noi, de bună vecinătate, prietenie și cooperare între toate popoarele lumii — cît și realitățile asiatice și din întreaga lume, reclamă cu tot mai multă vigoare lichidarea definitivă a blocurilor militare, abolirea forței și amenințării cu folosirea ei în relațiile interstatale, instaurarea unui climat nou, de încredere și colaborare între țări și popoare.

O.N.U.

Problemele dezarmării din nou în discuție

Corespondență din New York de la C. Traian

Ca și la sesiunile anterioare, Comisia politică a Adunării Generale a consacrat mai bine de trei săptămîni trecerii în revistă a unui ansamblu de probleme privind dezarmarea și se află pe punctul de a sintetiza concluziile dezbaterii în diverse rezoluții.

O comparație a dezbaterilor din acest an cu cele din anul trecut și chiar cu anii precedenți ar arăta în mod neîndoios că în fond conținutul lor nu diferă prea mult. Se discută mereu despre aceleași acțiuni, măsuri sau propuneri care, dacă ar fi adoptate și puse în practică, ar putea constitui pași autentici spre dezarmare. Stadiul de discuții n-a putut fi încă depășit. Dacă la această sesiune se poate sesiza vreun element nou în dezbaterile de la O.N.U. asupra problemelor dezarmării, acesta este reflectarea unei îngrijorări tot mai profunde care se face simțită în rîndul imensei majorități a statelor față de absența de progrese spre o dezarmare reală și, cu deosebire, spre dezarmare nucleară. Semnificativă în această privință este remarca — nicidecum singulară — a reprezentantului *Suediei*, care sublinia : „Realitatea situației este și mai gravă. Nu s-a manifestat o voință reală de a se lua deciziile politice pentru angajarea în direcția dezarmării. În ciuda realizării unor acorduri oficiale, a negocierilor care au loc în Comitetul de la Geneva, a tratativelor pentru limitarea armamentelor strategice sau a celor de la Conferința pentru securitate în Europa, instrumentele care permit să se omoare tot mai mulți oameni, mai repede și cu mai multă cruzime, sînt perfecționate neîncetat".

În aceste condiții, majoritatea delegațiilor au insistat asupra necesității intensificării activităților O.N.U. în domeniul dezarmării, a impulsionării negocierilor și a orientării lor spre problemele cele mai urgente, prioritare. Iar aici opinia cvasiunanimă a fost că efortul principal trebuie îndreptat spre dezarmarea nucleară. „Cheia problemei încetării cursei înarmărilor și a realizării de progrese pe calea dezarmării — declara reprezentantul *Indiei* — se află în domeniul armelor nucleare".

În susținerea acestei cerințe, au fost amplu relevate pericolele și riscurile grave pe care le prezintă pentru civilizația umană armele nucleare, sporirea neîncetată a acumulării de asemenea arme, cu o forță de distrugere mereu în creștere. Au fost, de asemenea, relevate repercusiunile negative ale cursei înarmărilor nucleare asupra climatului politic internațional, ca surse de noi tensiuni în relațiile dintre state.

Numeroase au fost cererile de a se trece la măsuri efective de dezarmare nucleară, fiind enunțate — de fapt reiterate — o serie de acțiuni posibile de întreprins, de natură să apropie realizarea acestui scop. Ca o măsură de cea mai mare urgență în această direcție apărea aceea — prezentă în intervențiile multor delegații — a interzicerii folosirii armelor nucleare. Susținînd activ o astfel de măsură, reprezentantul *României*, ambasadorul Constantin Ene, arăta : „Un acord în acest sens, cu forță obligatorie și caracter universal, care să fie în deplină concordanță cu Carta Națiunilor Unite, ar avea consecințe pozitive pentru procesul de dezarmare nucleară în ansamblul său. Așa cum am mai declarat, un astfel de acord ar putea îmbrăca forma unui angajament comun al statelor sau a unor declarații separate prin care statele posesoare de arme nucleare să-și asume obligația solemnă de a nu recurge la folosirea acestor arme sau la amenințarea cu folosirea lor împotriva nimănui și în nici o împrejurare".

În aceeași ordine de preocupări, un număr mare de delegații au subliniat importanța creării de zone de pace sau denuclearizate, asemenea inițiative fiind strîns legate de nerecurgerea la folosirea armelor nucleare. De altfel, un loc însemnat l-au ocupat în dezbateri consolidarea statutului de zonă denuclearizată a Americii Latine, instituit prin Tratatul de la Tlatelolco din 1967, și adoptarea de noi măsuri în aplicarea declarației din 1971 a Adunării Generale privind proclamarea Oceanului Indian ca zonă a păcii— în legătură cu ambele Adunarea Generală adoptînd noi rezoluții.

Accentuînd asupra priorității dezarmării nucleare, dezbaterile au reliefat necesitatea ca obiectivul final al tuturor eforturilor de dezarmare să-l constituie și să rămînă dezarmarea generală. Chiar dacă acest obiectiv apare astăzi îndepărtat, nu puțini au fost reprezentanții care s-au pronunțat pentru eforturi perseverente în această direcție, alături de măsuri de dezangajare militară și de întărire a securității tuturor statelor. „Independența și securitatea — spunea, spre exemplu, reprezentantul *Perului* — trebuie să depindă de crearea condițiilor de securitate colectivă integrală, care presupune renunțarea la orice hegemonie sau sub-hegemonie, iar, pentru a ajunge aici, este nevoie de o democratizare a puterii mondiale, care să derive dintr-o dezarmare generală și completă și, înainte de toate, dintr-o dezarmare nucleară".

O atenție deosebită a fost acordată studierii și prevenirii consecințelor economice și sociale ale cursei înarmărilor și efectelor sale profund dăunătoare asupra păcii și securității în lume — problemă adusă în dezbaterea Adunării Generale în urmă cu trei ani, la inițiativa *României* — asupra cărora mai mulți reprezentanți au stăruit în intervențiilor lor. „Nu este astăzi problemă mai urgentă decît oprirea competiției armamentelor înalt sofisticate", aprecia reprezentantul *Etiopiei*, adăugînd : „Atît timp cît cursa calitativă a înarmărilor continuă în ritmul din ultimii ani, chiar dacă vor fi întreprinse unele măsuri de dezarmare implicînd reducerea forțelor, aceste măsuri se pot dovedi iluzorii, deoarece asemenea reduceri nu vor avea drept rezultat diminuarea capacității unor state de a cauza distrugeri masive și nici nu ar elimina actualul pericol de război termonuclear".

Dînd expresie acestor preocupări, *delegația română* — căreia i s-au alăturat în calitate de coautori *delegațiile Iugoslaviei, Canadei, Japoniei, Ciprului și altele* — a inițiat, pe baza unor largi consultări cu celelalte state membre, un proiect de rezoluție care a întrunit aprobarea generală. Reflectînd îngrijorarea față de sporirea continuă a cursei înarmărilor, în special nucleare, și de povara grea pe care aceasta o reprezintă pentru popoarele de pretutindeni, rezoluția adoptată „cheamă toate statele să depună noi eforturi pentru a se adopta măsuri eficace de încetare a cursei înarmărilor, în special în domeniul nuclear, inclusiv reducerea bugetelor militare, îndeosebi ale țărilor puternic înarmate, în scopul realizării de progrese în direcția dezarmării generale". Totodată, rezoluția „cere organismelor cu competențe în domeniul dezarmării să acorde un loc de prim ordin printre preocupările lor problemelor menite să oprească cursa înarmărilor, în special în domeniul nuclear, inclusiv identificării căilor și mijloacelor cele mai potrivite de abordare a problemei reducerii bugetelor militare".

Numeroase delegații au considerat adoptarea acestei rezoluții ca o contribuție însemnată spre întărirea rolului O.N.U. în negocierile privind încetarea cursei înarmărilor și reducerea cheltuielilor militare și, în genere, spre înlesnirea negocierilor de dezarmare.

Ca și în anii trecuți, delegația română a marcat o prezență constructivă la lucrările Comisiei politice asupra problemelor dezarmării, reafirmînd astfel hotărîrea țării noastre, a poporului român, de a-și aduce o contribuție activă la realizarea dezarmării generale și, în primul rînd, a dezarmării nucleare — parte integrantă a politicii externe generale a României îndreptate spre lichidarea focarelor de conflicte și a surselor de tensiune, spre soluționarea tuturor problemelor litigioase pe calea negocierilor, spre afirmarea și instaurarea unor noi raporturi între state.

Londra. Reuniune a Internaționalei socialiste. Principalul punct pe ordinea de zi : Orientul Apropiat ; se analizează, de asemenea, evoluția relațiilor Est-Vest, raporturile dintre S.U.A. și Europa occidentală, situația din Chile. De la stînga la dreapta: Golda Meir, Brunó Pitterman, Pietro Nenni, Willy Brandt

GENEVA

Aspecte concrete ale cooperării

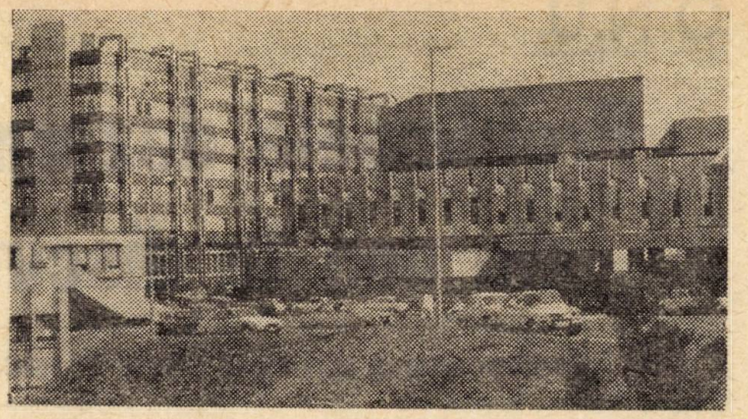

Corespondență de la N. Răzvan

Paralel cu discuțiile care se desfășoară în organele de lucru ale Conferinței general-europene pentru elaborarea principiilor, aplicarea acestora și aspectele militare ale securității, dialogul general european de la Geneva pătrunde tot mai adînc în chestiuni concrete ale cooperării, menite să asigure un progres mai rapid tuturor țărilor participante, în toate domeniile vieții economice și sociale. Se caută cu sîrguință generalizarea unor practici și metode care și-au dovedit eficacitatea în schimburile realizate pînă acum, căutîndu-se, în același timp, căi și mijloace corespunzătoare noii etape a evoluției relațiilor pe continent și condițiilor create de revoluția tehnico-științifică. Astfel, participanții au constatat că în vederea extinderii comerțului general european este necesară punerea la punct a unor metode și procedee care să faciliteze reglementarea rapidă a litigiilor ce ar putea sa apară între parteneri pe diferite trepte ale acestui proces. Printre altele, se evidențiază faptul că arbitrajul comercial, care și-a croit drum încetul cu încetul, constituie o garanție a îndeplinirii contractelor încheiate între parteneri, asigurînd nu numai operativitatea, dar și creșterea încrederii reciproce atît de necesară în aceste schimburi. Delegația română a prezentat măsurile adoptate de țara noastră în vederea armonizarii legislației și practicilor noastre comerciale cu nevoile și regulile de drept convenite pe plan multilateral, inclusiv introducerea, în contractele pe care țara noastră le încheie cu alte state, a clauzei arbitrajului. S-a arătat astfel că pe lîngă Camera de Comerț a Republicii Socialiste România a fost constituită o comisie de arbitraj care are sarcina de a promova legăturile comerciale dintre organizațiile economice românești și firmele străine.

Deosebit de fructuoase se dovedesc discuțiile privind perspectiva inițierii unor proiecte de interes comun la nivel general-european sau cu participarea unui număr mai redus de țări interesate privind asemenea domenii cum sînt : energia electrică, transportul, petrolul și gazele, minereul de fier și alte minereuri. Prezentarea de către participanți a experienței de care dispun pînă în prezent dovedește că există mari rezerve pentru ca pe această cale să se asigure o eficiență sporită a eforturilor fiecărei țări participante. Condiția care se pune este aceea ca acțiunile care prezintă interes pentru toate statele să fie deschise tuturor și să se întreprindă măsuri de natură să faciliteze aportul corespunzător al țărilor mici și mijlocii. Numeroase delegații au evidențiat faptul că participarea la asemenea proiecte a unor țări mari, cu vaste resurse materiale și umane, nu trebuie să împiedice aportul și participarea unor țări mai mici, cu potențial redus ci, dimpotrivă, trebuie să se prevadă posibilități pentru participarea necondiționată, avantajoasă a tuturor țărilor, indiferent dacă unele preferă să se alăture unor asemenea acțiuni într-un stadiu ulterior. Delegațiile Belgiei, Austriei, Elveției, Greciei au sprijinit poziția României ca proiectele de interes comun să fie deschise tuturor, iar realizările tehnico-științifice care s-ar obține pe această cale să nu formeze un monopol. În acest sens, un document de lucru propus de Iugoslavia prevede ca proiectele de interes comun inițiate de unele state, în diferite domenii, trebuie să permită și participarea altor țări, iar în ceea ce privește proiectele comune de cercetare și dezvoltare este necesar ca rezultatele acestora să fie puse și la dispoziția terților, în condiții rezonabile.

În mod deosebit a fost atrasă atenția participanților asupra situației specifice în care se găsesc țările în curs de dezvoltare din Europa și a necesității ca acțiunile care se întreprind pe linia cooperării economice și tehnico-științifice să permită progresul rapid al acestor țări în vederea eliminării decalajului care desparte țările puternic industrializate de cele mai puțin dezvoltate din punct de vedere economic. Principiul egalității în drepturi presupune, din acest punct de vedere, facilități care să permită țărilor în curs de dezvoltare un schimb reciproc avantajos și acces deplin la progresele științei și tehnicii. S-a evidențiat necesitatea definirii unor măsuri concrete care să permită transferul de tehnologii avansate în folosul țărilor în curs de dezvoltare, prin proiecte complexe de cooperare, care să cuprindă și formarea de cadre, îmbunătățirea tehnologiilor importante, condiții de plată pe termen lung, plata eșalonată prin produsele obținute din întreprinderile create prin realizarea unor asemenea proiecte ș. a. Delegația română a insistat în acest sens asupra îndeplinirii prevederii din recomandările finale, inclusă la propunerea țării noastre, privind cooperarea în domeniul formării de cadre. În acest sens, se evidențiază necesitatea unei cooperări mai strînse pentru formarea de cadre în țările mai puțin dezvoltate, care să aibă o bază științifică

Atena. Arhiepiscopul Makarios a făcut recent o vizită la Atena pentru discuții în problema cipriotă cu noul premier grec, Spyros Markezinis

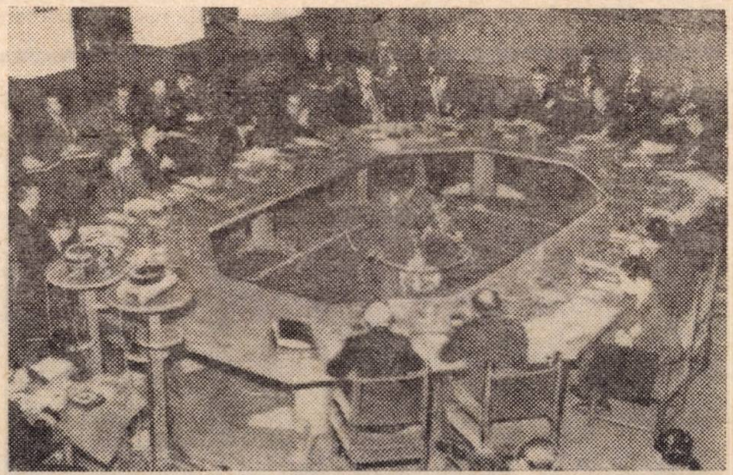

Haga. În timpul recentei sesiuni a grupului de planificare nucleară al N.A.T.O.

și tehnică teoretică și practică cît mai largă și mai profundă, corespunzătoare proceselor moderne de producție. Pregătirea de asemenea cadre trebuie să asigure adaptarea lor permanentă la schimbările rapide care se produc în procesul de producție și nevoilor crescînde pe care le cunoaște dezvoltarea economiei acestor țări. Delegația română a propus ca în cooperarea din acest domeniu să se aibă în vedere schimbul de experiență și informații asupra structurilor programelor analitice și metodelor utilizate în formarea de cadre (ingineri, agronomi, economiști, maiștri), schimb de experiență și informații asupra metodelor și tehnicilor moderne de reciclare a cadrelor în diverse domenii economice, schimb de cadre de învățămînt și alți specialiști care se ocupă cu formarea cadrelor, schimb de bursieri. De asemenea, a fost sugerată posibilitatea creării unui centru european sau de centre regionale în vederea încurajării cooperării în acest domeniu, a schimbului de experiență, de informații și documentare privind diverse aspecte ale formării cadrelor.

BONN

11 partide democrat-creștine în congres

Corespondență de la N. S. Stănescu

Între 7 și 9 noiembrie s-a desfășurat, la Bonn, congresul Uniunii (vest)-europene creștin-democrate (U.E.C.D.). La lucrări au participat reprezentanți ai 11 partide creștin-democrate din Europa occidentală (Austria, Belgia, Elveția, Franța, R.F.G., Italia, Luxemburg, Malta, Olanda, San Marino și Spania), membre ale acestei uniuni.

Întreaga desfășurare a congresului, problematica abordată în comisii, ca și în rapoartele ținute în fața plenarelor, demonstrează eforturile democrației creștine vest-europene de „reorientare" a țelurilor programatice în funcție de realitățile noi ale vieții internaționale ca și ale vieții politice, sociale și economice din țările în care activează asemenea partide, fie că ele sînt sau nu, în momentul de față, partide de guvernămînt.

Referindu-se tocmai la acest context modificat pe continentul european, Helmut Kohl, președintele Uniunii Creștin-Democrate din Republica Federală Germania, în cuvîntul său adresat participanților, în deschiderea lucrărilor, spunea următoarele: „Noi, în calitate de creștin-democrați sîntem confruntați cu o chemare la întrecere sub multiple forme. Observăm că, în țările noastre, are loc o schimbare a generațiilor. Pentru mai mult de jumătate din alegătorii noștri evenimentele celui de al doilea război mondial aparțin istoriei... Aceasta are repercusiuni palpabile, atît în ce privește conținutul cît și atmosfera politică din țările noastre. Succesele trecutului nu mai au decît o valoare relativă".

Forțele politice și orientările fundamentale cărora democrația creștină vest-europeană înțelege să li se opună sînt însumate, de către Helmut Kohl, sub numele generic de forțe politice socialiste. În raportul său, Richard von Weizsaecker este mai explicit în formulările sale și exprimă mai direct sursa îngrijorării: „Marxismul a cunoscut, în special în rîndurile tineretului, o renaștere la care oamenii politici, nici măcar social-democrații, nu se așteptau".

În fața acestei creșteri a ideilor socialismului în Europa occidentală, țelul politicii creștin-democrate este definit a fi „înnoirea permanentă", sau — cum afirma președintele U.C.D. din R.F.G. — „noi trebuie să rămînem receptivi față de noile idei și față de toate forțele care sînt gata să urmărească, împreună cu noi, țelurile fixate, chiar dacă ele nu împărtășesc, în toate privințele, concepțiile noastre fundamentale".

Așadar, congresul avea drept una din sarcinile sale elaborarea unui program creștin-demorcrat. Analiza atentă a realităților vest-europene a determinat pe raportori și, implicit, redactarea concluziilor celor cinci comisii ale congresului să țină seama de trăsăturile specifice ale societății capitaliste.

Astfel, în concluziile primei comisii, se poate citi că această societate „se caracterizează prin contradicția dintre imensele posibilități oferite oamenilor de către progresul cultural, economic și tehnic, pe de o parte, și alienările pe care le provoacă, pe de altă parte".

Concluziile celei de a treia comisii cuprind asemenea formulări: „inflația de care suferă economiile noastre de prea mulți ani nu poate continua. Ea constituie nu numai cel mai nedorit dintre impozite, dar ea amenință, în mod fundamental, structura societății noastre. Inflația a devenit structurală". În același document, este întîlnită și următoarea poziție: „dreptul la libera circulație în cadrul comunității europene nu poate deveni, sub imperiul necesității, o cale în sens unic către regiunile cu superconcentrare industrială. Noi, creștin-democrații, cerem ca politica economică să tindă să aducă nu oamenii către industrie ci industria — — și, în genere, activitatea economică — spre oameni". Despre același lucru vorbește și mai explicit documentul final: „Noi refuzăm condițiile în care trebuie să trăiască muncitorii străini în Europa (occidentală — n.n.). Noi vom duce o politică regională, asigurînd muncitorilor de lucru în regiunea lor".

Se poate remarca, totodată, că documentele congresului se pronunță pentru participarea salariaților la gestionarea întreprinderilor, pentru asigurarea unei calificări generale și profesionale, ca și a permanentei instruiri a oamenilor împotriva poluării și pentru apărarea mediului înconjurător.

Nu se poate să nu se observe însă că, toate aceste țeluri ale politicii creștin-democrate nu îi sînt deloc specifice. După cum se poate face și observația că în nici una din țările vest-europene, unde partidele de orientare creștin-democrată au fost sau sînt la putere, acestea nu aplică asemenea politici în probleme economice și sociale. De aceea, se poate afirma că U.E.C.D. este mai degrabă în căutarea unui profil de „partid popular", menit să unească sub stindardul său forțe politice dintre cele mai diferite și, în primul rînd, tineretul vest-european ce tinde, după afirmațiile documentului congresului, să nege sau să conteste valorile tradiționale ale societății în care trăiesc.

Un capitol care a preocupat congresul, într-o măsură apreciabilă, este cel al politicii internaționale. Rămînînd fidelă țelurilor comunitare, promovînd integrarea vest-europeană atît în domeniul economic cît și în cel politic, U.E.C.D. face pași apreciabili în direcția înțelegerii realităților contemporane. În cuvîntarea sa, Helmut Kohl spunea: „politica destinderii a dus în Europa la reducerea, în numeroase domenii, a confruntării, a ceea ce era numit războiul rece dintre est și vest și la căutarea unor forme noi de cooperare și înțelegere. Acesta este un lucru bun". Documentul final, la rîndul său, precizează: „acțiunea noastră pe plan internațional, care refuză recurgerea la violență, vizează stabilirea unei ordini internaționale menite să asigure pacea".

Este cert că lucrările congresului nu au reușit să înfățișeze o versiune originală, o alternativă proprie. Mai mult, aprecierile negative referitoare la marxism și la lumea socialistă, care se găsesc atît în cuvîntări cît și în documente, arată că U.E.C.D. nu a reușit să se detașeze încă pe deplin de linia sa programatică tradițională, chiar dacă a făcut unii pași în această direcție.

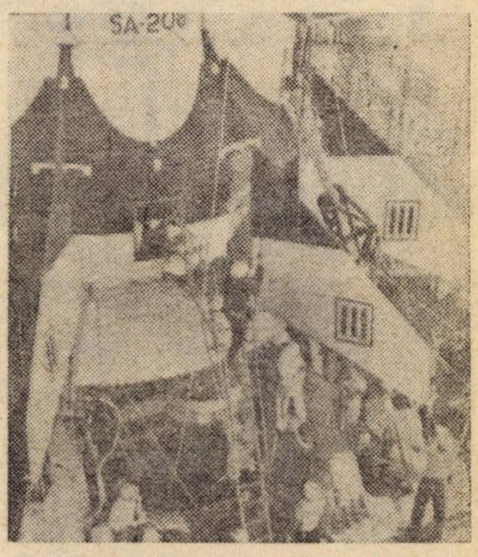

Cape Canaveral, Florida: „Skylab 3"; se fac pregătiri pentru lansarea așteptată — după o amînare — la data de 15 noiembrie

Epuizabil şi inepuizabil în resursele mondiale de energie

În plină eră a vitezei, pe unele din cele mai moderne şi sofisticate benzi de asfalt destinate „zeului automobil" au reapărut desuetele şarete cu cai. Siragul de mărgele al staţiilor de benzină care, de ani de zile, urmează cu fidelitate benzile de asfalt, este acum întrerupt din loc în loc. În cursul week-end-ului, un spectacol neobişnuit : autostrăzile, pînă nu demult pur şi simplu acoperite (la propriu nu la figurat) de şirul nesfîrşit al automobilelor, sînt astăzi aproape pustii. În zilele în care i se permite totuşi să circule, „zeul automobil" este nevoit s-o facă în ritmul anilor '40. În schimb, magazinele ce desfac biciclete sînt luate cu asalt, iar producătorii acestor paşnice vehicule, a căror stea strălucise în decenii de mult trecute, se pregătesc în prezent să întîmpine ora marilor afaceri.

Pe toate meridianele globului sînt introduse restricţii şi limitări în ce priveşte utilizarea casnică sau industrială a combustibililor. Centralele termice produc sub capacitate. Companii de transport aerian anunţă suspendarea unui important număr de zboruri. În cele mai diverse colţuri ale lumii, autorităţile adresează populaţiei apeluri la cumpătare în folosirea diverselor surse de energie.

În acelaşi timp, la o scară geografică la fel de extinsă, preţurile la produsele energetice se înscriu pe o curbă marcat ascendentă. În numai doi ani, preţul petrolului, de pildă, a sporit cu peste 70 la sută. Ca urmare, în numeroase ţări, au fost majorate tarifele la benzină, uleiuri, energie electrică, încălzire centrală, transport public etc. Asociaţia Internaţională a Transporturilor Aeriene, la care sînt afiliate 91 de companii, are în vedere o creştere a preţurilor la cursele de pasageri şi de mărfuri.

Să fie oare toate acestea primele semne ale „implacabilei crize mondiale a energiei" ? — de a cărei existenţă vorbesc numeroşi economişti şi viitorologi occidentali, cunoscuţi în general sub denumirea de „zegişti" (de la „zero growth" — „creşterea zero"), şi care avertizează că dacă omenirea nu va accepta filozofia stagnării, a „creşterii zero", ea va fi pusă, încă la începutul secolului viitor, în faţa epuizării resurselor naturale, în primul rînd a celor energetice, şi deci în faţa perspectivei regresului.

Amsterdam. Interdicţia de circulaţie auto în timpul duminicii a reabilitat toate celelalte mijloace de locomoţie, inclusiv calul

Întrebarea este firească. Răspunsul — asupra importanţei căruia nu trebuie insistat — nu poate fi dat decît în urma unei analize profunde a realităţilor, prin luarea în considerare a unei multitudini de factori.

În primul rînd cîteva cifre. Dezvoltarea solicită cantităţi din ce în ce mai mari de energie, care au atins deja niveluri fabuloase. Un studiu al Naţiunilor Unite arată că, numai într-un deceniu (1961—1970), consumul mondial de energie a crescut de la 4,2 la 6,9 miliarde tone echivalent cărbune, ritmul mediu anual de creştere al acestuia — apropiat de 6 la sută — fiind mult superior celui înregistrat în deceniile anterioare.

Creşterea nu este şi nici nu poate fi liniară. Ea este exponenţială. Un spor de un singur procent se aplică anul acesta unei cantităţi, dar anul viitor nu aceleiaşi cantităţi ci uneia sporite, anul următor unei cantităţi şi mai mari ş.a.m.d. Aşa se explică faptul că perioada de dublare a consumului de energie se reduce odată cu trecerea timpului, în perioada actuală consumîndu-se, în numai cîţiva ani, cantităţi similare celor consumate în trecut, în decurs de zeci sau chiar sute de ani. Astfel se apreciază că, în deceniul în curs, necesităţile mondiale de petrol vor fi tot atît de mari cît au fost cele din ultimul secol ; că, în următoarele 4—5 decenii, consumul de energie pe plan mondial se va dubla la fiecare 10 ani ; că, de pildă, Europa va cheltui, în ultimii şapte ani ai secolului, tot atîta energie cît a cheltuit în primele şapte decenii ale acestuia etc. Studiul O.N.U. consideră că, dacă ritmul de 5—6 la sută de creştere a consumului se menţine, în anul 2000 va fi necesară o producţie de energie de peste 5 ori mai mare decît cea actuală pentru a satisface solicitările, estimate la aproximativ 35 miliarde tone echivalent cărbune.

Este posibil, însă, ca, spre sfîrşitul secolului, consumul să depăşească chiar şi acest nivel, ritmul anual de creştere putînd fi mai ridicat decît cel din deceniul trecut (pe baza căruia este făcut calculul). Pentru că, în timp ce este foarte probabil că în ţările industrializate ritmul se va menţine, este cel puţin tot atît de probabil că el va spori sensibil în actualele ţări slab dezvoltate şi în curs de dezvoltare, odată cu progresele lor economice, cu înaintarea procesului industrializării. În context, trebuie reţinută o cifră. Acelaşi raport al O.N.U., estimează că, încă în anul 1970, consumul mondial de energie s-ar fi ridicat la 22 miliarde tone echivalent cărbune (faţă de numai 6,8 miliarde) dacă, în medie, consumul de energie pe locuitor din ţările în curs de dezvoltare s-ar fi situat la nivelul celui mediu din ţările industrializate (şi chiar la 40 miliarde dacă nivelul mediu pe ansamblu ar fi fost cel din S.U.A.).

Se desprinde, deci, o primă concluzie. Omenirea resimte necesităţi imense şi mereu sporite de energie. Dispune, însă, globul pămîntesc de aceste resurse ? Un răspuns indirect îl constituie însuşi faptul că resursele energetice sînt clasificate în două mari categorii : *epuizabile* (cărbune, petrol, gaze naturale, lemn, turbă etc.) şi *inepuizabile* (maree, energie solară, geotermică, hidraulică). Energia nucleară nu se supune, strict, normelor acestei categorisiri. Resursele din acest domeniu sînt teoretic epuizabile şi, în acelaşi timp, practic inepuizabile. În ambele cazuri, relativ. În actualul stadiu de dezvoltare a ştiinţei şi tehnicii, cînd energia nucleară poate fi folosită exclusiv în vederea transformării ei în energie electrică şi numai pe baza fisiunii nucleului de uraniu, resursele sînt, într-adevăr, epuizabile, rezervele de uraniu fiind limitate. În schimb, într-un alt stadiu al ştiinţei şi tehnicii, — cînd ar deveni posibile : obţinerea, eficientă din punct de vedere economic, a hidrogenului în vederea folosirii lui drept combustibil ; controlarea reacţiei termonucleare (formarea, prin fuziunea unor atomi uşori, a unor atomi mai grei, paralel cu degajarea unei mari cantităţi de energie) ; dar, mai ales, găsirea unor căi de depăşire a limitărilor economice ce apar în aceste cazuri, legate de faptul că energia necesară este relativ similară celei ce ar putea fi obţinută — resursele ar

Consumul mondial de energie

Resurse energetice	1965		2000	
	miliarde tone echivalent cărbune	% din total	miliarde tone echivalent cărbune	% din total
Cărbuni	2,3	39,9	4,8 — 5,6	18,5
Petrol	2,0	33,5	6,7 — 7,7	25,8
Gaze naturale	1,0	16,3	6,7 — 7,7	25,8
Lemn, turbă	0,3	4,4	0,4 — 0,5	1,5
Energie hidraulică	0,4	5,9	0,65— 0,75	2,4
Energie nucleară	...	...	6,7 — 7,7	25,8
Maree	—	—	0,1 — 0,25	0,07
Energie geotermică	—	—	0,1 — 0,25	0,07
Energie solară	—	—	0,05— 0,1	0,06
Total	6,0	100,0	26,0 —30,0	100,0

(după „Die Wirtschaft" R.F.G.)

fi, desigur, inepuizabile, fiind vorba în fond de infime cantități de apă.

Cert este, însă, că la *nivelul tehnicii și tehnologiei actuale*, exploatabile din punct de vedere economic (adică în condiții de eficiență) sînt, nu exclusiv dar în cea mai mare parte, numai resursele epuizabile, cele inepuizabile fiind, *deocamdată*, fie inexploatabile, fie doar parțial exploatabile sub aspect economic sau chiar tehnic. „Zegiștii" proiectează viitorul în funcție de gradul de dezvoltare și caracteristicile *din prezent* ale științei și tehnologiei, fără a lua în considerare o anume evoluție a progresului tehnic. Astfel, ei ajung la concluzia că omenirea se va afla în fața epuizării resurselor sale energetice, tocmai pentru faptul că, potrivit însuși modului în care ei pun problema, pe de o parte, reduc sfera resurselor energetice exploatabile în viitor practic numai la cea a resurselor epuizabile (considerînd contribuția celor inepuizabile drept neglijabilă) iar, pe de altă parte, apreciază posibilitățile de exploatare a resurselor epuizabile exclusiv în coordonatele actuale.

Umanitatea nu este, prin urmare, condamnată la stagnare datorită unei „implacabile" crize a energiei pentru că, neîndoios, progresul tehnic și tehnologic — așa cum a înlăturat, de-a lungul istoriei, cele mai inimaginabile bariere și limitări — va fi și în viitor în măsură, pe de o parte, să imprime o mult mai judicioasă și economică folosire a resurselor epuizabile, iar, pe de altă parte, să facă, cel puțin parțial, exploatabile resursele inepuizabile (inclusiv sub aspect economic). Fostul secretar de stat pentru comerț al S.U.A., Peter Peterson, apreciind rezervele energetice ale Statelor Unite ca fiind suficiente pentru aproape 200 de ani, spunea : „Cu mult timp, însă, înainte de a se epuiza aceste resurse, progresele tehnologiei ne vor pune la dispoziție noi resurse de energie : reactoarele atomice, fuziunea nucleară, energia solară și geotermică".

O replică realist-optimistă la viziunea stagnantă a „zegismului" nu înseamnă nicidecum desconsiderarea avertismentului „zegist". Realitatea este că resursele energetice, exploatabile pe baza tehnicii actuale, nu sînt nelimitate. Și, cel puțin pentru o anumită perioadă, pe acestea se poate conta. De aceea, omenirii nu-i este indiferent cum își *gospodărește* aceste resurse de care dispune și care, în fond, îi transmit seva activității sale cotidiene. Dimpotrivă, interesul este fundamental, fiind vorba de asigurarea dezvoltării, iar la limită, a însești condițiilor existenței biologice a speței umane.

Previziuni asupra consumului de energie și structurii surselor energetice

	Consum total (milioane tone echivalent cărbune)	Cărbune %	Petrol %	Gaze naturale %	Energie hidraulică %	Energie nucleară %
S.U.A. [1]						
1970	**2 200**	**20**	**43**	**32,7**	**4**	**0,3**
1980	**3 430**	**19**	**40**	**28**	**3**	**10**
1990	**5 050**	**13**	**36**	**25**	**3**	**23**
U.R.S.S. [2]						
1969	**1 010**	**43**	**32**	**24**	**1**	
1975	**1 440**	**33**	**35**	**30**	**2**	
Piața comună [3]						
1970	**970**	**26**	**59**	**9**	**5**	**1**
1975	**1 280**	**17**	**63**	**14**	**4**	**2**
1985	**2 000**	**9**	**62**	**16**	**3**	**10**

[1]) Bureau of Mines, Petroleum Statement, dec. 1970 (vezi „Problèmes Economiques" nr. 1276)
[2]) „Voprosi Ekonomiki" 6/1972
[3]) „Entreprise" oct. 1972 (prognoze ale Comisiei Pieței comune, referitoare la cei șase membri inițiali ai organizației)

manieră frizînd risipa... Începînd din 1970, însă, tendințele din deceniul trecut au început să se inverseze". Noua „eră" nu este cea a raționalizării masive a energiei și, ca urmare, într-un fel sau altul, a reducerii creșterii economice, a stagnării, ci „era" *raționării* energiei, a gospodăririi ei cu maximum de grijă și eficiență, tocmai pentru a permite — prin folosirea sa judicioasă, prin sporirea randamentului economic al surselor energetice — menținerea și creșterea aportului ei la progresul economico-industrial.

Care ar putea fi coordonatele și caracteristicile actualei etape ? În primul rînd, eliminarea risipei de energie, sub orice formă a ei. În al doilea rînd, judecarea atentă a priorităților în materie de energie și orientarea acesteia spre domeniile cele mai importante, în cadrul unui judicios echilibru între ramuri și sectoare, între utilizările individuale și industriale etc. În al treilea rînd, căutarea febrilă a calității și eficienței, înțelese în sensul sporirii randamentelor de exploatare a surselor de energie (de pildă, este cunoscut că, în condițiile tehnicii actuale, numai 35 la sută din cantitatea aflată într-un zăcămînt petrolier este pusă în valoare), în sensul creșterii productivității transformării energiei (de exemplu, este știut că, pe traseul de la cărbune la electricitate se pierd 96 de procente din energia potențială, astfel încît doar 4 procente ajung a fi folosite la nivelul becului electric). În al patrulea rînd, angajarea unor programe de intense cercetări cu scopul de a face exploatabile resursele inepuizabile. În sfîrșit, în actuala etapă, sînt previzibile importante mutații structurale în cadrul surselor și utilizărilor energiei, între elementele producției și consumului acesteia, după cum o serie de redefiniri și reorientări, nu mai puțin însemnate, se prefigurează în planul fluxurilor geografice de energie, cu incidențe directe asupra raporturilor economico-politice internaționale. De asemenea, este de așteptat ca efectele caracterului limitat al resurselor, cele ale efortului sporit de cercetare, precum și cele ale restructurărilor tehnico-economice să fie resimțite în costurile și, deci, în prețurile produselor energetice.

Anii postbelici pot fi considerați „anii petrolului", o tot mai însemnată parte din consumul de energie fiind acoperită prin mărirea permanentă a producției „aurului negru". În cadrul surselor de energie, ponderea acestuia, pe plan mondial, a crescut numai într-un deceniu (1961—1970) de la 33 la 42 la sută. O creștere a ponderii au înregistrat, de asemenea, gazele naturale : de la 16 la 21 la sută. În schimb, participarea cărbunelui a scăzut de la 49 la 35 la sută, în timp ce contribuția energiei hidraulice și nucleare s-a menținut constantă (2 la sută).

Majoritatea prognozelor situează, în continuare, petrolul ca primă sursă de energie pentru anii '70—'80 și chiar '90, ponderea sa urmînd să crească. Aceasta, ca urmare a multiplelor avantaje economice pe care, la nivelul actual al tehnicii, le prezintă petrolul față de celelalte surse energetice : facilitatea extracției ; posibilitatea relativ simplă de stocaj ; transport la un cost redus, fie prin tancuri de mare capacitate, fie prin conducte ; putere calorică mare ; utilizări extrem de diverse, de la benzină pînă la materiale plastice și medicamente ; posibilități de prelucrare relativ integrală ; economicitatea folosirii etc.

În ce privește această principală sursă de energie, în ultimul timp au intervenit, față de un trecut nu prea îndepărtat, numeroase și importante mutații de natură tehnico-economică și, mai ales, economico-politică; acestea, așa cum atestă realitățile, sînt de natură a exercita o puternică înrîurire asupra evoluțiilor actuale și, fără îndoială, își vor pune amprenta asupra evoluțiilor viitoare, pe termen scurt și lung.

Este bine cunoscut că, față de repartizarea naturală pe glob a resurselor de petrol și în condițiile actualei structuri geografice a cererii (funcție a nivelului de dezvoltare economică atins de diferite țări ale lumii), zonele de producție nu se suprapun zonelor de consum. Țările din Orientul Mijlociu și din Africa furnizează 45 la sută din producția mondială de petrol. Nereținînd actualmente pentru consumul propriu decît cîteva procente, aceste state constituie furnizorul central pentru marile zone consumatoare

Estimații asupra rezervelor energetice epuizabile

	Cărbune	Petrol	Gaze naturale
Anul prognozei	**1969**	**1971**	**1971**
Durata de viață (în ani)	**3709**	**30**	**20**
Anul probabil al epuizării	**5669**	**2001**	**1991**

(după „The Futurist" — S.U.A.)

S-ar putea, deci, aprecia că s-a atins un prag, creîndu-se o situație nouă. „International Petroleum Encyclopaedia" o consideră „sfîrșitul unei ere, era energiei din abundență și la preț redus". „În anii '60 — spune, la rîndul său, Derck Ezra, președintele Consiliului Național al Cărbunelui din Marea Britanie, într-un studiu publicat în «National Westminster Bank Quarterly Review» — Europa și întreaga lume au cunoscut o perioadă în care energia era abundentă și la un preț relativ scăzut. Astfel, atenția s-a îndreptat asupra resurselor energetice cele mai ieftine și mai accesibile, acestea fiind exploatate fără raționalitate, dacă nu chiar într-o

lipsite de resurse energetice, în primul rînd Europa occidentală şi Japonia, care importă din Africa şi din Orientul Mijlociu covîrşitoarea majoritate a cantităţii de petrol (aproximativ 90 la sută) de care au nevoie, petrol care, la rîndu-i, deţine ponderea esenţială (60—70 la sută) printre sursele de energie ale acestor ţări. Potrivit prognozelor, dependenţa energetică a Europei occidentale şi a Japoniei faţă de ţările din Orientul Mijlociu şi din Africa va continua.

Un element important care va interveni îl va constitui apariţia, în următorii ani, a Statelor Unite ca importator masiv de petrol, după ce ani de zile această ţară şi-a asigurat necesarul din producţie proprie. Se apreciază că S.U.A. vor importa, spre sfîrşitul actualului deceniu, între 300 şi 500 milioane tone de petrol, faţă de numai 130 milioane tone în 1970. Fiind de natură a crea un deficit în balanţa de plăţi americană, de ordinul a 25—30 miliarde dolari anual, această evoluţie va determina o intensificare a presiunilor S.U.A. asupra partenerilor lor occidentali de a „absorbi" mărfuri americane în cuantumul necesar compensării deficitului balanţei de plăţi.

Recentele măsuri ale unor ţări din zona Orientului Mijlociu în direcţia reducerii producţiei de petrol (în proporţie de 25 la sută faţă de nivelul lunii septembrie, cu posibilitatea unei noi reduceri de 5 la sută în decembrie) şi deci a restrîngerii exportului — măsuri avînd şi un caracter politic, explicate ca fiind o replică la sprijinul acordat Israelului, în ultimul conflict din Orientul Apropiat, de către unele state importatoare de petrol — au fost de natură să grăbească angajarea, în diferite ţări ale lumii, a unor programe de limitare a consumului de energie, precum şi adoptarea unor hotărîri de creştere a preţurilor la produsele petroliere şi alte produse energetice.

În ce priveşte viitoarele forme juridico-economico-politice în care ar urma să fie organizate fluxurile petroliere din această principală zonă de producţie către ţările consumatoare, majoritatea observatorilor politici sînt de părere că, pe măsură ce ţările din regiune vor trece sub control naţional bogăţiile lor petroliere, aceste fluxuri vor avea tot mai mult la bază acorduri interstatale, implicînd, deci, restrîngerea treptată a sferei de acţiune a actualilor intermediari — societăţile petroliere internaţionale — care controlează încă în prezent 3/4 din exporturile ţărilor producătoare.

Deficitul energetic al ţărilor occidentale

	Producţie energie primară (mil. tone echivalent cărbune)	Consum energie primară (mil. tone echivalent cărbune)	Deficit
Piaţa comună („cei nouă")	**500,1**	**1 203,1**	**— 703,0**
S.U.A.	**2 151,4**	**2 250,6**	**— 99,2**
Japonia	**71,4**	**379,6**	**— 308,2**

Sursa : „30 jours d'Europe", ianuarie 1973 (datele privesc anul 1971)

	1970		1980	
	resurse (mil. barili petrol pe zi)	necesităţi (mil. barili petrol pe zi)	resurse (mil. barili petrol pe zi)	necesităţi (mil. barili petrol pe zi)
S.U.A.	**12**	**15**	**12**	**24—26**
Europa occidentală	**5**	**12**	**5—8**	**24—30**
Japonia	**—**	**4**	**—**	**12—15**
Alte ţări *)	**23 [1])**	**9**	**63—76 [2])**	**20—25**
Total *)	**40**	**40**	**80—96**	**80—96**

*) nu sînt luate în calcul ţările socialiste
[1]) din care ţările arabe şi Iranul 16
[2]) din care ţările arabe şi Iranul 53—61
1 baril = 0,16 tone

Sursa : „The Economist", 5 mai 1973

În acelaşi timp, însă, apariţia S.U.A. ca important cumpărător de petrol va înăspri în mod sensibil competiţia pentru obţinerea petrolului din Orientul Apropiat şi Africa. Trebuie ţinut cont că 70 la sută din rezervele cunoscute la ora actuală se găsesc în aceste regiuni. În faţa unei asemenea situaţii şi ţinînd cont de faptul că majoritatea prognozelor situează rezervele mondiale de petrol ca devenind epuizabile în 30—40 de ani (la nivelul creşterii actuale a consumului), este de presupus — şi primele semne în acest sens au şi apărut — că ţările din regiunile respective vor fi tentate să reducă nivelul producţiei pe termen scurt pentru a-şi conserva rezervele pe termen lung. „Ţările deţinătoare de petrol — remarcă «Le Monde diplomatique» — devin treptat conştiente de faptul că, în condiţiile actuale, cel mai bun plasament pe care-l pot găsi petrolului este acela de a-l lăsa în pămînt şi de a amîna exploatarea lui, preţul petrolului neputînd astfel decît să crească".

Structura surselor energetice ale unor ţări vest-europene

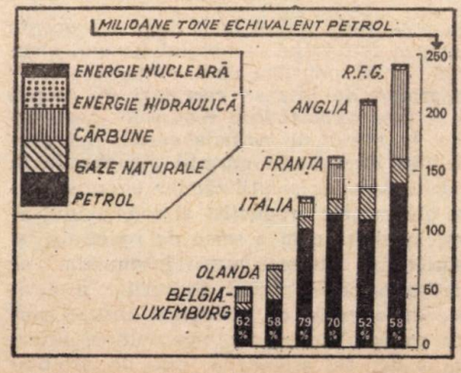

Specialiştii apreciază că multe ţări ale lumii, luînd în considerare caracterul limitat al resurselor de petrol, iar unele ţări, ţinînd seama şi de anumite considerente politice, vor fi înclinate ca, paralel cu intensificarea căutărilor spre exploatarea masivă a rezervelor petroliere submarine, să angajeze o politică de diversificare a resurselor energetice. În acest sens, există opinia că unele prognoze asupra poziţiei petrolului — întocmite în urmă cu cîţiva ani — ar trebui întrucîtva revizuite.

În orice caz, se estimează că la nivelul anului 1985 jumătate din „aurul negru" extras pe plan mondial va fi petrol „off shore" („în afara malurilor" — adică „petrol submarin), faţă de numai 18 la sută în 1972 şi doar 8 la sută în 1960. Această schimbare va avea, de asemenea, ca urmare creşterea preţului petrolului. Punerea în valoare a unui zăcămînt submarin ridică multiple probleme tehnice şi economice, solicitînd cheltuieli deosebit de mari atît în faza explorării cît şi în cea a exploatării, costul general pe tona de ţiţei extras fiind superior, într-o proporţie între 2 şi 5 ori, celui al tonei de petrol extras pe uscat. În unele cazuri, demarajul exploatării unui zăcămînt petrolier submarin necesită investiţii de 25—30 de ori mai mari decît cele solicitate pentru punerea în valoare a unui zăcămînt din Orientul Mijlociu. În acelaşi timp, totalul cheltuielilor pentru a obţine o cantitate echivalentă de petrol din şisturi bituminoase depăşeşte de peste 15 ori cheltuielile ce sînt necesare în cîmpurile petroliere bogate în rezerve. „Epoca petrolului ieftin — conchide «Le Monde diplomatique» — este de domeniul trecutului, iar preţurile vor creşte mereu". Se apreciază, de altfel, că în 1985 faţă de 1970, preţul petrolului va fi de peste patru ori mai mare.

În cadrul diversificării surselor energetice, potrivit părerii specialiştilor, sînt previzibile mai multe tendinţe. Una din ele este cea pe care mulţi tind s-o denumească metaforic „noua tinereţe a cărbunelui". În ciuda gradului general de economicitate mai scăzut în comparaţie cu cel al altor resurse energetice, cărbunele prezintă marele avantaj, că, dintre toate acestea, se află în cantităţile cele mai mari, rezervele de cărbune fiind considerate epuizabile abia după cîteva mii de ani. Astfel, în S.U.A., de pildă, se preconizează sporirea însemnată a extracţiei de cărbune, numai producţia de huilă urmînd să crească de la 590 milioane tone în 1970 la peste 1 070 milioane tone în 1985. O asemenea tendinţă este apreciată şi ca o posibilă alternativă la presiunile pe care deficitul energetic le-ar exercita, în anii următori, asupra balanţei de plăţi.

„Revenirea" la cărbune este, însă, prin ea însăşi o operaţie costisitoare. Se adaugă cheltuielile mai ridicate necesitate de transformarea cărbunelui în alte forme de energie, în condiţiile economicităţii reduse a acestuia. De pildă, pornind de la cărbune, pentru producerea zilnică a unui echivalent termic în gaz al unui baril de petrol, cheltuielile se ridică, potrivit cel puţin tehnicilor actuale, la peste 6 000 dolari în timp ce sînt necesari doar 275 dolari pentru a obţine aceeaşi producţie zilnică într-un cîmp petrolier din Orientul Mijlociu.

Punctul „forte" al diversificării îl reprezintă însă energetica nucleară. Ponderea acesteia în totalul producţiei de e-

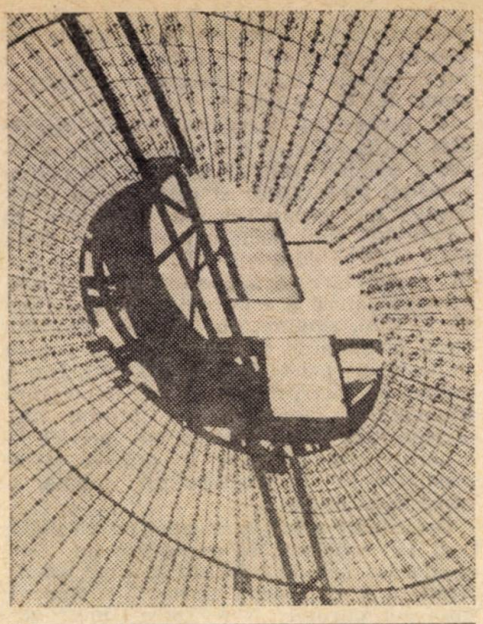

O soluție a viitorului: energia solară. În imagine, o realizare a prezentului: așa-numitul „cuptor solar" din Mont Louis (Franța)

nergie urmează a crește la 10 la sută în țările Pieței comune în 1985 și la 23 la sută în S.U.A. în 1990. Speranțele sînt puse în reactoarele nucleare multiplicatoare cu neutroni rapizi care, în comparație cu reactoarele răcite cu apă, prezintă importante avantaje economice (consumul de uraniu scade de peste 100 de ori), eliminînd totodată și unele din limitările impuse actualmente de aceste din urmă reactoare (este vorba, în principal, de imensele cantități de apă necesare răcirii, ce cu greu ar putea fi găsite din abundență).

Dar și în acest domeniu se ridică problema costurilor. Dacă în ce privește exploatarea, în centralele nucleare se poate ajunge la costuri comparabile celor din centralele termice pe bază de cărbune sau petrol, cheltuielile de investiții și în special de construcție rămîn mult superioare (în general de două ori).

Se cuvine a adăuga la toate acestea că fonduri uriașe urmează a solicita și cercetările ce vor fi întreprinse în scopul de a face exploatabile resursele așa-numite inepuizabile. Nu trebuie uitat nici faptul că atît de necesara luptă împotriva poluării aerului și atmosferei, precum și pentru prezervarea și ameliorarea mediului înconjurător, se va răsfrînge, de asemenea, asupra costului energiei, atît prin importantele fonduri destinate cercetării în vederea punerii la punct a tehnicilor și dispozitivelor antipoluante cît și prin cheltuielile suplimentare pe care le solicită introducerea și aplicarea acestor tehnici în procesul de producție (de pildă, se apreciază că pentru construirea unei rafinării „curate" sînt necesare fonduri de investiții cu 15—20 la sută mai mari decît pentru construirea unei rafinării obișnuite).

„Viitorul — conchide expertul britanic Derck Ezra, citat anterior — promite a fi foarte diferit de cel al anilor '60, cînd disponibilitățile energetice erau în general abundente și ieftine. Fără îndoială, în cea mai mare parte a cazurilor, aprovizionarea va putea răspunde cererilor, dar prețul acesteia va crește în mod inevitabil. Rezervele cele mai accesibile și mai ieftine se epuizează încet-încet, iar altele nu pot fi exploatate decît la costuri mai ridicate".

Ilie Șerbănescu

Măsuri de economisire a energiei

— Extrase din discursul președintelui Richard Nixon —

Trebuie să privim în față faptul că ne îndreptăm înspre cea mai acută penurie de energie de la al doilea război mondial. Aprovizionarea noastră cu petrol, în această iarnă, va fi cu cel puțin 10 la sută mai mică decît necesitățile noastre, și ar putea ajunge la o scădere de 17 la sută.

Chiar înaintea izbucnirii războiului din Orientul Mijlociu, perspectiva acestei penurii a constituit subiectul unor intense discuții în rîndul membrilor Administrației mele, ale conducătorilor Congresului, guvernatorilor, primarilor, consumatorilor și reprezentanților industriilor. În urma acestor discuții a fost stabilit un vast acord, și anume că trebuie să ne angajăm pe calea unei noi evoluții în cadrul națiunii noastre.

Pe termen scurt, această cale înseamnă că va trebui să folosim mai puțină energie — mai puțină căldură, mai puțină electricitate și mai puțină benzină. Pe termen lung, înseamnă că va trebui să dezvoltăm noi surse de energie care să ne ofere capacitățile de a satisface necesitățile noastre fără a ne bizui pe alte națiuni. Penuria imediată va afecta viața fiecăruia dintre noi. Fabricile noastre, mașinile noastre, casele noastre, birourile noastre vor trebui să folosească mai puțin petrol decît sîntem obișnuiți. Programele unor școli și fabrici ar putea fi modificate. Cursele unor avioane cu reacție vor fi anulate.

Pentru a duce la îndeplinire această responsabilitate vă anunț următoarele măsuri:

Mai întîi am ordonat ca industriile și întreprinderile care folosesc cărbune — cea mai abundentă resursă a noastră — să nu folosească petrol în viitorul apropiat. Eforturile noastre vor fi, de asemenea, îndreptate în direcția trecerii centralelor noastre electrice de la folosirea petrolului la folosirea cărbunelui.

În al doilea rînd, vom aloca cantități reduse de carburanți pentru avioane. Aceasta va duce la o scădere cu peste 10 la sută a numărului zborurilor și la unele reprogramări ale decolărilor și aterizărilor.

În al treilea rînd, se vor face reduceri de aproximativ 15 la sută în ce privește aprovizionarea cu petrol pentru încălzit a locuințelor, birourilor și altor clădiri. Pentru a fi siguri că avem suficient petrol pentru a face față în întregime acestei ierni, va avea o importanță esențială pentru noi toți să trăim și să muncim la temperaturi mai scăzute.

În al patrulea rînd, cer o reducere suplimentară a consumului de energie de către guvernul federal. Am luat deja măsurile necesare pentru a reduce consumul pentru nevoile guvernului cu 7 la sută. Aceste reduceri de consum trebuie să fie chiar mai profunde, și ele trebuie să fie făcute de toate agențiile și departamentele guvernamentale.

În al cincilea rînd, am cerut Comisiei pentru energia atomică să grăbească autorizarea și construirea de centrale nucleare. Trebuie să reducem timpul necesar pentru punerea lor în funcțiune de la zece ani la șase ani.

În al șaselea rînd, cer guvernatorilor și primarilor să întărească aceste acțiuni luînd măsurile adecvate la nivel de stat și nivel local.

Dar, trebuie să recunoaștem că și aceste măsuri, oricît ar fi de importante, s-ar putea să nu fie suficiente. Trebuie să fim pregătiți pentru măsuri suplimentare și, în acest scop, Congresul trebuie să acorde noi împuterniciri.

De altfel, eu am cerut principalului meu consilier în domeniul politicii energiei, guvernatorului John Love, și altor oficialități din Administrație să colaboreze îndeaproape cu Congresul pentru a pune la punct o lege cu caracter de urgență în domeniul energiei.

Această legislație propusă va da posibilitate ramurii executive să facă față crizei de energie pe mai multe căi importante:

Mai întîi, să autorizeze folosirea timpului de lucru numai în cursul zilei de-a lungul întregului an.

În al doilea rînd, se va asigura autoritatea necesară pentru destinderea pe o bază temporară și, de la caz la caz, a regulamentelor privind mediul înconjurător, permițîndu-se un echilibru adecvat între interesele noastre în ce privește mediul înconjurător și cerințele noastre în domeniul energiei.

În al treilea rînd, ea va autoriza impunerea unor măsuri speciale de conservare a energiei, cum ar fi restricțiile privind orele de funcționare a diferitelor magazine și a altor centre comerciale.

În al patrulea rînd, se va aproba exploatarea, dezvoltarea și producția crescîndă a rezervelor noastre navale de petrol. Aceste rezerve constituie surse bogate de petrol.

În al cincilea rînd, ea va acorda guvernului federal autoritatea de a reduce limitele de viteză pe autostrăzi în întreaga țară.

În sfîrșit, ea va spori împuternicirile agențiilor guvernamentale pentru a modifica programul avioanelor, vapoarelor și al altor mijloace de transport.

Dacă această criză va persista în pofida tuturor acestor acțiuni, va fi necesar să se ia măsuri și mai drastice. Trebuie să fim gata să reducem consumul unor produse petroliere, cum ar fi benzina, prin raționalizare sau printr-un sistem echitabil de taxe. Eu am dat dispoziții ca asemenea planuri de urgență să fie pregătite în acest scop.

În sfîrșit, am subliniat în repetate rînduri necesitatea de a spori eforturile noastre pentru cercetarea și dezvoltarea energiei. În luna iunie, am anunțat un program pe cinci ani în valoare de 10 miliarde dolari pentru dezvoltarea unor metode mai bune de folosire a energiei și pentru explorarea și dezvoltarea noilor surse de energie. Luna trecută am anunțat unele planuri pentru o accelerare imediată a acestui program.

Energie și politică internațională

Silviu Brucan

Strigătele de alarmă în fața crizei energiei, care au răsunat în ultimii ani în metropolele occidentale, încep să găsească ecouri în politica internațională, iar recent, conflictul din Orientul Mijlociu a dramatizat această corelație atît de caracteristică relațiilor internaționale contemporane. „Petrolul — armă a politicii externe" se intitulează un articol de ziar.

Statisticile, care și-au cucerit drept de cetate în comentariul internațional, luminează baza obiectivă a problemei : extrapolarea ritmului actual de creștere a consumului mondial de energie duce în circa 70 de ani la epuizarea totală a resurselor de combustibil clasic. Și, întrucît descoperirea și folosirea la scară industrială a surselor noi de energie — în special nucleară și solară — ar putea să capete o pondere semnificativă pe plan mondial abia spre sfîrșitul secolului, rezultă că în deceniile următoare combustibilii clasici vor fi suprasolicitați. Trăim în era revoluției tehnologice și implicit a controverselor științifice, așa încît estimațiile savanților și experților diferă atît în privința elementelor cunoscute cît și a celor de domeniul prospectării ; se poate, însă, observa că nici opiniile cele mai excentrice, prin optimismul sau pesimismul lor, nu modifică substanțial datele fundamentale ale problemei. Dacă pe acest fundal global se profilează structura unei lumi împărțită în state mari și mici, bogate și sărace, dezvoltate și subdezvoltate, cu sisteme social-economice diferite, se înțelege de ce „Wall Street Journal" constata deunăzi că dictonul „cine posedă producție de energie, posedă putere" trebuie apreciat atît la figurat cît și la propriu.

Într-adevăr, energetica joacă un rol esențial în economia ca și în întreaga viață socială contemporană și dat fiind că atît sursele de energie cît și consumul de energie sînt inegal distribuite, reflectînd în mod pregnant decalajele lumii noastre, energetica devine un important factor al politicii internaționale. Doar 17 țări produc 80 la sută din producția mondială de energie (din care S.U.A. și U.R.S.S. produc 46,6 la sută). Latura cea mai spinoasă a problemei decurge din aceea că în cadrul lumii capitaliste, țările industriale dezvoltate consumă grosul producției de energie, în timp ce țările în curs de dezvoltare dețin superioritatea în producția de energie, în special din petrol. Numai Statele Unite, cu 6 la sută din populația lumii, consumă o treime din producția mondială de energie ; Europa occidentală și Oceania consumă la nivelul de circa 4000 kg per capita, în timp ce Africa consumă la nivelul de 312 kg per capita, Asia (fără Japonia) la nivelul 480 kg, iar America de Sud la nivelul 706 kg *).

Faptul că în lumea capitalului se exprimă uneori și false alarme de „criză" se explică, așa cum constată un ziarist american și prin „dorința corporațiilor de a urca prețurile", de a menține regimul preferențial la impozite și a obține autorizații de noi exploatări în zone cu potențial de poluare. **) Recent, Congresul american a autorizat deschiderea unei vaste exploatări petrolifere în apropiere de Alaska, cu o investiție de 5 miliarde de dolari, care fusese oprită de cîțiva ani din cauza primejdiei de poluare semnalată de specialiști americani și canadieni. De altfel, revista „Barron's" constată că 1973 este un an de vîrf pentru profiturile companiilor petrolifere internaționale (11 iunie 1973), iar „Business Week" înregistrează o „creștere pronunțată în profiturile rafinăriilor", ceea ce arată că big business-ul nu este prea afectat de această criză.

Lăsînd la o parte acest aspect destul de familiar cercetătorilor economiei capitaliste, nu este mai puțin adevărat că avem de-a face cu fenomene noi care merită toată atenția. Este deajuns să ne referim la evoluția raporturilor dintre țările producătoare de petrol și marile companii petroliere, care, deși definite în termeni comerciali, exprimă un nou tip de raport de forțe în politica internațională actuală : dacă în 1948 raportul în materie de drepturi de exploatare, taxe și venituri era de 82—18 în favoarea companiilor, în 1960 era egalizat, pentru ca în 1970 să se schimbe în favoarea țărilor producătoare organizate în OPEC cu 70—30 ! Taxele impuse de OPEC reprezintă acum aproximativ 1,50 dolari din cei 2 dolari — costul unui baril de petrol în Orientul Mijlociu, o creștere de aproape 50 la sută în numai ultimii trei ani de negocieri. Este adevărat că prețul de cost aici este extrem de scăzut (în special datorită mîinii de lucru ieftine), circa 10 cenți per baril, față de 1,31 dolari per baril în S.U.A., dar rezultă clar că fabuloasele profituri ale corporațiilor străine au fost, în mod sever, reduse în favoarea țărilor producătoare.

Lărgind semnificația acestei confruntări, C. L. Sulzberger constată în „New York Times" că noile atuuri pe care le deține și le folosește lumea a treia constituie un nou factor politic. Din moment ce „ascendentul militar al marilor puteri capătă o semnificație politică redusă" — scrie cunoscutul comentator american — „lecția pe care trebuie să o tragem este că gruparea transideologică de la Alger posedă atuuri-cheie în jocul puterii din deceniul următor". Drept ilustrare, este menționată strategia țărilor arabe de a reduce producția de petrol sau de a înceta vînzările de petrol țărilor occidentale favorabile Israelului.

Aici trebuie adăugat că petrolul arab nu prezintă aceeași pondere pentru toate țările occidentale : 80 la sută pentru Europa occidentală, peste 90 la sută pentru Japonia și numai 5—6 la sută pentru S.U.A. Aceasta ar putea să explice de ce opoziția Bonnului față de expedierea armamentului american pentru Israel din porturi vest-germane este atribuită de numeroși observatori tocmai dorinței de a nu antagoniza țările arabe care aprovizionează R.F.G. cu petrol.

E. Rothschild socoate că țările bogate sînt confruntate cu trei amenințări : reducerea sau încetarea furnizărilor de petrol, presiuni diplomatice și perturbarea instituțiilor lor economice sau monetare în condițiile cînd țările exportatoare dețin mari rezerve de devize tari. Cea de a treia amenințare este socotită a fi cea mai serioasă latură a crizei energiei, dat fiind că „S.U.A., singure, vor cheltui probabil circa 15 miliarde de dolari anual pentru importul de petrol în anii 1980" **). Într-o asemenea perspectivă și cu experiența fluctuațiilor monetare din ultimii ani, alarma dată de Sulzberger cu privire la atuurile-cheie pe care le posedă țările producătoare în jocul puterii capătă o consistență reală.

O evaluare sobră a situației ne va duce, însă, la concluzia că energetica nu este nicidecum un factor decisiv în această confruntare și că reacția alarmată a comentatorului ziarului „New York Times" exprimă mai curînd necazul unui om obișnuit cu ideea că păturile occidentale dețin în mînă toate atuurile în raporturile lor cu lumea a treia și că urmarea acestui raport de forțe este că decalajul dintre cele două grupuri de state în loc să se reducă, crește continuu. Luciditatea reclamă, de asemenea, să remarcăm că lumea a treia este departe de a se prezenta ca un bloc unitar, deși experiența OPEC și succesele ei ar putea să constituie embrionul unei noi strategii combative în bătălia împotriva subdezvoltării.

Oricum, apare evident că adepții școlii Realpolitik obișnuiți să analizeze politica internațională în termenii conceptului de putere se găsesc contrariați în fața noilor fenomene care nu-și găsesc loc în schema lor de gîndire. După ce au construit modele bipolare, tripolare, iar mai recent pentagonale (S.U.A., U.R.S.S., China, Europa occidentală și Japonia) ale lumii postbelice, ei sînt nevoiți să constate că există în politica mondială forțe semnificative în afara acestei geometrii a centrelor de putere sortite a decide în marile probleme internaționale. În realitate, lumea în care trăim astăzi este formată din peste 140 de state suverane răspîndite pe toate continentele și însăși această structură fundamentală vorbește despre faptul că lumea de azi nu mai poate fi condusă dintr-unul sau mai multe centre. Are dreptate Sulzberger cînd constată cu melancolie că ascendentul militar al marilor puteri a pierdut ca semnificație politică, fapt ilustrat de altfel și de prezența Japoniei, țară lipsită de o forță militară, ca centru de putere în modelul pentagonal amintit mai sus pe motiv că este o putere economică și tehnologică mondială. Acum, rezultă că în analiza politicii internaționale trebuie făcut un pas mai departe : o serie de fenomene recente arată că țările mici și mijlocii, în curs de dezvoltare sau subdezvoltate, care constituie majoritatea covîrșitoare a omenirii, chiar dacă nu dispun de putere în sensul tradițional al conceptului, joacă un rol din ce în ce mai activ și de sine stătător în politica internațională. Schemele bazate pe geometria puterii trebuie depășite pentru a putea explica evenimentele internaționale și prezice evoluția lor în viitor. Este paradoxal, dar nu cu totul întîmplător, într-o lume ca a noastră, că această concluzie științifică să fie atît de pregnant scoasă în evidență tocmai de energetică.

*) U.N. Statistical Yearbook 1971 (New York, 1972) calculat prin echivalarea cu kgr. cărbune.

**) E. Rothschild : What is the energy crisis ? în „New York Review", 19 iulie 1973.